MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) RENGIMO, ATRANKOS IR (Į)VERTINIMO VADYBOS PAGRINDAI BEI TEISINIO REGULIAVIMO GENEZĖ 2004–2025 M. LIETUVOJE

Kolektyvinė mokslo studija

Mykolo Romerio universitetas

MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) RENGIMO, ATRANKOS IR (Į)VERTINIMO VADYBOS PAGRINDAI BEI TEISINIO REGULIAVIMO GENEZĖ 2004–2025 M. LIETUVOJE

Kolektyvinė mokslo studija

Vilnius, 2025

Autoriai ir jų indėlis autoriniais lankais

Julius Lankelis, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Karolis Orlauskas, Vytauto Didžiojo universitetas, 1/13
Vaiva Rimienė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Tatjana Viškelienė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Andrius Piepolis, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Jurgita Steponavičiūtė-Otto, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Raminta Matulytė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Kazimieras Karpickis, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Ugnė Klingerė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Deimantė Mamonė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Karolina Marija Telyčėnaitė-Kacvinskė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Aurelija Baltikauskaitė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13
Birutė Mockevičienė, Mykolo Romerio universitetas, 1/13

Recenzentai

Prof. dr. Dovilė Sagatienė, Mykolo Romerio universitetas
Doc. dr. Žilvinas Židonis, Vilniaus universitetas
Dr. Vytautas Čepas, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija
Dr. Živilė Ruželė, Lietuvos mokslo taryba

Visos knygos leidybos teisės saugomos. Ši knyga arba kuri nors jos dalis negali būti dauginama, taisoma arba kitu būdu platinama be leidėjo sutikimo.
Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

Apsvarstė ir rekomendavo leisti Mykolo Romerio universiteto Viešojo valdymo ir verslo fakulteto taryba (*2025-04-15 Nr. 1VVV-8 (1.46 E-21701)*).

ISBN 978-609-488-109-1
DOI 10.13165/9786094881091

© Mykolo Romerio universitetas, 2025

TURINYS

SANTRAUKA 4

SUMMARY 6

1. ĮVADAS 8

2. LITERATŪROS ANALIZĖ 12

2.1 MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS KONKURSINIS FINANSAVIMAS 12

2.2 MOKSLINIŲ TYRIMŲ PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) ATRANKOS (Į) VERTINIMO KRITERIJŲ BEI METODŲ PRAKTIKA IR ETIKA PARAIŠKŲ (PROJEKTŲ) ATRANKOJE 26

3. TYRIMO METODOLOGIJA 36

3.1. TYRIMO KONCEPCIJA 36

3.2. TURINIO ANALIZĖ 36

3.3. KIEKYBINĖ ANALIZĖ 37

4. TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ 38

4.1. LIETUVOS MOKSLO IR STUDIJŲ FINANSAVIMO REGULIAVIMO RAIDA 38

4.2. TARPTAUTINIŲ MTEP FINANSAVIMO PARAIŠKŲ IR JŲ VERTINIMO TEISINIO REGULIAVIMO POKYČIAI 50

4.3. NACIONALINIŲ PROGRAMŲ MTEP FINANSAVIMO PARAIŠKŲ IR JŲ VERTINIMO TEISINIO REGULIAVIMO POKYČIAI 76

4.4. MTEP FINANSAVIMO STATISTIKA LIETUVOJE: AUGIMAS, POKYČIAI, IŠŠŪKIAI 2004–2024 M. 81

5. IŠVADOS 90

6. LITERATŪROS SĄRAŠAS 93

SANTRAUKA

Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų paraiškų finansavimo, atrankos ir vertinimo teisinio reguliavimo raida Lietuvoje 2004–2025 m. rodo nuoseklias, tačiau ne visada pakankamai efektyvias pastangas kurti konkurencingą, skaidrią ir tarptautinius standartus atitinkančią mokslo finansavimo sistemą. Lietuvos mokslo taryba, pagrindinė mokslo finansavimo institucija, per šį laikotarpį įgyvendino daugybę reformų, siekdama optimizuoti paraiškų atrankos ir vertinimo procesus, tačiau sistemoje vis dar lieka administracinių iššūkių, nepakankamas teisinis aiškumas ir vertinimo subjektyvumo rizika. Šioje studijoje, pasitelkus lyginamąją teisinę analizę ir dokumentų peržiūrą, išnagrinėta, kaip keitėsi paraiškų teikimo, atrankos ir vertinimo kriterijai, kokie pokyčiai padėjo gerinti finansavimo sistemos efektyvumą ir su kokiomis problemomis susiduria tiek mokslininkai, tiek vertintojai. Nustatyta, kad konkursinis finansavimas, nors ir leidžia efektyviau paskirstyti išteklius, dažnai tampa pernelyg biurokratizuotas, o paraiškų rengėjai susiduria su nevienodais reikalavimais skirtingose finansavimo programose. Be to, vertinimo kriterijų nevienalytiškumas gali lemti skirtingus sprendimus dėl to paties projekto finansavimo priklausomai nuo programos, o tai mažina sistemos patikimumą. Pastebėta, kad priimant administracinius pokyčius dažnai nepakankamai atsižvelgiama į realius mokslininkų poreikius, todėl reikalaujama paraiškų forma ir turinys gali būti neproporcingai sudėtingi, palyginti su realiai prieinamais finansavimo ištekliais. Siekiant gerinti mokslinių tyrimų finansavimo mechanizmus, studijoje siūloma stiprinti mišrią (kiekybinę ir kokybinę) vertinimo sistemą, didinti vertintojų kompetencijos standartizavimą, aiškiau apibrėžti paraiškų vertinimo kriterijus ir užtikrinti mokslininkų įtraukimą į sprendimų priėmimo procesus. Taip pat akcentuojama, kad būtina mažinti perteklinę administracinę naštą ir optimizuoti vertinimo procedūras, siekiant išvengti nereikalingo biurokratinio barjero aukštos kokybės moksliniams tyrimams. Studijos rezultatai parodė, kad nors Lietuvos projektų finansavimo

sistema nuosekliai tobulinama, išlieka esminių iššūkių, susijusių su teisinio reguliavimo lankstumo stoka, nevienodais vertinimo standartais ir nepakankamu grįžtamuoju ryšiu tarp paraiškų rengėjų ir finansuojančiųjų institucijų. Studijoje pateikiamos rekomendacijos gali padėti formuoti efektyvesnę, skaidresnę ir labiau į rezultatus orientuotą mokslinių tyrimų finansavimo politiką, kuri užtikrintų konkurencingumą ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmeniu.

Reikšminiai žodžiai (5–8 pagrindinės sąvokos): mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektas (paraiška); projektų (paraiškų) atranka; projektų (paraiškų) (į)vertinimas; projektų (paraiškų) finansavimas; mokslo finansavimo konkursas.

SUMMARY

The legal framework governing the funding, selection, and evaluation of research and experimental development (R&D) projects in Lithuania has undergone significant evolution between 2004 and 2025. This period has been marked by continuous efforts to establish a science funding system that is competitive, transparent, and aligned with international standards. The Lithuanian Research Council, as the principal institution responsible for science funding, has implemented multiple reforms aimed at optimizing the project selection and evaluation processes. However, despite these advancements, the system continues to face persistent challenges, including administrative inefficiencies, legal ambiguities, and the risk of subjectivity in evaluation procedures.

This study employs a comparative legal analysis and document review to examine the evolution of research funding regulations in Lithuania, focusing on application submission processes, selection criteria, and evaluation mechanisms. The research highlights both the improvements that have enhanced the efficiency of the funding system and the challenges that continue to affect researchers and evaluators alike. While the competitive funding model has facilitated more efficient resource allocation, it has also introduced bureaucratic complexities. Project applicants often encounter inconsistencies in requirements across different funding programs, and variations in evaluation criteria can lead to discrepancies in funding decisions for identical or similar research proposals. These inconsistencies undermine the reliability and predictability of the funding process.

Additionally, the study identifies a disconnect between administrative reforms and the practical needs of researchers. Application procedures and content requirements frequently impose an undue burden on applicants, given the often limited availability of funding resources. To address these shortcomings, the study proposes several key reforms: strengthening the integration of both qualitative and quantitative evaluation methods, enhancing the standardization of

evaluator competencies, clearly defining evaluation criteria, and ensuring greater involvement of researchers in decision-making processes. Furthermore, it underscores the necessity of reducing excessive administrative burdens and streamlining evaluation procedures to eliminate unnecessary bureaucratic obstacles that hinder high-quality research initiatives.

The findings of this study indicate that while Lithuania's research project funding system has made notable progress, significant challenges remain. These include a lack of flexibility in legal regulations, inconsistencies in evaluation standards, and insufficient channels for meaningful feedback between applicants and funding institutions. The recommendations provided in this study aim to contribute to the development of a more effective, transparent, and results-oriented research funding policy, fostering national and international competitiveness in scientific research.

1. ĮVADAS

Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) projektų finansavimo sistema yra vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių šalies mokslinį ir technologinį potencialą bei inovacinius pajėgumus. Lietuvoje šios sistemos pagrindinė koordinatorė – Lietuvos mokslo taryba (LMT), nuo 2008 m. vykdanti mokslo politikos įgyvendinimo, MTEP projektų finansavimo ir mokslinės veiklos vertinimo funkcijas. Pradžioje ji koordinavo tik fundamentinių mokslinių tyrimų programas, o taikomuosius tyrimus finansavo Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA). Vėliau, reorganizavus MITA, daugelis pasiteisinusių finansavimo mechanizmų buvo perkelta į LMT. Vis dėlto, nepaisant daugelio reformų ir sisteminių pokyčių, Lietuva vis dar susiduria su reikšmingais iššūkiais (finansavimo periodiškumo, adekvataus poreikiui konkursinio finansavimo apimties ir lanksčių finansavimo schemų trūkumas) bandydama sukurti efektyvią, konkurencingą ir tarptautinius standartus atitinkančią mokslo finansavimo sistemą.

Kita vertus, MTEP projektų finansavimo ir paraiškų teisinio reguliavimo sudėtingumas gali sudaryti papildomų kliūčių mokslo tyrimų finansavimui, ypač tais atvejais, kai paraiškų atrankos ir vertinimo kriterijai yra sudėtingi ir (ar) vertinamojo pobūdžio arba paraiškų vertinimo tvarka nėra pakankamai skaidri. Be to, skirtingose MTEP projektų programose taikomi nevienodi vertinimo kriterijai kelia problemų, susijusių su tinkama paraiškų atranka, ir gali lemti vertinimo klaidas, dėl kurių vertingi ir perspektyvūs projektai būtų be pagrindo atmesti vien dėl to, kad neatitinka formalių reikalavimų arba neaiškių vertinimo kriterijų. Nurodytos problemos paskatino atlikti šį tyrimą, siekiant išsiaiškinti Lietuvos MTEP projektų finansavimo ir paraiškų teisinio reguliavimo situaciją, taip pat pažvelgti į istorinę šio reguliavimo raidą 2004–2025 m. laikotarpiu. Kadangi šiuo laikotarpiu vyko nemažai pokyčių, susijusių su Lietuvos MTEP projektų finansavimo ir paraiškų teisiniu reguliavimu – skirtingos MTEP programos buvo nuolat reformuojamos, šio teisinio reguliavimo raidos analizė gali būti naudinga tobulinant

šiuo metu galiojančius teisės aktus ir didinant paraiškų finansavimo, atrankos ir vertinimo kokybę (skaidrumo, objektyvumo, tikslingumo ir kt. aspektais).

LMT dalyvauja įgyvendinant mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros darbų finansavimą ir organizuoja Lietuvos vykdomos mokslinės veiklos vertinimą. Nuo 2004 m. iki šios studijos parengimo metų MTEP projektų teisinis reguliavimas patyrė reikšmingų pokyčių. Vienas jų – 2008 m. įvestas konkursinis mokslo finansavimas. Jis buvo nuolat tobulinamas: stiprinama ekspertų vertinimo patirtis, didinamas atrankos sistemos skaidrumas, kuriamos naujos finansavimo schemos. Spartėjant mokslo tarpdisciplininių tyrimų poreikiui, buvo atnaujinamas ir mokslo projektų teisinis reguliavimas, skatinant taikyti inovatyvių priemonių naudojimą, kad būtų galima užtikrinti aukštą tyrimų kokybę ir efektyvų finansavimą. Nuoseklus judėjimas mokslinių tyrimų finansavimo srityje atskleidžia konkursinio finansavimo stiprinimo evoliuciją. Pastebimas administracinių ir vertinimo procedūrų tobulinimas, aiškiai apibrėžiami paraiškų teikimo ir kontrolės mechanizmai projektų įgyvendinimo procese. Mokslinėje literatūroje MTEP projektų teisinio reguliavimo tema nėra labai populiari, tačiau keli įtakingi mokslininkai dalijasi įžvalgomis apie administracinę praktiką, formuojančią mokslinių tyrimų finansavimą ir projektų priežiūrą: Kristoferis Hudas analizuoja, kaip teisinis reguliavimas veikia mokslinių tyrimų finansavimą ir valdymą, Mariana Mazzucato apžvelgia, kokią įtaką mokslinių tyrimų veiklos plėtrai turi teisinė sistema ir politika, Richardo Whitley atliekami tyrimai susiję su institucinės ir reguliavimo sistemos įtaka tyrimų vykdymui, o Heater Douglas nagrinėja teisinio reguliavimo įtaką formuojant tyrimų praktiką iš etinės, socialinės ir teisinės perspektyvų. Lietuvoje daugelis mokslininkų ir ekspertų prisideda prie mokslinių tyrimų atskirų finansavimo modelių ir jų tarpusavio derinimo siūlymų, tačiau MTEP projektų teisinio reguliavimo sistema ir jos plėtra iki šiol nėra pakankamai ir sistemingai nagrinėta. Dėl šių priežasčių autorių kolektyvas parengė mokslo studiją, orientuotą į MTEP projektų teisinio reguliavimo pokyčių analizę nuo paraiškų parengimo iki MTEP projektų finansavimo. Studijoje aptariami

mokslo konkursinio finansavimo modelio privalumai ir trūkumai, šio modelio ekonominiai kaštai, ekspertinio vertinimo įtaka projektų plėtrai, mokslinės etikos reikalavimai, pateikiamos įžvalgos dėl MTEP projektų finansavimo, atrankos ir vertinimo procesų reguliavimo skirtingais metais. Gairės skirtos mokslinių tyrimų užsakovams ir mokslinius tyrimus finansuojančioms įstaigoms, projektų vykdytojams, viešiesiems ir privatiems bendradarbiavimo partneriams, politikams ir plačiajai visuomenei. Studija gali būti naudinga priemonė su moksliniais tyrimais susijusiai veiklai plėtoti. Šio tyrimo gairės suformuluotos bendruoju lygiu. Teminių sričių ir tyrimų temų įvairovė ir etikos gairės yra patariamoji informacija, kuri turėtų padėti skatinti gerą mokslinę praktiką ir kurti mokslinių tyrimų etinius sprendimus. Ji taip pat gali būti naudinga sprendžiant konkrečius iššūkius, planuojant MTEP projektus, teikiant ataskaitas ir skelbiant išvadas bei rezultatus.

Nepaisant pastangų modernizuoti MTEP finansavimo mechanizmus, Lietuva vis dar susiduria su iššūkiais, susijusiais su nestabiliu finansavimu ir lėtu naujų priemonių įgyvendinimu, dėl kurių atsilieka nuo Europos Sąjungos vidurkio. Tai rodo būtinybę išsamiai analizuoti esamus teisinio reguliavimo mechanizmus ir jų poveikį MTEP veiklų efektyvumui.

Tyrimo aktualumas pasižymi tuo, kad analizė iš administracinės ir teisinės perspektyvų suteikia galimybę identifikuoti mokslo ir studijų vertinimo bei finansavimo sistemos silpnybes ir stiprybes, apžvelgti sistemos privalumus ir trūkumus ir taip prisidėti prie skaidresnės ir efektyvesnės mokslo ir studijų finansavimo sistemos kūrimo ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu. Tyrimo naujumas atsiskleidžia keliais aspektais. Tarpdisciplininiu požiūriu į tyrimą yra įtraukiami tiek nacionaliniai, tiek tarptautiniai sąveikos mechanizmai ir mokslo politikos veiksniai. Pasirinktas 21 metų laikotarpis suteikia galimybę įvertinti pokyčius ilgalaikėje perspektyvoje, ko yra pasigendama kitų mokslininkų darbuose. Studijoje siekiama išsamiai aprašyti ir įvertinti MTEP projektų kokybės ir skaidrumo santykį, identifikuojant sistemos iššūkius, ir pasiūlyti jos tobulinimo galimybes.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti LMT finansuojamų MTEP projektų reglamentavimo pokyčius per laikotarpį nuo 2004 iki 2025 m. dviem aspektais: mokslo finansavimo politikos pokyčių ir projektų paraiškų pokyčių (formos, turinio struktūros, vertinimo principų).

Tyrimo uždaviniai:

1. Išnagrinėti LMT finansavimo politikos pokyčius nuo 2004 iki 2025 m.: prioritetų pasikeitimus, finansavimo modelių kaitą, strateginius tikslus
2. Ištirti projektų paraiškų struktūros ir turinio pokyčius per analizės laikotarpį (kokie elementai buvo įtraukti į paraiškas, kaip pasikeitė paraiškų formos ir turinys, kokie vertinimo kriterijai buvo taikomi)
3. Palyginti ir įvertinti šiuos pokyčius, nustatyti galimas jų įtakos mokslo plėtrai tendencijas
4. Apibrėžti MTEP projektų paraiškų turinį ir jo pagrindinius elementus

Studijos paskirtis. Studijos įžvalgomis siekiama padėti išvengti netinkamo mokslinio elgesio. Svarbus studijos dalinis tikslas yra tai, kad ji pasitarnautų kaip naudinga priemonė rengiant MTEP projektus. Studija inovatyvi ir tuo, kad joje siūlomos konkrečios priemonės paraiškų rengėjams, kurios gali prisidėti didinant paraiškų tikslumą, kokybę ir konkurso laimėjimo tikimybę, o kartu sumažinti ekspertinio paraiškų vertinimo subjektyvumo riziką.

2. LITERATŪROS ANALIZĖ

2.1. MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS KONKURSINIS FINANSAVIMAS

Mokslo konkursinis finansavimas – dotacijų moksliniams tyrimams skyrimo sistema, kuria siekiama pagerinti mokslinių tyrimų rezultatus ir užtikrinti veiksmingą išteklių naudojimą. Prieš Antrąjį pasaulinį karą vyriausybės į MTEP įsitraukė minimaliai, daugiausia apsiribodamos investicijomis į tokius sektorius kaip žemės ūkis ir medicina. Visgi dėl karo prireikė didelių investicijų į karinę MTEP, todėl buvo skatinami tyrimai branduolinės energijos, radarų ir kriptografijos srityse[1].

Pokario metais valstybės išplėtė MTEP iniciatyvas, ypač gynybos, branduolinės energijos ir kosmoso tyrimų srityse, suvokdamos jų svarbą ekonomikos augimui[2]. Septintajame ir aštuntajame dešimtmečiuose dėl viešojo mokslinių tyrimų finansavimo sąstingio buvo pradėti taikyti MTEP konkursinio finansavimo mechanizmai, kuriais siekiama nustatyti geriausias mokslinių tyrimų sritis, skatinti teminius mokslinius tyrimus, universitetų ir mokslinių tyrimų institucijų konkurenciją ir bendradarbiavimą. Ši tendencija sustiprėjo dešimtajame dešimtmetyje, kai vyriausybės susiejo mokslo finansavimą su veiklos vertinimo kriterijais ir padidino į rezultatus orientuotą ir sutartimis pagrįstą mokslinių tyrimų finansavimą[3].

Europos Sąjungos lygmeniu MTEP konkursiniam finansavimui istoriškai taip pat yra skiriama didelė reikšmė. Pavyzdžiui, 2014 m. Europos Komisijos

1 European Research Council, „ERC President Speech on the Role of Competitive Research Funding in Science“, žiūrėta 2025 m. kovo 10 d., https://erc.europa.eu/news/erc-president-speech-role-competitive-research-funding-science. Taip pat apie MTEP konkursinio finansavimo raidą ir poveikį žr.: Daniel Kevles, „The National Science Foundation and the Debate over Postwar Research Policy, 1942–1945“, *Historical Studies in the Physical and Biological Sciences* 18, 2 (1988): 233–264, https://doi.org/10.1086/351711; Elizabeth Popp Berman, *Creating the Market University: How Academic Science Became an Economic Engine* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2012); Sheila Slaughter ir Gary Rhoades, „The Emergence of a Competitiveness Research and Development Policy Coalition and the Commercialization of Academic Science and Technology“, *Science, Technology, & Human Values* 21, 3 (1996): 303–339, https://doi.org/10.1177/016224399602100303.

2 *Ibid.*

3 *Ibid.*

komunikate „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – atsinaujinusio augimo varomosios jėgos“[4] buvo pabrėžta MTEP konkursinio finansavimo svarba siekiant didesnio mokslinių tyrimų rezultatų efektyvumo ir aukštesnės kokybės. Dokumente nurodoma, kad nors Europos Sąjunga turi stiprią mokslinių tyrimų bazę ir inovacijų potencialą, norint paskatinti ekonomikos augimą ir konkurencingumą, būtina gerinti mokslinių tyrimų finansavimo mechanizmus. Pabrėžiama, kad valstybės narės turėtų skirti finansavimą konkurso tvarka, remdamosi mokslinių tyrimų kompetencija ir tarptautiniais vertinimais Tai padėtų užtikrinti, kad viešieji ištekliai būtų naudojami efektyviausiai.

Europos Komisijos komunikate taip pat išskiriama MTEP konkursinio finansavimo nauda, apimanti mokslinių tyrimų kokybės didinimą, jaunų tyrėjų karjeros galimybių stiprinimą ir verslo investicijų į mokslinius tyrimus skatinimą. Komunikatu Europos Komisija ragino valstybes nares didinti konkursinio finansavimo dalį per atviras paraiškas, skatinant tarptautinį bendradarbiavimą ir inovacijų ekosistemos plėtrą. Siekiant optimizuoti mokslinių tyrimų finansavimo sistemas, rekomenduojama toliau plėtoti programas, tokias kaip „Horizontas 2020“, ir stiprinti viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystes, kad būtų užtikrintas ilgalaikis mokslinių tyrimų ir inovacijų augimas[5].

Lietuvoje tik nuo 2008 m. pradėta siūlyti didinti konkursinio finansavimo dalį bendruose valstybės biudžeto asignavimuose moksliniams tyrimams, atitinkamai mažinant bazinio finansavimo dalį[6]. Atsižvelgiant į akademinės bendruomenės pateiktus pasiūlymus, 2009 m. buvo priimtas dabartinis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas, kuriame konkursinės mokslinių tyrimų programos, apibrėžtos kaip priemonių visuma, kurių tikslas – naujos mokslo žinios ir

4 Europos Komisija, Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – atsinaujinusio augimo varomosios jėgos“, COM(2014) 0339 *final*, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:52014DC0339.

5 *Ibid*.

6 Dangis Gudelis ir Donata Sekonaitė, „Kaip skirstomos valstybės lėšos Lietuvos mokslui?“, *Mokslo problemos analizė* 1, 1 (2008): 2, https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/sf_MPA1_Valstybes-lesos-mokslui.pdf.

intelektiniai produktai, nauja mokslinių tyrimų infrastruktūra ir aukštesnė tyrėjų kompetencija[7], tapo vienu pagrindinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo šaltinių.

Mokslinėje literatūroje įprastai yra išskiriami trys mokslinių tyrimų finansavimo modeliai: 1) bazinis finansavimas (lėšos tiesiogiai paskirstomos mokslinius tyrimus vykdančioms institucijoms nekonkurenciniu būdu, atsižvelgiant į tai, kaip institucijos buvo finansuojamos ankstesniais metais); 2) konkursinis finansavimas (lėšos moksliniams tyrimams atlikti skirstomos tiesiogiai tyrėjams konkurenciniu būdu) ir 3) mokslinės veiklos rezultatais grindžiamas finansavimas (lėšos paskirstomos mokslinius tyrimus atliekančioms institucijoms konkurenciniu būdu, atsižvelgiant į institucijų pasiektus veiklos rodiklius)[8].

Lyginant su baziniu finansavimu ir mokslinės veiklos rezultatais grindžiamu finansavimu, išskiriami šie konkursinio mokslo finansavimo modelio pranašumai: 1) konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas suteikia galimybę įvertinti preliminarias mokslinės produkcijos sukūrimo sąnaudas (įprastai siekiant gauti šio tipo finansavimą paraiškose yra nurodomos gan tikslios projektų veiklos sąnaudos); 2) mokslininkai yra skatinami atsakingiau planuoti mokslinę veiklą, bendradarbiauti ir konkuruoti tarpusavyje, o tai lemia aukštesnę mokslinių tyrimų kokybę. Taigi, yra pripažįstama, jog MTEP konkursinio finansavimo modelis skatina mokslo institucijas ir mokslininkus siekti aukštesnės mokslinės produkcijos ir mokslinių tyrimų kokybės, nes tik tokiems tyrimams gali būti suteikiamas atitinkamas finansavimas[9].

Mokslinėje literatūroje taip pat teigiama, kad MTEP konkursinis finansavimas skatina įvairovę mokslo institucijose, kai yra nustatomos tinkamos mokslinių tyrimų įvertinimo procedūros, o kiti finansavimo modeliai, priešingai, gali tapti

---

7 Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (84 straipsnio 2 dalis), TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/asr.

8 Gudelis ir Sekonaitė, *supra note*, 1.

9 *Ibid.*, 2.

įrankiais įtvirtinti esamą mokslo institucijų infrastruktūrą ir vykdomas veiklas[10]. Be to, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) teigimu, MTEP konkursinio finansavimo schemos plačiai vertinamos mokslo bendruomenėje kaip optimalus metodas ne tik moksliniams tyrimams vertinti, bet ir mokslinei pažangai skatinti, nes visą procesą kontroliuoja pati bendruomenė[11], taip formuodama realiai veikiančias savireguliacines praktikas.

EBPO pažymi, kad, nepriklausomai nuo konkrečios finansavimo programos, visos MTEP mokslo konkursinio finansavimo schemos turi keletą bendrų bruožų: kvietimas teikti paraiškas, komisijos vertinimas, ekspertinė peržiūra, balų skyrimas, finansavimo skyrimas ribotam laikotarpiui ir tarpinė finansavimo peržiūra. Dotacijos gali būti skiriamos asmenims, komandoms, mokslinių tyrimų centrams ar institucijoms ir gali būti skirtingo dydžio bei trukmės[12].

Kiti išskirtini MTEP konkursinio finansavimo privalumai galėtų būti galimybė didinti mokslinių tyrimų projektų pasiūlymų kokybę ir aktualumą; būdas užtikrinti, kad mokslinių tyrimų rezultatai atitiktų minimalius kokybės standartus; galimybė mokslininkams išbandyti savo idėjas tarp kolegų ir bendruomenės pasitikėjimas, kad finansavimas skiriamas sąžiningai[13].

Mokslinėje literatūroje taip pat nurodomi MTEP konkursinio finansavimo modelio trūkumai. Visų pirma pabrėžiama, jog šis finansavimo modelis gali būti ne itin ekonomiškas. Jo ekonominiai kaštai pasireiškia tyrėjams ieškant tinkamų finansavimo programų, rengiant ir teikiant paraiškas, finansavimą skiriančioms institucijoms priimant sprendimą dėl konkurso laimėtojo, taip pat priimant kitus administracinius sprendimus. Atsižvelgiant į tai, kad konkursinio finansavimo atveju sėkmingų paraiškų procentas gali būti nedidelis, didžioji dalis patiriamų

10 Hugo Horta, Jeroen Huisman ir Manuel Heitor, „Does competitive research funding encourage diversity in higher education?“, *Science and Public Policy* 35, 3 (2008): 156, https://doi.org/10.3152/030234208X299044.

11 OECD, „Effective operation of competitive research funding systems“, *OECD Science, Technology and Industry Policy Papers* 57 (2018): 6, https://www.oecd.org/en/publications/effective-operation-of-competitive-research-funding-systems_2ae8c0dc-en.html.

12 *Ibid.*

13 *Ibid*., 6–7.

kaštų gali nesuteikti papildomos pridėtinės ekonominės vertės[14].

Antra, pabrėžiama, jog pagal MTEP konkursinio finansavimo modelį dažnai taikomas ekspertinis vertinimas (angl. *peer review*) gali atgrasyti tyrėjus nuo didelės rizikos, bet didelį poveikį turinčių projektų siūlymo, nes šiuose projektuose kai kada gan sudėtinga bent preliminariai pagrįsti išsikeltų hipotezių tikėtinumą, todėl tyrėjai, kad gautų finansavimą, gali būti linkę siūlyti mažesnės rizikos projektus[15].

Galiausiai mokslinėje literatūroje taip pat nurodoma, kad MTEP konkursinis finansavimas gali turėti neigiamą poveikį socialiniais ir etiniais aspektais. Kadangi konkursinį finansavimą laiminčių paraiškų procentas nėra itin didelis (įprastai nuo 15 iki 25 proc.)[16], pralaimėję tyrėjai gali prarasti motyvaciją plėtoti savo mokslines idėjas ar net tęsti mokslinę karjerą. Svarbu pabrėžti ir tai, jog arši konkurencija dėl finansavimo gali skatinti pažeisti mokslinės etikos reikalavimus siekiant gauti finansavimą arba teikti tuos projektus, kurie suteikia didesnę tikimybę laimėti, o ne tuos, kurie, tyrėjo nuomone, yra reikšmingiausi[17].

Prie MTEP konkursinio finansavimo trūkumų EBPO taip pat priskiria riziką, kad dėl didėjančios priklausomybės nuo konkursinio finansavimo gali būti vykdomi trumpesnio laikotarpio, mažesnės rizikos projektai, o ne ilgalaikiai, didesnės rizikos moksliniai tyrimai; išteklių ir laiko naštą, susijusią su konkursinių dotacijų paraiškų teikimu ir nagrinėjimu; tyrėjų ir institucijų galimybės vykdyti ilgalaikį planavimą nebuvimą dėl neaiškaus būsimo finansavimo[18].

Atsižvelgiant į šiuos MTEP konkursinio finansavimo modelio trūkumus, mokslinėje literatūroje galima rasti siūlymų didesnį dėmesį teikti kitiems finansavimo modeliams arba minėtų finansavimo modelių deriniui. Pavyzdžiui, K. Vaesen ir J. Katzav straipsnyje skaičiuota, kiek finansavimo galėtų atitekti kiekvienam

14 Gerald Schweiger ir kt., „The costs of competition in distributing scarce research funds", *PNAS* 121, 50 (2024): 3, https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2407644121.

15 *Ibid*.

16 *Ibid*., 4.

17 *Ibid*., 4–5.

18 European Research Council, *supra note*.

atitinkamos valstybės tyrėjui arba tyrėjų komandoms (Nyderlanduose, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Jungtinėje Karalystėje), jeigu lėšos, skiriamos konkursinio finansavimo programoms, būtų padalijamos po lygiai. Straipsnyje daroma išvada, jog požiūris, kad egalitarinis finansavimo paskirstymas lemia nepriimtiną finansinių išteklių skaidymą, nagrinėjamais atvejais yra nepagrįstas[19].

Ieškodama geriausio MTEP finansavimo būdo, EBPO 2018 m. atliktoje studijoje pateikia šias rekomendacijas dėl MTEP konkursinio finansavimo modelio tobulinimo: 1) finansavimą skiriančios institucijos skatinamos eksperimentuoti su naujais, inovatyviais finansavimo mechanizmais, mažinančiais administracinę naštą, siejamą su ekspertiniu paraiškų vertinimu, ir didinančiais efektyvumą; 2) vyriausybės ir finansavimą skiriančios institucijos skatinamos eksperimentuoti su finansavimo mechanizmais, kurie užtikrintų konkurenciją teikiant paraiškas, tačiau neatgrasytų siūlyti potencialiai transformatyvių, proveržio ir tarpdisciplininių tyrimų ir taip apsaugotų nuo galimo mokslinių tyrimų konservatyvumo; 3) vyriausybės skatinamos ir toliau studijuoti, kaip viešasis mokslinių tyrimų finansavimas ir konkursinės finansavimo programos gali prisidėti prie platesnių tikslų nei tik mokslinės kokybės įgyvendinimas (turimas omenyje detalesnis projektų poveikio vertinimas)[20].

Pažymėtina, jog Lietuvoje nėra paskelbta reikšmingų mokslinių tyrimų, kuriuose būtų analizuojama MTEP konkursinio finansavimo sistema. Lietuvoje MTEP konkursinis finansavimas taikomas jau nuo 2008 m., taigi tokio pobūdžio išsami mokslinė analizė yra būtina siekiant ne tik apžvelgti dabartinę Lietuvos mokslo finansavimo būklę, bet ir identifikuoti sistemos iššūkius ir pasiūlyti jos tobulinimo galimybių.

Turint omenyje tai, kad MTEP konkursinio finansavimo atveju finansavimas skiriamas tik konkurencingiausiems MTEP projektams, vieni pagrindinių dokumentų, kuriais remiantis tai daroma, yra mokslo projekto paraiškos. Taigi,

19 Krist Vaesen ir Joel Katzav, „How much would each researcher receive if competitive government research funding were distributed equally among researchers?“, *PLoS ONE* 12, 0 (2017), https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183967.

20 OECD, *supra note*, 52–53.

nagrinėjamos temos kontekste būtina atkreipti dėmesį ir į mokslinę literatūrą, kurioje analizuojamas MTEP projektų paraiškų turinys ir šioms paraiškoms keliami reikalavimai.

a. MTEP PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) TURINYS

MTEP projektai (paraiškos) – tai struktūrizuoti dokumentai, kurie savo esme yra tyrėjo darbo plano, kurį jis ketina taikyti konkrečiai problemai tirti ir suprasti, atspindys[21]. Šie dokumentai yra svarbus viso tyrimo proceso planas, kuriame išsamiai išdėstomi tyrimo tikslai, reikšmė ir metodologija[22].

Mokslo projektų paraiškų turiniui keliami griežti reikalavimai, orientuoti į potencialiai teigiamą paraiškos įvertinimą ir finansinės paramos inovatyvioms mokslo idėjoms užtikrinimą. Paraiška turi būti informatyvi, idėjos dėstomos nuosekliai, aiškiai. Būtina užtikrinti, kad paraiška atitiktų institucijos ar finansuojančios agentūros nustatytus formos ir turinio reikalavimus. Be to, paraiškoje turi būti aiškiai nurodytas ryšys tarp esamo diskurso šia tema ir numatomo tyrimo naujų žinių indėlio, įtikinamai pagrindžiant tyrimo validumą, įgyvendinamumą, praktinį pritaikomumą. Galiausiai būtina akcentuoti paraiškos potencialą prisidėti prie mokslo pažangos ir socialinės raidos[23].

Paprastai reikalavimai paraiškos turiniui ir formai nurodomi kvietime teikti paraiškas konkrečių projektų finansavimui gauti. Nepaisant to, analizuojant mokslinę literatūrą, galima išskirti pagrindinius paraiškų turiniui keliamus reikalavimus[24].

Tyrimų paraiškos gali būti įvairių formų, turinio ir pritaikytos konkretiems

---

21 Ismail Hossain, Nafiul Mehedi ir Iftakhar Ahmad, *Principles of Social Research Methodology* (SpringerNature Link, 2022), 264, https://www.researchgate.net/publication/364743258_Designing_a_Research_Proposal_in_Qualitative_Researc.

22 Kumari R. Krishna, *Enhancing Research Output in Higher Education: Research Proposals, Profiles, and Publishing*, Andile Alfred Mdikana (ed) (IGI Global Scientific Publishing, 2025), 293, https://www.researchgate.net/publication/387155539_Crafting_an_Effective_Research_Proposal#fullTextFileContent.

23 Mariel Monrroy, Heriberto Franco ir José Renán García, „Criteria of Formality and Structural Elements of Research Proposals", *Education Research International* 1 (2022): 1–6, https://doi.org/10.1155/2022/9447931.

24 K. H. Rose, „A guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide)", *Project Management Journal* 44, 3 (2013): e1-e1.

skirtingų aplinkybių reikalavimams. Pagrindiniai tyrimų paraiškų tipai yra šie[25]:

Akademinės paraiškos. Paprastai jų reikalaujama universitetuose rengiant disertacijas. Tokios paraiškos turi atitikti akademinių institucijų nustatytus griežtus kriterijus, įrodančius siūlomo tyrimo mokslinę vertę ir pagrįstumą. Jose dažniausiai pateikiama išsami literatūros apžvalga, teoriniai pagrindai ir tikslios metodikos, siekiant užtikrinti, kad tyrimas būtų gerai pagrįstas esamomis žiniomis ir turėtų reikšmingą mokslinį indėlį.

Paraiškos finansavimo dotacijoms gauti. Šios paraiškos teikiamos finansavimo agentūroms ar institucijoms, siekiant gauti finansinę paramą tyrimų projektams. Tokiose paraiškose turi būti įtikinamai pagrindžiamas finansavimo poreikis, nurodoma, kaip bus atliekami tyrimai ir kokių rezultatų tikimasi. Tyrimai turi atitikti finansavimo agentūros ar institucijos prioritetus. Taip pat tokiomis paraiškomis privalu gebėti įrodyti, kad tyrimai gali turėti didelį poveikį, yra naujoviški arba padarys pažangą konkrečioje srityje.

Verslo paraiškos. Verslo aplinkoje tyrimų paraiškos naudojamos siekiant pasiūlyti tyrimų iniciatyvas, kurios gali padėti priimti verslo sprendimus, pagerinti produktus ar paslaugas arba ištirti naujas rinkos galimybes. Šios paraiškos turi būti aiškios ir pragmatiškos, jose turi būti pabrėžiamas tyrimų potencialas skatinti verslo augimą, didinti efektyvumą ar konkurencinį pranašumą.

Akademinės paraiškos ir paraiškos finansavimo dotacijoms gauti savo turiniu yra labai glaudžiai susijusios, nes abi paraiškų rūšys yra būdingos aukštajam mokslui.

Aukštojo mokslo institucijos yra inovacijų skatinimo ir mokslinių tyrimų įvairiose disciplinose lyderės. Norėdamos išlaikyti konkurencingumą ir užtikrinti savo mokslinių tyrimų iniciatyvų sėkmę, jos turi nuolat stengtis stiprinti savo mokslinių tyrimų pajėgumus. Vienas iš svarbiausių šios mokslinių tyrimų ekosistemos komponentų yra tyrimų paraiškų valdymas – procesas, kuris prasideda nuo tyrimų paraiškų parengimo ir pateikimo, o baigiasi jų galutiniu patvirtinimu,

25 Krishna, *op. cit*., 293.

galinčiu apimti finansavimo ir bendradarbiavimo galimybes. Veiksmingas tyrimų paraiškų valdymas yra gyvybiškai svarbus mokslo institucijoms, nes daro tiesioginę įtaką aukštojo mokslo tyrimų projektų srautui, taigi ir jų moksliniams rezultatams, inovacijoms ir sėkmingam finansavimui[26].

Akivaizdu, jog paraiškoje svarbu aiškiai ir išsamiai aprašyti projektą, jo tikslus, uždavinius, veiklas ir numatomus rezultatus. Be to, reikia pagrįsti projekto aktualumą ir atitiktį finansavimo programos prioritetams. Atsižvelgiant į tai, mokslinėje literatūroje išskiriami šie pagrindiniai paraiškos turiniui keliami reikalavimai, paprastai būdingi didžiajai daugumai paraiškų:

Pavadinimas. Turi būti glaustas, tačiau perteikiantis tyrimo esmę. Idealiu atveju turėtų būti sudarytas iš 8–12 žodžių[27]. Stiprus pavadinimas ne tik perteikia tyrimo temą, bet ir sukelia smalsumą, įtraukia recenzentą. Pavadinimui visada reikėtų parinkti tokius raktažodžius, kurie veiksmingai ir tiksliai apibūdintų siūlomo tyrimo temą, atspindėtų ir tyrimo kryptį, ir jo reikšmę šiuolaikinėje akademinėje aplinkoje[28].

Santrauka. Tai viena svarbiausių mokslinių tyrimų paraiškų dalių. Per santrauką reikia sugebėti „išreklamuoti" paraišką. Todėl santrauka turėtų būti trumpa, glausta, aiški, įdomi, savarankiška ir įtikinama. Joje turėtų būti aprašyta tyrimo tema, problema, hipotezė, tikslas, problemos sprendimo strategija ir poveikis[29], taip pat, jei įmanoma, paminėta, kaip jis atitinka finansuojančios institucijos misiją.

Šioje dalyje turėtų būti paaiškinta, kas bus atliekama darant tyrimą, kodėl ir kaip jis bus vykdomas[30]. Sundararajan taip pat nurodo, kad paraiškos santraukoje

---

26 Vamshi Bharath Munagandla, Sai Surya, Varshika Dandyala ir Bharath Chandra Vadde, „AI-Driven Optimization of Research Proposal Systems in Higher Education", *AI for Medicine Health* 15, 1 (2024), https://www.researchgate.net/publication/386218550_AI-Driven_Optimization_of_Research_Proposal_Systems_in_Higher_Education.

27 Hossain ir kt., *supra note*, 267.

28 Abhinav, „Research Proposal Writing: A Basic Understanding for Research", *International Journal of Science and Research (IJSR),* 12, 7, (2023): 63, https://www.researchgate.net/publication/372109253_Research_Proposal_Writing_A_Basic_Understanding_for_Research.

29 Doris Chasokela ir Lwazi Sibanda, *Enhancing Research Output in Higher Education* (University of South Africa, South Africa, 2025), 264, https://www.researchgate.net/publication/387159155_Writing_a_Research_Proposal.

30 Monrroy ir kt., *supra note*, 2.

turi būti nurodyta tyrimo komandos patirtis ir ekspertiniai įgūdžiai[31].

Išsamus tyrimo problemos, tyrimo pagrindimo, tyrimu siekiamų tikslų ir keliamų klausimų aprašymas. Šioje dalyje reikėtų labai aiškiai identifikuoti tyrimo problemą, jos veiksnius ir (ar) sudedamąsias dalis. Svarbu turėti omenyje, kad tyrimo problema turi būti orientuota į spragą, kuri egzistuoja moksle ir kurią būtina užpildyti naujo tyrimo rezultatais[32]. Be to, tinkamas problemos apibrėžimas yra svarbus nustatant mokslinio projekto plėtojimo strategiją[33].

Tyrimo tikslai yra susiję su pasiūlyme nurodyta tyrimo problema, tyrimo kintamaisiais ir tyrimo klausimais (hipoteze). Jie padeda išmatuojamai, aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyti dalinius rezultatus, kuriuos reikia gauti, siekiant pateikti problemos sprendimą, ir nurodo tyrėjui veiksmus, kurių reikia imtis, kad būtų patikrinti tyrimu iškelti klausimai. Jais turi būti aiškiai atsakyta, kuo tyrimas prisidės prie tiriamos problematikos. Tyrėjai turėtų vengti dviprasmiškų veiksmažodžių, tokių kaip „suprasti“ ir „tirti“, ir vietoj jų rinktis konkretesnius – „nustatyti“, „plėtoti“, „apskaičiuoti“ ir „palyginti“, kad glaustai ir aiškiai paaiškintų planuojamus veiksmus[34].

Tyrimo klausimai padeda skaitytojui suprasti, kokie kintamieji bus matuojami. Pirma, klausimai turėtų būti aktualūs. Antra, klausimus turi būti galima tirti ir į juos atsakyti taikant tinkamus tyrimo metodus. Taigi, tyrimo klausimais siūlomas metodas papildo žinių bazę kuo nors nauju. Svarbi planavimo proceso dalis yra sisteminga įvairių mokslinių tyrimų klausimų apžvalga ir jų pagrindimas esamomis žiniomis ir tyrimais[35]. Jei ji atliekama kruopščiai, ateityje bus sutaupyta laiko ir pinigų, taip pat bus užtikrinta, kad tyrimas būtų tvarus ir jį būtų galima atlikti

---

31 Vasanthakumari Sundararajan, „Writing research proposal“, *World Journal of Advanced Research and Reviews,* 10, 1 (2021): 187, https://www.researchgate.net/publication/351233017_Writing_research_proposal.

32 Hossain ir kt., *supra note*, 268.

33 Monrroy ir kt., *supra note*, 2.

34 Abhinav, *supra note*, 63.

35 Yunyu Xiao ir Myrna M. Weissman, „Why stating hypotheses in grant writing is usually necessary“, *Genomic Psychiatry* (2024): 1, https://www.researchgate.net/publication/383213511_Why_stating_hypotheses_in_grant_writing_is_usually_necessary.

per nustatytą laiką[36]. Chasokela ir Sibanda tvirtina, kad vienas iš tyrimo klausimo suformulavimo privalumų yra tas, kad jis padeda nustatyti tyrimo kryptį, taigi tyrėjas gali sutelkti dėmesį į esminę tyrimo problematiką[37].

Literatūros apžvalga (tyrimo pagrindimas). Šioje dalyje turi būti įvertinami (įskaitant kritinį vertinimą) esami tyrimai, apibendrinamos pagrindinės šių tyrimų išvados ir parodoma, kaip siūlomas tyrimas padės plėsti šiuos tyrimus ar netgi juos sukritikuoti. Be to, literatūros apžvalga padeda identifikuoti ir paaiškinti mokslo spragas[38], sritis, kurios nebuvo išsamiai ištirtos ar dėl kurių kyla prieštaringos išvados[39]. Paraiškos turinys turi rodyti, kaip projektas prisideda prie esamų žinių plėtojimo ir kokie nauji atradimai ar požiūriai bus pristatyti[40]. Visa tai savo ruožtu padės pagrįsti paraiškos aktualumą.

Tyrimo planas ir taikytini metodai. Paraiškoje turėtų būti aiškiai ir išsamiai aprašomas tyrimo planas, duomenų rinkimo ir analizės metodai. Plane nurodoma, kaip tyrėjas rinks, analizuos ir interpretuos duomenis, kad atsakytų į tyrimo klausimą arba patikrintų hipotezę[41]. Tinkamai parengus šią dalį susidarys galimybės paraiškos peržiūrą atliekančius asmenis įtikinti, kad paraiškos teikėjas turi įgūdžių, žinių ir išteklių darbui atlikti, kad apsvarstė galimas problemas ir numatė, kaip elgtis, jei planuojami metodai nepasiteisintų[42].

Tyrimo laikas ir biudžetas. Šie elementai turėtų atspindėti realius lūkesčius dėl projekto pradžios, pabaigos ir patirtinų sąnaudų užtikrinant ir praktiškumą, ir veiksmingumą.

---

36 Richmond Ronald Gomes, „How to Write a Research Proposal", *Iris Journal of Educational Research* 4, 4 (2025): 2, https://www.researchgate.net/publication/387786071_How_to_Write_a_Research_Proposal.

37 Chasokela ir Sibanda, *supra note*, 267.

38 John W. Creswell, *Research design. Qualitative, Quantative, and Mixed Methods Approaches* (Sage Publications, 2009), 41, https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf.

39 Gopal Prasad Pandey, „Research Proposal Development in ELT: Tools for Planning, Structuring and Writings", *NPRC Journal of Multidisciplinary Research* 5, 1 (2024): 6, https://www.researchgate.net/publication/385670545_Research_Proposal_Development_in_ELT_Tools_for_Planning_Structuring_and_Writings.

40 Darko Hren ir kt., „What makes or breaks competitive research proposals? A mixed-methods analysis of research grant evaluation reports", *Journal of Informetrics* 16, 2 (2022).

41 Chasokela ir Sibanda, *supra note*, 264.

42 Stephen P. Glasser, *Essentials of Clinical Research* (Springer Science + Business Media B.V., 2008), 323.

Šioje dalyje reikia aprašyti projekto veiklas, kurios bus vykdomos siekiant projekto tikslų. Svarbu nurodyti veiklų trukmę, atsakingus asmenis ir išteklius, kurie bus naudojami. Jei projektas vykdomas etapais, svarbu numatyti jų trukmę, tarpinius rezultatus ir patikras[43]. Išsamus tyrimo planas, sudarytas pagal tvarkaraščio su etapais ir rezultatais principą, užtikrins veiksmingą projekto valdymą. Todėl paraiškai ši dalis yra viena esminių[44], padedanti pademonstruoti pasiruošimą tyrimui.

Biudžete turėtų būti nurodytos numatomos išlaidos visoms mokslinių tyrimų projekto įgyvendinimo reikmėms (atlyginimams, medžiagoms, įrangai, kelionių išlaidoms ir t. t.), pvz., lentelių forma. Svarbu pagrįsti išlaidų poreikį – biudžetas turi būti realus ir subalansuotas. Projekto biudžetas sudaromas atsižvelgiant į sutartas projekto sąmatas. Išlaidų sąmatos tada apibendrinamos, kad būtų galima sudaryti išlaidų pagrindą. Išlaidų bazė dažnai paskirstoma pagal projekto tvarkaraštį, kad būtų atspindima, kada bus patirtos išlaidos. Ši praktika leidžia projektų vadovams subalansuoti konkrečiu biudžeto laikotarpiu patvirtintas lėšas su suplanuotais darbais. Jei biudžeto laikotarpiu yra lėšų apribojimų, gali tekti pakeisti darbų grafiką, kad būtų laikomasi šių apribojimų[45]. Detalizuotas biudžetas rodo, kad projektas yra gerai apgalvotas ir gali duoti kokybiškų rezultatų[46].

Projekto įgyvendinimo komanda. Šioje dalyje reikia aprašyti projekto įgyvendinimo komandą ir jos kompetenciją. Komandos apibūdinimas yra vienas svarbiausių aspektų, padedantis įrodyti, kad jūsų projektą įgyvendins kompetentingi specialistai, gebantys pasiekti numatytus tikslus. Geras komandos aprašymas didina paraiškos patikimumo ir sėkmės tikimybės įspūdį, todėl paraiškoje tikslinga ne tik apibrėžti projekto komandą, bet ir nurodyti pagrindinius jos narius ir jų vaidmenis, patirtį ir kvalifikaciją, susijusią su projektu[47]. Tikslinga

43 Jose Santos ir Ana Sofia Brandão, „The R&D canvas: A design thinking tool for the management of R&D projects“, *Journal of Research Administration* 53, 1 (2022): 62–92.

44 Hossain ir kt., *supra note*, 273.

45 *The standard for project management and a guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide)* (Seventh edition, Project Management Institute, Inc., eBooks on EBSCOhost, 2021).

46 Sundararajan, *supra note*, 188.

47 Gomes, *supra note*, 2.

paminėti ir projekto komandos narių sėkmingai įgyvendintus ankstesnius projektus, susijusias kvalifikacijas ir sertifikatus, specialias ekspertines žinias, kurios bus naudingos projektui. Jei projekte dalyvauja partnerių (kitos organizacijos ar institucijos), reikėtų nurodyti jų vaidmenį ir atsakomybę. Vizualiai pateikta projekto valdymo struktūra gali padėti suprasti, kaip bus organizuojamas projekto partnerių darbas[48].

Remiantis pateiktuose šaltiniuose nurodytomis rekomendacijomis, galima išskirti keletą gerosios praktikos pavyzdžių:

1. Detalus susipažinimas su paraiškos teikimo ir vertinimo gairėmis: i) įsitikinkite, kad jūs ir jūsų komanda galite teikti paraišką; ii) išsiaiškinkite, kam galite ir kam negalite leisti biudžeto lėšų (pvz., atlyginimams, dalyvavimui konferencijose, programinei įrangai, einamosioms išlaidoms); iii) sužinokite, kiek žodžių galima skirti pačiai paraiškai ir skirtingiems jo skyriams aprašyti. Labai nemalonu parengus 5000 žodžių literatūros apžvalgą sužinoti, kad paraiškoje jai numatyta tik 750 žodžių[49].
2. Paraišką reikia pradėti rengti kuo anksčiau: kokybiškai paraiškai gali prireikti daug laiko, kai kuriais atvejais – netgi iki 1 metų. Pradėjus paraišką rengti anksti, bus sudarytos sąlygos, pirma, ją užbaigti ir pateikti laiku; antra, iki pateikimo be streso patikrinti ar ji tenkina keliamus reikalavimus[50].
3. Aiškumas ir sutelktumas: paraiškų autoriai turėtų vengti sudėtingų formuluočių – kalba turi būti suprantama tiek specializuotai, tiek nespecializuotai auditorijai. Paraiškos aiškumas ir konkretumas gali labai paveikti sprendimą dėl paraiškos tenkinimo ir finansavimo skyrimo. Dažniausios klaidos – neaiškūs, nepagrįsti tikslai, neaiški tolesnė veiklos kryptis, paraiškos apkrovimas pertekline informacija, neaiški paraiškos struktūra[51]. Antra vertus, rengiant paraišką svarbu mąstyti kaip tyrėjui. Vertintojai yra

48 M. Al-Nimer ir kt., „Project management team and project success: an overview", *Management Review Quarterly* (2024): 1–64.

49 Parker Magin, Shaun Prentice ir Angelo D'Amore, „Writing grant applications: A practical guide for the novice researcher", *Australian Journal of General Practice* 53, 12 (2024): 910–914, https://www1.racgp.org.au/getattachment/295ac0c2-760c-4b9f-b54d-53057ec394e7/Writing-grant-applications.aspx.

50 K. Chung ir Melissa J. Shauve, „Fundamental principles of writing a successful grant proposal", *Journal of Hand Surgery-American Volume* 33, 4 (2008): 566–572, https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4413465/pdf/nihms-681614.pdf.

51 D. G. Bauer, „The "how to" grants manual: Successful grantseeking techniques for obtaining public and private grants" (Rowman & Littlefield, 2021).

labai užsiėmę ir veikiausiai skirs nedaug laiko paraiškai nagrinėti, be to, daugelio jų patirtis gali būti nesusijusi su paraiškoje aprašoma problematika, todėl svarbu, kad jiems būtų lengva paraišką perskaityti ir suprasti[52].

4. Gero mentoriaus suradimas siekiant gauti kokybišką grįžtamąjį ryšį. Paraiškų rengimas yra sudėtingas procesas, ypač jeigu paraiška teikiama dėl finansavimo. Todėl siekiant ją parengti sėkmingai, labai svarbu rasti mentorių, turintį sėkmingą ir tvirtą paraiškų teikimo ar vertinimo istoriją. Toks mentorius padės įveikti svarbiausius paraiškos rengimo ir finansavimo gavimo etapus[53].
5. Dėmesys dirbtinio intelekto (DI) priemonėms. Paraiškų srityje vis svarbesnės tampa dirbtinio intelekto priemonės. Jos leidžia gerokai padidinti paraiškų tikslumą, veiksmingumą, kokybę ir netgi pagerinti vertinimą[54]. Tokios dirbtinio intelekto platformos kaip „Grammarly“, „Writefull“ ir „QuillBot“ gali padėti patobulinti paraiškų formuluotes ir užtikrinti, kad jos būtų nuoseklios ir paveikios. O tokios priemonės kaip „Scite.ai“ ir „ConnectedPapers“ padeda rasti pagrindinius akademinius šaltinius ir vizualizuoti literatūros tinklus, kad sustiprintų literatūros apžvalgą. DI valdomos projektų valdymo platformos, pvz., „Trello“, „ClickUp“ ir „Asana“, supaprastina užduočių planavimą, etapų ir galutinių rezultatų terminų stebėjimą. O DI valdomos biudžeto sudarymo priemonės, kaip „Prophix“ ir „Anaplan“, optimizuoja mokslinių tyrimų projektų finansinį planavimą, prognozuodamos išlaidas ir nustatydamos finansavimo spragas. Įdiegus šias priemones veiksmingai pagerinama paraiškų kokybė, taupomas laikas ir didinama finansavimo tikimybė.

Apibendrinant galima teigti, jog MTEP paraiškų valdymas yra daugiaetapis procesas. Akivaizdu, kad paraiškų parengimu ir pateikimu šis procesas neapsiriboja, nes po paraiškos pateikimo eina kitas – paraiškos vertinimo – etapas, kuris, be kita ko, taip pat pasižymi tam tikrais ypatumais (jie toliau studijoje aptariami plačiau).

---

52 Hossein Ardehali, „How to Write a Successful Grant Application and Research Paper“, *Circulation Research* 8, 114 (2014), https://www.ahajournals.org/doi/10.1161/CIRCRESAHA.114.303695.

53 Joelle Powers ir Danielle Swick, „Straight Talk From Recent Grads: Grant Writing Tips for New Investigators“, *Academic Leadership: The Online Journal* 9, 2 (2011): https://www.researchgate.net/publication/368259210_Straight_Talk_From_Recent_Grads_Grant_Writing_Tips_for_New_Investigators.

54 Munagandla ir kt., *supra note*, 655–656.

2.2. MOKSLINIŲ TYRIMŲ PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) ATRANKOS (Į)VERTINIMO KRITERIJŲ BEI METODŲ PRAKTIKA IR ETIKA PARAIŠKŲ (PROJEKTŲ) ATRANKOJE

Vykdant profesinių (arba specialių žinių) reikalaujančią veiklą, kuomet siekiama sukurti naudą generuojantį produktą ar paslaugą, visuomet egzistuoja konceptuali ribotų išteklių problema, t. y. susiduriama su iššūkiais dėl ribotų laiko, finansų, žmogiškųjų, žinių, infrastruktūros ir komunikacijos išteklių. Siekiant bent iš dalies išspręsti ribotų išteklių problemą kuriant produktą ar paslaugą ir pageidaujant pasiekti norimų rezultatų, paprastai rengiamas (veiklos) projektas – dokumentas, skirtas apibūdinti laikinai, tam tikrus kriterijus atitinkančiai veiklai, kurią vykdant bus kuriamas produktas ar paslauga[55]. Visgi tam tikri projektai turi ypatumų, pavyzdžiui, yra itin neapibrėžti galimo produkto ar paslaugos (praktinės) naudos ir ekonominės vertės aspektu. Dėl šios priežasties mokslinėje vadybos literatūroje išskirta specifinė projektų rūšis – mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) projektai[56].

MTEP projektai (paraiškos) vadybos moksle klasifikuojami į klasikinius (grynai tiriamojo pobūdžio), taikomųjų tyrimų ir produkto ar paslaugos (iš)vystymo projektus[57]. Visgi, nepaisant šių projektų klasifikacijos ir atsižvelgiant į tai, kad daugelyje valstybių mokslinių tyrimų projektai iš esmės finansuojami valstybės biudžeto lėšomis[58], pažymėtina, kad valstybės, siekdamos atrinkti geriausius ar inovatyviausius (mokslinių tyrimų) projektus, įkūrė specializuotas mokslo finansavimo institucijas (agentūras) ir nustatė formalius mokslinių tyrimų projektų (paraiškų) vertinimo (atrankos) kriterijus[59]. Kadangi vykdyti vieną ar kitą (mokslinių tyrimų) projektą dažniausiai siekia ne vienas, o keli ar net keliasdešimt

55 D. S. Nagesh ir Thomas Sam, „Success Factors of Public Funded R&D projects“, *Current Science* 108, 3 (2015): 357.

56 Gizem Filiz Turkmen ir Ilker Topcu, „Research and development project selection: a comprehensive analysis of the trends and methods“, *South African Journal of Industrial Engineering* 32, 4 (2021): 28.

57 Nagesh ir Sam, *supra note*, 357.

58 *Ibid*.

59 Fang Liu ir kt., „Solving Multiple-Criteria R&D Project Selection Problems With A Data-Driven Evidential Reasoning Rule“, *Forthcoming in International Journal of Project Management* 37 (2019): 87–88.

subjektų, vadybos mokslui tapo aktuali ir mokslinių tyrimų projektų (paraiškų) atrankos vertinimo praktika.

Projektų (paraiškų), įskaitant mokslinių tyrimų projektus (paraiškas), vertinimas – procesas, per kurį projektai (paraiškos) (į)vertinami pagal iš anksto nustatytus kriterijus. Projektų (paraiškų) (į)vertinimu siekiama kaip įmanoma objektyviau nustatyti, kurios paraiškos atitinka nustatytus reikalavimus ir turi didžiausią potencialą atitikti programos ar priemonės finansavimo tikslus. Vertinant projektą (paraišką) paprastai analizuojama informacija, susijusi su jo ekonominiais, finansiniais, socialiniais, teisiniais, techniniais ir įvairiais kitais rodikliais (metodais), kuriais vadovaujantis siekiama nustatyti, ar projektas gali pasiekti nurodytus tikslus[60]. Pavyzdžiui, projektai (paraiškos) vertinami atsižvelgiant į tokius aspektus, kaip projekto įgyvendinimo laikas, sąnaudos ir našumas[61], projekto vykdytojų kompetencija, projekto rezultatų poveikis, svarba ir sklaida.

Kadangi projektų (paraiškų) vertinimas yra tęstinis procesas, jis susideda iš etapų: administracinio patikrinimo ir ekspertinio vertinimo. Administracinio patikrinimo etape pagal kvietime nurodytus reikalavimus tikrinama, ar pateikti visi reikiami dokumentai ir nurodyti visi duomenys. Administracinės atitikties vertinimas atliekamas pildant paraiškos administracinės atitikties lentelę. Projektai (paraiškos), kurie neatitiko administracinės atitikties tinkamumo vertinimo kriterijų, paprastai į kitą, ekspertinio vertinimo, etapą nepatenka (nebent buvo priimtas sprendimas dėl paraiškų administracinės atitikties su išlyga). Antrame projektų (paraiškų) vertinimo etape vertinimo komisija ar ekspertų grupė, remdamasi iš anksto nustatytais kriterijais, pateikia nuomonę apie projekto (paraiškos) potencialą ir atitiktį programos ar skatinimo priemonės reikalavimams. Ekspertinio vertinimo etape vertinamas projekto tikslų naujumas, projekto išlaidų pagrįstumas ir finansinių išteklių paskirstymas, rizikos ir valdymo planai,

60 Markus Laursen, Per Svejvig ir Anna Le Gerstrøm Rode, „Four approaches to project evaluation“ (paper presented at the 24th Nordic Academy of Management Conference, Bodø, 2017), 3.

61 Matthias Albert, Patrick Balve ir Konrad Spang, „Evaluation of Project Success: a Structured Literature Review“, *International Journal of Managing Projects in Business* 10, 4 (2017): 796–821.

inovatyvumas ir tvarumas. Atliekant paraiškų (projektų) ekspertinį vertinimą, gali būti taikomas dviejų pakopų ekspertinis vertinimas: visų pirma siekiama išsiaiškinti, ar projektai atitinka kvietimo, programos tematiką ar kitą pasirinktą kriterijų, ir tik pirmąją pakopą atitikusios paraiškos toliau vertinamos vadovaujantis pasirinktais kriterijais[62].

Visgi vadybos mokslo literatūroje konkretūs vertinimo kriterijai, kuriais turėtų būti vadovaujamasi siekiant įvertinti projektą (paraišką) finansavimui gauti, ir kelia daugiausiai mokslininkų diskusijų (polemikos). Literatūroje pažymima, kad įtakos projekto (paraiškos) sėkmei turi skirtingi vertinimo kriterijai. Tai reiškia, jog sprendimas (ne)finansuoti atitinkamą projektą (paraišką) iš esmės gali priklausyti tik nuo konkretaus pasirinkto vertinimo kriterijaus, kuriuo vertintojas bus įpareigotas vadovautis. Kadangi įstatymų leidėjai įstatymų lygmeniu projektų (paraiškų) paprastai nereguliuoja, projektų (paraiškų) atrankos kriterijus ir vertinimo metodus nustato kiekviena projektų (paraiškų) atranką skelbianti institucija. Taigi, paraiškų vertinimo kriterijai yra iš anksto apibrėžtos gairės, kurios leidžia vertintojams, vadovaujantis bendrai nustatytais standartais, objektyviai įvertinti pateiktų paraiškų kokybę. Kriterijai – tai platesnio vertinimo normų rinkiniai, naudojami kartu su EBPO (EBPO grupė veikia kaip specialistų bendruomenė, siekianti nustatyti bendrus mokslo, technologijų ir inovacijų vertinimo metodus[63]) vystymosi vertinimo kokybės standartais, paramos vystymuisi vertinimo principais ir kitais etikos standartais bei institucinėmis gairėmis.

Mokslinių tyrimų projektų (paraiškų) atrankos vertinimo (praktikos) metodai ir kriterijai svarbūs dėl keleto priežasčių. Visų pirma, kaip minėta, dėl ribotų išteklių vykdant bet kokią veiklą. Patikimi, iš anksto žinomi projekto (paraiškos) vertinimo kriterijai padeda atrinkti perspektyvius projektus (paraiškas), kurie bent jau tikėtinai gali sugeneruoti apčiuopiamą grąžą. Antra, projektų (paraiškų)

62 „Dėl projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 4 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f7c02e7092e411eea70ce7cabd08f150?jfwid=mmceomadc.

63 Frascati vadovas 2015: Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros duomenų rinkimo bei teikimo rekomendacijos. Mokslinės, technologinės ir inovacinės veiklos vertinimas (lietuviškas leidimas) (Vilnius: Lietuvos inovacijų centras, 2017), 4, https://www.lic.lt/wp-content/uploads/2020/09/Frascati-vadovas-2015.pdf.

vertinimo kriterijai svarbūs valdant galimas rizikas, ypač tuo atveju, jeigu projektai susiję su naujovėmis. Neabejotinai svarbus projekto (paraiškos) vertinimo aspektas yra ir galimų projekto įgyvendinimo kliūčių identifikavimas. Trečia, aiškus ir suprantamas projekto (paraiškos) vertinimo procesas skatina organizacijas noriau investuoti į mokslinių tyrimų projektus. O suinteresuotų asmenų įtraukimas į projektų (paraiškų) vertinimo procesą sudaro galimybę priimti labiau pagrįstus ir racionalesnius sprendimus.

Tarp dažniausiai taikomų vertinimo kriterijų galima išskirti šiuos: projekto naujumą ir inovatyvumą, projekto tikslų aktualumą ir reikšmingumą, metodologinį patikimumą, biudžeto pagrįstumą, komandą ir komandos kompetenciją. Vertinant *projekto naujumą*, atsižvelgiama į naujas žinias, kuriomis grindžiami produktai ir procesai, o ne į naujus arba iš esmės patobulintus produktus ar procesus, gautus pritaikius naujas žinias[64]. *Inovatyvumo kriterijus* taikomas vertinant projekto socialinės grąžos lygį[65]. Ne mažiau svarbus – *mokslinio indėlio kriterijus*, atskleidžiantis planuojamo tyrimo indėlį į kuriamas naujas mokslo žinias. Šiuo kriterijumi vertinamas mokslinis ir (arba) technologinis neapibrėžtumas, reiškiantis, kad mokslas neatsakęs į projekte formuluojamą probleminį klausimą, kad numatomas nagrinėti dar neištirtas bendresnės problemos aspektas, kad problema nagrinėjama naujomis sąlygomis. Toks teorinis reikšmingumas apibūdina problemos sprendimo indėlį į mokslo krypties, šakos konceptualiąją raidą[66]. Vertinant paraišką vertinamas ir *metodologinis projekto patikimumas*, kuris parodo mokslinės ir (ar) technologinės metodologijos efektyvumą ir projekto plano kokybę. Projekto tikslas – kurti pridedamąją vertę[67] ir turėti finansinį tęs-

64 *Investavimo į MTEPI, MTEPI išlaidų apskaitos ir MTEPI projektavimo praktika ir tendencijos* (Vilnius: asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, 2017), 50.

65 Edwin Mansfield ir kt., „Social And Private Rates of Return from Industrial Innovations“, *Quarterly Journal of Economics* 77 (1977): 221–240.

66 *Investavimo į MTEPI, MTEPI išlaidų apskaitos ir MTEPI projektavimo praktika ir tendencijos*, *op. cit.*, 53.

67 Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1491 „Dėl Gairių kvietimui teikti paraiškas paramai gauti įgyvendinti valstybinės svarbos projektus pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento 1 prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ 1.5 priemonę „Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti ESF remiamas priemones)“ patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 6 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.242454/nhgjYRDSTw.

tinumą. Projekto išlaidos būtinos projektams įgyvendinti, todėl turi atitikti patikimo finansų valdymo principą[68]. Materialinio indėlio paskirstymas vertinamas remiantis *projekto išlaidų pagrįstumo kriterijumi*, kuris parodo, kaip planuojama paskirstyti lėšas, atsižvelgiant į projekto apimtį, dėl to kartu su projektu teikiama vertinti projekto išlaidų sąmata, nurodant bendrą projekto įgyvendinimo sąmatą. *Projekto vykdytojų komandos ir jos (komandos) kompetencijos vertinimo kriterijus* padeda įvertinti projekto vykdytojų komandos sudėtį ir jam įgyvendinti būtiną kompetenciją. Vykdytojų komanda – tai tinkamą projekto administravimą užtikrinanti komanda, turinti pakankamai laiko išteklių, patirties ir aukštą kompetenciją, reikalingą numatytoms veikloms organizuoti ir vykdyti. Kompetencijos vertinimas vyksta vertinant ankstesnius projekto komandos darbus. Paprastai vertinami projekto vadovo moksliniai pasiekimai – publikacijos, patentai ir kita produkcija, mokslinis pripažinimas ir kita turima patirtis: taikomoji, ekspertinė, projektinė veikla, dalyvavimas formuojant mokslo politiką projekto tematika, teikiant mokslu grįstus patarimus viešajam sektoriui, įdirbis pagal projekto tematiką ir (ar) projekto mokslo kryptį (kryptis).

Visgi pirma apibūdinti projektų (paraiškų) vertinimo kriterijai nenurodo konkrečių metodų, kuriais vadovaujantis būtų galima įvertinti atitinkamą projektą (paraišką) pagal vieną ar kitą pasirinktą kriterijų. Literatūroje dažniausiai sutinkamas projektų (paraiškų) kriterijų (į)vertinimas, atliekamas vadovaujantis kokybiniais ir kiekybiniais metodais[69]. Populiariausi kiekybiniai projektų (paraiškų) vertinimo metodai – investicinės grąžos metodas (angl. *Return On Investment*, ROI), minimalios pageidaujamos grąžos metodas (angl. *Minimum Attractive Rate of Return*, MARR) ir matematinio programavimo metodas[70]. Kita vertus, yra ir kiek mažiau populiarių, tačiau gan reikšmingų kiekybinių projektų (paraiškų)

68 Lietuvos Respublikos finansų ministro 2021 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. 1K-227 „Dėl Strateginio valdymo metodikos taikymo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 5 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6bc16ce04ea a11ef9b12efafbf020f14?jfwid=rivwzvpvg.

69 Omid Haass ir Gustavo Guzman, „Understanding project evaluation – a review and reconceptualization“, *International Journal of Managing Projects in Business* 13, 3 (2020): 573–599; R. P. Mohanty, „Project Selection By A Multiple-Criteria Decision-Making Method: An Example From A Developing Country“, *International Journal of Project Management* (1992): 31–38; Liu ir kt., *supra note*, 87–97.

70 Liu ir kt., *ibid.*

vertinimo metodikų, pavyzdžiui, sprendimų palaikymo sistemos (angl. *decision support system*) modelis, keleto aspektų sprendimo metodas (angl. *fuzzy multiple attribute decision-making method*), analitinių tinklų proceso (angl. *analytic network process*) metodas, duomenų apgaubties analizės metodas (angl. *data envelopment analysis*), galiausiai – dirbtinių neuroninių tinklų (angl. *artificial neural networks*) metodas[71]. Kiekybiniai metodai iš esmės orientuoti į ekonominių ir finansinių projekto (paraiškos) rodiklių analizę arba grynai matematinio pobūdžio skaičiavimus[72]. Visgi vadybos literatūroje akcentuojama, kad projektų (paraiškų) vertinimas vadovaujantis vien kiekybiniais kriterijais būtų nepatikimas (arba neišsamus), nes pagal kiekybinius kriterijus atlikto projekto (paraiškos) vertinimo analizė apimtų tik itin siaurą spektrą faktorių, kurie referuoja į galimą projekto (paraiškos) (ne)sėkmę atliekant skaičiavimus[73]. Šiaip ar taip, verta paminėti, kad, kompleksiškai taikant įvairius projektų (paraiškų) vertinimo metodus, kiekybinės projektų (paraiškų) vertinimo praktikos (metodai) užpildo kokybinių vertinimo metodų spragas[74].

Kokybiniai projektų (paraiškų) vertinimo metodai vadybos literatūroje analizuojami dažniau, tačiau yra kur kas sudėtingesni dėl subjektyvaus pobūdžio. Vieni populiariausių kokybinių projektų (paraiškų) vertinimo metodų – ekspertinis vertinimo metodas (angl. *expert review*), recenzija (angl. *peer review*) ir Delfų metodas (angl. *Delphi method*). Delfų metodas (technika) – prognozavimo metodas, pagal kurį surenkama struktūruota grupė ekspertų, kurie tarpusavyje dalijasi įžvalgomis ir diskutuoja[75]. Ekspertinio metodo esmė yra ta, jog asmuo, turintis reikiamą kvalifikaciją, patirtį ir pripažinimą atitinkamoje srityje, pateikia

71 *Ibid.*, 89.

72 Birutė Mikulskienė, *Research and development project management* (Mykolo Romerio universitetas, 2015), 63.

73 Hans J. Thamhain, „Contemporary methods for evaluating complex project proposals", *Journal of Industrial Engineering International* 9 (2013): 7.

74 Goshu Gebremikal Beshaha, Wubishet Jekale Mengeshab ir Belachew Astrey Demissa, „Developing success criteria model, quantitative evaluation method, and process framework for building projects", *Cogent engineering* 11, 1 (2024): 16.

75 Prapawan Pangsri, „Application of the Multi Criteria Decision Making Methods for Project Selection", *Universal Journal of Management* 3, 1 (2015): 16.

naudingos (ekspertinės) informacijos apie vertinamą projektą (paraišką) platesniame žinių kontekste[76]. Recenzija reiškia procesą, kai projektas (paraiška) darbas peržiūrimas kitų tos pačios srities specialistų[77]. Recenzijos metodas yra labiausiai paplitęs projekto (paraiškos) kriterijų įvertinimo metodas. Literatūroje žinoma ir daugiau kokybinių kriterijų (į)vertinimo metodų, pavyzdžiui, panelinė vertinimo sistema (metodas, kuriuo siekiama mažinti individualaus vertintojo subjektyvią įtaką, pagal vertinimo kriterijus[78] paraiškas vertinant ir bendrą sprendimą priimant keletui ekspertų), balų (angl. *scoring*) metodas (vertinama pagal iš anksto nustatytą balų skalę[79]), bibliometrinių rodiklių metodas (padedantis įvertinti paraiškos autoriaus ankstesnį mokslinį indėlį pagal publikacijų skaičių ar kitokius numatytus kokybinius rodiklius[80]).

Visgi vadybos mokslinėje literatūroje nurodoma, jog projektų (paraiškų) vertinimo srityje nėra vieno vyraujančio metodo taikymo praktikos, dažniausiai sutinkami mišrūs (arba hibridiniai) vertinimo metodai, pasižymintys kiekybinių ir kokybinių metodų simbioze (pavyzdžiui, tik kiekybiniai metodai taikyti vertinant 18 proc. vertintų projektų (paraiškų), 24 proc. paraiškų (projektų) vertinta taikant tik kokybinius metodus ir net 58 proc. paraiškų (projektų) vertintos taikant hibridinį (arba mišrų) paraiškų (projektų) vertinimo modelį)[81]. Vertinimo kriterijai ir metodai projekto (paraiškos) vertinimo procesui turi didelę įtaką, tačiau aiškiai apibrėžti vertinimo kriterijai dėl standartinių kriterijų apribojimų, išorinių veiksnių ir subjektyvių interpretacijų įtakos kartais gali padaryti ir neigiamą

76 Nur Athirah Nabila Mohd Idros, Hazura Mohamed ir Ruzzakiah Jenal, „The use of expert review in component development for customer satisfaction towards E-hailing", *Indonesian Journal of Electrical Engineering and Computer Science* 17, 1 (2020): 349.

77 Plačiau apie recenzijos metodą žr. Ashley N. Reese ir kt., „Contemporary Peer Review: Construct Modeling, Measurement Foundations, and the Future of Digital Learning", *Journal of Writing Analytics* 2 (2018): 96–137.

78 Audrius Šimkus, „Mokslo projektų paraiškų vertinimo kriterijų analizė Lietuvos kontekste", *Ekonomikos studijos* 3, 2 (2015): 112–127.

79 Scoring Methods, https://www.praxisframework.org/en/library/scoring-methods.

80 *Investavimo į MTEPI, MTEPI išlaidų apskaitos ir MTEPI projektavimo praktika ir tendencijos*, *supra note*, 56.

81 Thamhain, *supra note*, 3, 6, 16; Siavash Hekmat, Zahra Eslami ir Sanaz Panahi, „Qualitative and Quantitative Evaluation of R&D Projects Applying a Hybrid Grey BSC-DEA Approach" (8th International Conference of the Iranian Society of Operations Research, Ferdowsi University of Mashhad, May 21-22, 2015).

poveikį projekto (paraiškos) galutiniams vertinimo rezultatams[82]. Dėl šios priežasties rekomenduojama vertinant mokslinių tyrimų projektus (paraiškas) naudoti mišrų (hibridinį) projektų (paraiškų) vertinimo modelį, nes mokslinių tyrimų projektų (paraiškų) turinys implikuoja sudėtingai (objektyviai) įvertinamą informaciją (ateities perspektyvos, būsimos rinkos, nauji metodai[83]). Verta paminėti, jog analizuojant grynai kiekybinius ir kokybinius projektų (paraiškų) vertinimo metodus išskiriami tokie analizuojamų metodų privalumai ir trūkumai[84]:

1 lentelė. Kiekybinių ir kokybinių projektų vertinimo metodų palyginimas

	Kiekybiniai metodai	**Kokybiniai metodai**
Privalumai	Aiški ir paprasta atranka, reitingavimo ir atrankos sistema; procesas gali būti nesudėtingai kartojamas; paprasta susieti su įvairiais statistiniais ar analitiniais skaičiavimo modeliais; rezultatai nesudėtingai atvaizduojami įvairiuose grafikuose; paprasta naudoti simuliaciją.	Vertinimo kriterijai turiningi (apima įvairius aspektus); komandos (žmonių) įtrauktis; gilesnis problemų suvokimas ir analizė; galimi įvairūs sprendimo variantai ir alternatyvos.
Trūkumai	Neapima kokybinių kriterijų; tikimybė ir įverčių svoriai kintami; gali likti nepastebėtų ir neįvertintų skaičiavimų; stokoja komandos (žmonių) įtraukties; pernelyg didelis pasitikėjimas skaičiavimais (arba jų pervertinimas).	Laikui imlus procesas; galimas šališkumas; sudėtinga standartizuoti; vidiniai vertintojų konfliktai; sudėtinga atkartoti; didesnis subjektyvumo laipsnis; siekiama rasti kuo daugiau, kartais ir nereikšmingų, faktų, siekiant pateisinti sprendimą.

Verta paminėti ir tai, kad projektų (paraiškų) vertinimas taip pat apima etikos mokslo aspektą[85]. Projektų valdymo etika svarbi norint išlaikyti santykių srautą ir įgyti projekto komandos palaikymą, kuris yra svarbiausias siekiant tikslo

82 Liv Langfeldt, „The Decision-Making Constraints and Processes of Research Funding: an Introduction", *Research Evaluation* 10, 3 (2001): 189–197.

83 *Ibid*., 7.

84 Thamhain, *supra note*, 7.

85 Piyush Mishra, G. S. Dangayach ir M. L. Mittal, „An Ethical approach towards sustainable project Success", *International Conference on Asia Pacific Business Innovation & Technology* 25 (2011): 338–344.

– projekto sėkmės (arba projekto atrinkimo per vertinimo procedūrą). Pačia bendriausia prasme etika – tai vertybės, kuriomis grindžiamas elgesys. Požiūriai į mokslinių tyrimų etiką atsirado dėl būtinybės užkirsti kelią netinkamo naudojimo atvejams, ypatingą dėmesį skiriant žmonių apsaugai (ypač atliekant klinikinius ar kitus tyrimus, kurių objektas – žmogus). Šiuolaikinės etikos ištakos projektų valdymo srityje gali būti siejamos su Niurnbergo kodeksu – pirmuoju tarptautiniu dokumentu, kuriame buvo propaguojamas savanoriškas dalyvavimas ir informuotas sutikimas[86]. Dėl paraiškų vertinimo proceso sudėtingumo ir daugialypiškumo etiniai vertinimo aspektai yra integruoti visose projektų (paraiškų) vertinimo proceso stadijose. Etinių principų laikymasis kelia pasitikėjimą vertinimo sistema, garantuoja paraiškų vertinimo skaidrumą[87]. Vertintojo nepriklausomumas ir atsakomybė vertinimo procese užtikrina galutinio rezultato gavimo kontrolę, todėl institucijos, organizuojančios projektų (paraiškų) vertinimą, vengdamos interesų konfliktų iš anksto skelbia etikos kodeksus. Taip ir projektų (paraiškų) autoriai, ir vertintojai supažindinami su etikos principais, kurie projektų (paraiškų) vertinimo procesą daro skaidrų ir sąžiningą.

Apibendrinant pirmiau analizuotą informaciją akcentuotina, kad projektų (paraiškų) vertinimas yra tęstinis procesas. Pats procesas dažniausiai skaidomas į administracinio patikrinimo ir ekspertinio vertinimo etapus. Tik projektai (paraiškos), kurie atitinka administracinio etapo reikalavimus, toliau vertinami ekspertinio vertinimo etape, kuriame yra svarbūs iš anksto nustatyti vertinimo kriterijai. Šie vertinimo kriterijai turi įtakos projekto (paraiškos) finansavimo sėkmei. Projektų (paraiškų) vertinimas įstatymų lygmeniu nėra sureguliuotas, todėl projektų (paraiškų) atrankos kriterijus atrankos institucijos gali nusistatyti individualiai. Dažniausiai taikomi vertinimo kriterijai – projekto naujumas ir inovatyvumas, projekto tikslų aktualumas ir reikšmingumas, metodologinis patikimumas, biudžeto pagrįstumas, komanda ir komandos kompetencija. Pažymėtina

86 Chris Barnett ir Laura Camfield, „Ethics in evaluation“, *Journal of Development Effectiveness* 8, 4 (2016): 528–534.

87 Committe on Publication Ethics (COPE), *COPE Guidelines: A Short Guide to Ethical Editing for New Editors* (2020).

ir tai, jog projektų (paraiškų) vertinimo kriterijai nenurodo konkrečių metodų, kuriais vadovaujantis būtų galima įvertinti atitinkamą projektą (paraišką), tačiau dažniausiai projektų (paraiškų) kriterijai (į)vertinami remiantis kokybiniais ir kiekybiniais metodais. Kiekybiniai metodai orientuoti į ekonominių (finansinių) projekto (paraiškos) rodiklių analizę. Kokybiniai projektų (paraiškų) vertinimo metodai sudėtingesni dėl savo subjektyvaus pobūdžio. Dažniausiai sutinkami kokybinių projektų (paraiškų) vertinimo metodai – ekspertinis vertinimo metodas (angl. *expert review*), recenzija (angl. *peer review*) ir Delfų metodas (angl. *Delphi method*). Visgi vertinant projektus (paraiškas) dažniausiai naudojami mišrūs (hibridiniai) vertinimo metodai, pasižymintys kiekybinių ir kokybinių metodų simbioze. Būtent kompleksinis projektų (paraiškų) vertinimo kriterijų ir metodų taikymas užtikrina, kad projektai (paraiškos) būtų (į)vertinami kuo objektyviau. Bent jau bendrųjų (visuotinių) etikos principų laikymasis vertinant projektus (paraiškas) sudaro pagrindą sumažinti asmeninių interesų įtaką vertinimo objektyvumui.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

3.1. TYRIMO KONCEPCIJA

Šis tyrimas yra mišraus pobūdžio – derinamos kokybinės ir kiekybinės analizės strategijos siekiant išsamiai ištirti Lietuvos mokslo tarybos finansuojamų mokslo projektų reglamentavimo pokyčius per laikotarpį nuo 2004 m. (siejamo su Lietuvos įstojimu į ES) iki 2025 m. Tyrimas apima du pagrindinius analizės aspektus: 1) mokslo finansavimo politikos pokyčius ir 2) atrinktų mokslo projektų paraiškų (jų formos, turinio, struktūros ir vertinimo kriterijų) raidą.

TYRIMO METODAI

Dokumentų analizė

Atliekama teisės aktų, reglamentuojančių mokslo finansavimą Lietuvoje, analizė. Tai apima:

- Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo ir jo pakeitimų nagrinėjimą;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų dėl mokslo finansavimo politikos peržiūrą;
- LMT priimtų teisės aktų, reglamentuojančių mokslo projektų finansavimą ir paraiškų vertinimą, analizę;
- ES dokumentų (reglamentų, direktyvų, politikos gairių) vertinimą, siekiant įvertinti Europos Sąjungos poveikį Lietuvos mokslo finansavimo politikai.

3.2. TURINIO ANALIZĖ

Siekiant identifikuoti pagrindines pokyčių tendencijas, buvo atlikta oficialių LMT finansavimo programų gairių turinio analizė. Buvo tiriamos šios temos:

- mokslo finansavimo prioritetų pokyčiai;
- paraiškų vertinimo kriterijų raida;
- paraiškų struktūros ir turinio kaita;
- administraciniai ir procedūriniai pokyčiai, turintys įtakos paraiškų rengimui ir vertinimui.

3.3. KIEKYBINĖ ANALIZĖ

Siekiant įvertinti LMT mokslo projektų finansavimo dinamiką, buvo atlikta kiekybinė duomenų analizė, apimanti LMT finansavimo statistinių duomenų per laikotarpį nuo 2004 iki 2023 m. analizę; MTEP finansavimo Lietuvoje ir ES palyginimą; projektų paraiškų skaičiaus, finansavimo struktūros dinamikos analizę.

Duomenų gavimo būdas. Analizei naudojami dokumentai, skelbiami oficialiose vyriausybinėse, Eurostato, LMT svetainėse. Mokslinės literatūros paieška buvo vykdoma duomenų bazėse („Web of Science“, „Scopus“, „Google Scholar“), naudojant iš anksto nustatytus raktažodžius, susijusius su mokslo finansavimu, projektų valdymu.

Etiniai aspektai. Atliekant tyrimą buvo laikomasi akademinės etikos principų. Naudoti dokumentai ir duomenys buvo viešai prieinami.

4. TEISĖS AKTŲ ANALIZĖ

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) transformacijos mokslo ir studijų finansavimo srityje atspindi tiek Lietuvos aukštojo mokslo sistemos vidines reformas, tiek Europos Sąjungos (toliau – ES) aukštojo mokslo politikos įgyvendinimą. Siekiant šioje tyrimo dalyje atskleisti Lietuvos mokslo ir studijų finansavimo reguliavimo raidą, aptariamos ES politikos gairės mokslo ir studijų finansavimo srityje, atliekama mokslo ir studijų finansavimo reguliavimo Lietuvoje apžvalga, Lietuvos mokslo ir studijų finansavimo sistema apžvelgiama ES fondų finansavimo aspektu. Pagrindinis dėmesys skiriamas mokslo ir studijų finansavimo sistemos kaitai Lietuvoje, siejamai su studijų krepšelio sistemos transformacija vystant valstybės finansuojamų vietų modelį, stiprinant mokslo konkursinio (ir institucinio) finansavimo mechanizmus, užtikrinant jų atitiktį ES politikos gairėms atsižvelgiant į Europos aukštojo mokslo erdvės harmonizavimo procesus. Tyrimas taip pat demonstruoja vadybos mokslo įtaką mokslo konkursinio finansavimo teisiniam reguliavimui: teisinis reguliavimas nuolat tobulinamas atsižvelgiant į ES aukštojo mokslo politiką, kurią vienokiu ar kitokiu aspektu lemia ir vadybos mokslininkų įžvalgos, apimančios MTEP projektų (paraiškų) (pa)rengimo, atrankos, vertinimo ir galiausiai finansavimo vadybinius aspektus.

4.1. LIETUVOS MOKSLO IR STUDIJŲ FINANSAVIMO REGULIAVIMO RAIDA

ES politikos gairės mokslo ir studijų finansavimo srityje

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 165 straipsnyje numatoma, kad „Sąjunga prie geros kokybės švietimo plėtojimo prisideda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą ir prireikus paremdama bei papildydama jų veiksmus, kartu visiškai pripažindama valstybių narių atsakomybę už mokymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą ir gerbdama jų kultūrų bei kalbų įvairovę“[88].

88 Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 326, 2012 10 26), eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT.

ES aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų politika mokslo ir studijų finansavimo srityje yra išsamiai reglamentuota, ja nuosekliai siekiama sukurti bendrą Europos mokslinių tyrimų erdvę (EMTE) ir harmonizuoti ES valstybių narių nacionalines mokslo finansavimo sistemas. Šios ES teisinės bazės pagrindą sudaro toliau aptariami esminiai ES teisės aktai ir dokumentai, kurių pagrindu formuojama ir plėtojama nuosekli ES politikos kryptis aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų finansavimo srityje[89].

SESV nustatomos viršnacionalinio ES valstybių narių bendradarbiavimo įvairiose politikos srityse gairės. Tarp jų – SESV XIX antraštinės dalies nuostatose įtvirtinta ES kompetencija mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros ir kosmoso srityje ir Europos mokslinių tyrimų erdvės (ERA) sukūrimas (SESV 179–190 straipsniai)[90]. SESV 179 straipsnio 1 dalyje pažymima, kad ES tikslas – stiprinti savo mokslinį bei technologinį pagrindą, sukuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę, kurioje laisvai judėtų mokslo darbuotojai, mokslinės žinios ir technologijos, ir skatinti jos konkurencingumo augimą, taip pat pramonės srityje, kartu remiant visus mokslinius tyrimus, kurie, manoma, yra reikalingi. Siekdama minėtų tikslų ir papildydama valstybių narių veiklą, ES: 1) skatina įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų savitarpio bendradarbiavimą, įgyvendina mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir parodomąsias programas; 2) skatina Sąjungos bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo srityse; 3) skleidžia ir veiksmingai naudoja Sąjungos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos rezultatus ir 4) skatina mokslo darbuotojų mokymą ir laisvą judėjimą Sąjungoje (SESV 179–180 straipsniai). SESV 181 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog ES ir valstybės narės yra įsipareigojusios savo mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklą koordinuoti taip, kad nacionalinė politika ir

89 Europos Parlamentas, „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros politika. Faktų apie Europos Sąjungą suvestinės“, https://www.europarl.europa.eu/factsheets/lt/sheet/66/kutatasi-es-technologiafejlesztesi-politika.

90 Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 326, 2012 10 26), eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT.

Sąjungos politika būtų visapusiškai suderintos. Minėtos SESV nuostatos suteikė teisinį pagrindą ES iniciatyvoms mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, įtvirtindamos mokslinių tyrimų koordinavimo ir finansavimo per ES priemones principus.

Kitą svarbią teisinės bazės dalį sudaro ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programos. Bendroji ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programa „Europos horizontas" (2021–2027 m.), kuri reglamentuojama 2021 m. gegužės 12 d. įsigaliojusiame Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/695[91], skirta moksliniam meistriškumui, globaliems iššūkiams ir pramonės konkurencingumui skatinti, siekiant užtikrinti ES mokslinių tyrimų ir inovacijų lyderystę pasaulyje. Ši programa yra ES bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020" (2014–2020 m.), kuri iki 2020 m. gruodžio 31 d. buvo reglamentuojama Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1291/2013[92], tęsinys. Abiejose šiose programose nustatyti išsamūs mokslininkų ir verslų finansavimo mechanizmai, formuojant bendrą Europos mokslinių tyrimų finansavimo modelį.

Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) valdymo dokumentai taip pat prisideda prie mokslo ir studijų finansavimo politikos formavimo. ES Tarybos 2021 m. lapkričio 26 d. posėdyje priimtose EMTE valdymą ir politikos nustatymą atnaujinančiose Tarybos išvadose dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) valdymo ateityje[93] skatinamas politikos koordinavimas tarp valstybių narių ir nacionalinio finansavimo derinimas su ES prioritetais. 2020 m. rugsėjo 30 d. Komisija priėmė Komunikatą dėl naujos Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvės

91 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukuriama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas", nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1290/2013 ir (ES) Nr. 1291/2013 (OL L 170, 2021 5 12, p. 1.).

92 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1290/2013, kuriuo nustatomos bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020" (2014–2020 m.) dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1906/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 81), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1290&qid=1746720470977.

93 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvados dėl Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) valdymo ateityje, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14308-2021-INIT/lt/pdf.

(EMTE)[94] – jame išreikštas siekis sukurti naują Europos mokslinių tyrimų erdvę, kuri atitiktų užmojus, susijusius su sėkmingu perėjimu prie tvarios, skaitmeninės ir atsparios Europos, ir geriau pasirengti ateičiai. Šiame komunikate apibrėžiama atnaujinta EMTE strategija ir akcentuojama ES ir nacionalinio finansavimo sinergijos svarba, nustatant ilgalaikes aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų finansavimo gaires.

Svarbų vaidmenį mokslinių tyrimų finansavimo srityje vaidina finansavimas iš ES fondų (įskaitant struktūrinius ir sanglaudos fondus). Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas (2021–2027 m.) yra reglamentuojamas 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo[95]. Juo siekiama įgyvendinti SESV 176 straipsnyje įtvirtintą Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) paskirtį – padėti ištaisyti pagrindinius Sąjungos regionų pusiausvyros sutrikimus (Reglamento 2021/1058 1 konstatuojamoji dalis), pavyzdžiui, plėtoti ir stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus ir pažangiųjų technologijų diegimą (reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis) ir tai panaudoti mokslinių tyrimų organizacijoms (ii papunktis). Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1057[96] (iš dalies taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d., visa apimtimi – nuo 2021 m. liepos 1 d.) įsteigtas „Europos socialinis fondas+“ (ESF+) ir nustatyti jo 2021–2027 m. tikslai, šio laikotarpio biudžetas ir veiklos, ES finansavimo formos ir tokio finansavimo teikimo taisyklės. Šiame reglamente pažymima jo sinergija su bendrąja mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, sukurta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/695

---

94 Europos Komisija, Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui „Nauja Europos mokslinių tyrimų erdvė (EMTE)“ (COM(2020) 628 *final*, 2020 9 30), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020DC0628.

95 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1058&qid=1746786625347.

96 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas+“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057&qid=1746805963397.

(toliau – programa „Europos horizontas“), kad ESF+ galėtų integruoti ir tobulinti programos „Europos horizontas“ remiamas naujoviškas mokymo programas siekiant padėti žmonėms įgyti ateities darbo vietoms reikalingus įgūdžius ir kompetencijas (Reglamento (ES) 2021/1057 17 konstatuojamoji dalis). Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1056[97] įsteigtas Teisingos pertvarkos fondas (TPF), kuris yra vienas iš pagal sanglaudos politiką įgyvendinamo Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčių (reglamento 5 konstatuojamoji dalis). Kaip nurodyta reglamento 8 straipsnio 2 dalies c punkte, TPF remia investicijas į mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą, be kita ko, universitetuose ir mokslinių tyrimų organizacijose, kuriuos paveikė perėjimas prie žaliosios ekonomikos.

Užtikrinant mokslo ir studijų finansavimo teisinį reguliavimą taip pat neabejotina valstybės pagalbos ir konkurencijos taisyklių svarba. Europos Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014 (Bendrasis bendrosios išimties reglamentas – BBIR)[98] leidžia valstybėms narėms finansuoti MTEP be išankstinio ES leidimo, skatindamas verslo ir mokslinių tyrimų institucijų bendradarbiavimą. Į BBIR taikymo sritį patenka valstybės pagalba moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms (1 ir 45 konstatuojamosios dalys, 1 straipsnio d punktas). Į BBIR „mokslinių tyrimų“ apibrėžtį patenka fundamentiniai ir pramoniniai tyrimai ir bandomoji taikomoji veikla (2 straipsnio 84–86 punktai). Nacionalinio MTEP finansavimo taisyklės, siekiant išvengti rinkos iškraipymų, apibrėžiamos Tyrimų ir plėtros bei inovacijų valstybės pagalbos sistemoje[99].

ES aukštojo mokslo politikos finansavimo srityje svarbus ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė

97 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas (OL L 231, 2021 6 30, p. 1), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32021R1056.

98 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (Tekstas svarbus EEE) (OL L 187, 2014 6 26, p. 1), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651&qid=1746806805427.

99 Europos Komisija, Komunikatas „Valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, plėtra ir inovacijoms sistema“ (2022/C 414/01), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022XC1028(03).

finansinė programa[100] (DFP). Jame reglamentuojamas biudžetas mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms.Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/694[101] nustatomas 2021–2027 m. laikotarpio Skaitmeninės Europos programos finansinis paketas (reglamento 1 konstatuojamoji dalis), kuriuo remiamos konkrečios mokslo tyrimų kryptys ir sritys: našiosios kompiuterijos (4 straipsnis), dirbtinio intelekto (5 straipsnis), kibernetinio saugumo ir pasitikėjimo (6 straipsnis).

ES politikos gairėse mokslo ir studijų finansavimo srityje pabrėžiamas rezultatais grįsto finansavimo principų taikymas, institucinio autonomiškumo stiprinimas finansų valdymo srityje, finansavimo diversifikavimas įtraukiant privačias investicijas, socialinės dimensijos stiprinimas per tikslinę finansinę paramą studentams ir mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos stiprinimas koordinuojant ES ir nacionalinį finansavimą.

2004 m. Lietuvai tapus ES nare įvyko esminis lūžis. Išskiriamas 2004–2006 m. laikotarpis gali būti apibūdinamas kaip reikšmingas postūmis visai Lietuvos mokslo ir studijų finansavimo sistemai. Šiuo laikotarpiu Lietuvai, kaip ES valstybei narei, vadovaujantis ES teisine baze[102], atsirado galimybė pagal Lietuvos bendrąjį programavimo dokumentą ir Sanglaudos fondo strategiją iš ES struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo pritraukti lėšų. Šios investicijos, nors ir ribotos dėl trumpo programinio laikotarpio, sudarė prielaidas mokslo ir studijų finansavimo sisteminėms reformoms, kurios buvo įtvirtintos 2009 m. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme (toliau – 2009 m. MSĮ).

2007–2013 m. Lietuva tęsė ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą,

---

100 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32020R2093&qid=1746807313840.

101 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/694, kuriuo nustatoma Skaitmeninės Europos programa ir panaikinamas Sprendimas (ES) 2015/2240, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0694&qid=1746847361820.

102 Kaip pagrindiniai ES teisės aktai šiuo aspektu išskirtini: 1) Europos Sąjungos steigimo sutartis, 2) SESV (160 ir 161 straipsniai, kuriuose įtvirtinti sanglaudos politikos tikslai), 3) 2003 m. Lietuvos stojimo į ES sutartis, 4) ES sanglaudos politikos reglamentai (pavyzdžiui, Reglamentas (EB) Nr. 1260/1999, nustatantis bendrąsias nuostatas dėl struktūrinių fondų, Reglamentas (EB) Nr. 1164/94, įsteigiantis Sanglaudos fondą).

orientuodamasi į mokslo ir studijų infrastruktūros gerinimą ir inovacijų skatinimą. Šiuo laikotarpiu buvo siekiama didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, skatinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą[103]. Reikšminga šio laikotarpio naujovė buvo sisteminis požiūris į mokslo ir verslo sektorių bendradarbiavimo finansavimą, padėjęs pagrindus vėlesniems teisinio reguliavimo pokyčiams.

2014–2020 m. ES fondų lėšų panaudojimas mokslo plėtros srityje tapo ženklus[104]. Šiuo laikotarpiu ypač svarbus tapo BBIR, kuriuo tam tikros valstybės pagalbos kategorijos buvo pripažintos suderinamomis su vidaus rinka (BBIR 17 punktas, 22 straipsnio 1 dalis). Šis reglamentas svarbus tikslui susieti mokslo ir verslo bendradarbiavimą, be to, jame nustatytos naujos valstybės pagalbos teikimo taisyklės siekiant efektyvesnio viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo.

Šiuo metu (2021–2027 m. laikotarpiu[105]) Lietuva įgyvendina naują ES fondų investicijų programą, kurioje, atsižvelgiant į Lietuvos vyriausybės programą ir ES bendrųjų nuostatų reglamente nustatytus politikos tikslus, investicijos pagal 2021–2027 m. ES fondų programą nukreipiamos, be kita ko, į inovacijų ir skaitmeninimo, mokslo ir verslo bendradarbiavimo bei žinių komercinimo, inovacijų diegimo ir tvarumo sritis. Tai laikoma naujuoju ES investicijų etapu Lietuvoje[106]. 2021–2027 m. laikotarpio finansavimas orientuotas į aukštojo mokslo kokybės gerinimą, mokslinių tyrimų skatinimą ir jų praktinį pritaikymą, o tai atitinka šiuo

---

103 Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2015 m. rugpjūčio 13 d. įsakymas Nr. V-895 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros politikos priemonių, prisidedančių prie prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) krypčių plėtojimo, jų prioritetų ir susijusių priemonių įgyvendinimo bendrojo veiksmų plano patvirtinimo“, TAR, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2b1a9fa042bf11e59cf1cfda14b526c5?jfwid=3d5v1xd91.

104 Lietuvos mokslo taryba, „2014–2020 m. ES fondų investicijų projektai“, https://lmt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/mokslo-politika/es-fondu-investiciniai-projektai/20142020-m-es-fondu-investiciju-projektai/.

105 European Commission, „Multiannual financial framework 2021–2027“, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/documents_en.

106 „Apie 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą“, žiūrėta 2025 m. kovo 12 d., https://www.esinvesticijos.lt/apie-programas/2021-2027-m-es-fondu-investiciju-programa/apie-2021-2027-m-es-fondu-investiciju-programa.

metu galiojančiame MSĮ įtvirtintus prioritetus. Šiame etape pastebimas didesnis finansavimo integralumas ir strateginis suderinamumas su nacionaliniais prioritetais.

Mokslo ir studijų finansavimo teisinė raida Lietuvoje

Mokslo ir studijų finansavimas Lietuvoje yra reglamentuojamas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (MSĮ) VII skyriuje. Atsižvelgiant į ES aukštojo mokslo politiką, MSĮ įtvirtintas mokslo ir studijų finansavimo teisinis reguliavimas 2009–2025 m. laikotarpiu buvo nuolat tobulinamas. Nuo 2009 m., kuomet buvo priimta pirmoji MSĮ redakcija, MSĮ keistas 76 kartus, iš jų 38 kartus keistos įstatymo nuostatos, susijusios su mokslo ir studijų finansavimu (tiesa, tam tikri pakeitimai buvo labiau techninio pobūdžio). Šiais pokyčiais siekta sistemiškai tobulinti aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų finansavimo mechanizmus bei priemones Lietuvoje ir suderinti jas su bendra ES aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų politika.

MSĮ buvo priimtas 2009 m. (praėjus 5 metams nuo Lietuvos įstojimo į ES) ir pakeitė nuo 2000 m. galiojusį Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymą[107], kuriame buvo įtvirtinti bendrieji aukštojo mokslo finansavimo principai (Aukštojo mokslo įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 8 punktas): profesinių kvalifikacijų, kvalifikacinių ir mokslo laipsnių įgijimo aukštosiose mokyklose principai (1 straipsnio 1 dalies 2 punktas), studijų programų vertinimo ir registravimo principai (1 straipsnio 1 dalies 7 punktas), aukštųjų mokyklų finansavimo principai (1 straipsnio 1 dalies 8 punktas). Aukštojo mokslo įstatyme buvo nustatyta trijų pakopų studijų sistema (bakalauro, magistro ir daktaro studijos) (39 straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 3 punktai), siekta Lietuvos aukštojo mokslo struktūrą suderinti su tarptautiniais standartais. Aukštojo mokslo įstatymo 41 straipsnio 2–5 dalyse nustatyta studijų kreditų sistema sukūrė prielaidas studijų programų lankstumui ir studentų mobilumui, 66 straipsnyje reglamentuota aukštųjų mokyklų finansinė

107 Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 27-715).

atskaitomybė sudarė prielaidas aukštųjų mokyklų savarankiškam lėšų valdymui ir atsakomybei. Tai vertintina kaip pirmas žingsnis Lietuvoje stiprinant aukštųjų mokyklų autonomiją (Aukštojo mokslo įstatymo 1 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Orientuojantis į Europos aukštojo mokslo erdvės integracinius procesus, 2009 m. priimtu Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu (toliau – 2009 m. MSĮ)[108] įgyvendinta aukštojo mokslo sistemos reforma – pakeistas Lietuvoje galiojęs mokslo ir studijų finansavimo modelis. 2009 m. MSĮ projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad šio įstatymo tikslas – užtikrinti tinkamą aukštojo mokslo prieinamumą, geros kokybės studijų vykdymą ir efektyvų mokslo ir studijų sistemos veikimą, kad moksliniai tyrimai atitiktų visuomenės ir ūkio reikmes, o Lietuvos aukštosios mokyklos galėtų konkuruoti su geriausiomis Europos ir pasaulio aukštosiomis mokyklomis[109]. 2009 m. MSĮ itin ryškus valstybinių aukštųjų mokyklų autonomijos stiprinimas, apimantis mokslo ir studijų finansavimo valstybinį reguliavimą (1 straipsnio 1 ir 7 punktai). Įstatymo 67 straipsnyje, reglamentuojančiame mokslo ir studijų institucijų lėšas, *expressis verbis* įtvirtinta, kad mokslo ir studijų institucijų lėšas, be kita ko, sudaro valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšos valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms (67 straipsnio 1 dalies 1 punktas), be kita ko, skiriamos moksliniams tyrimams, eksperimentinei (socialinei, kultūrinei) plėtrai ir meno veiklai plėtoti (68 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 77 straipsnis), taip pat lėšos, gautos kaip programinis konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas (67 straipsnio 1 dalies 5 punktas). Institucinė valstybinių aukštųjų mokyklų autonomija grindžiama studentų skaičiumi ir studijų rezultatų kokybe (52 straipsnio 2 dalis). 2009 m. MSĮ buvo sustiprinti mokslo ir studijų kokybės užtikrinimo mechanizmai per studijų programų akreditavimo ir vertinimo procedūras, tiesiogiai susijusias su mokslo ir studijų finansavimo skyrimo kriterijais (42 straipsnis), taip pat patobulinta aukštųjų mokyklų valdymo struktūra (21 straipsnis), siekiant didesnio skaidrumo ir efektyvumo mokslo

108 Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (Žin., 2009, Nr. 54-2140; 2009, TAR, 2016-07-14, Nr. 2016-20555).

109 Įstatymų projektų reg. Nr. XP-2905, XP-2906 aiškinamasis raštas.

ir studijų finansų valdymo srityje.

2016 m. birželio 19 d. priimtoje ir 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojusioje MSĮ redakcijoje (toliau – 2017 m. MSĮ) akcentuojamas mokslo ir studijų atvirumas ir integracija į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę, siekiant pritraukti užsienio studentų ir dėstytojų (7 straipsnis), kas turėjo tiesioginę įtaką mokslo ir studijų finansavimo diversifikavimui (67–78 straipsniai). Šiame etape buvo sustiprintas mokslo ir verslo sektorių, valdžios ir visuomenės atstovų bendradarbiavimas, siekiant skatinti inovacijas ir ekonomikos augimą per tikslinius finansavimo mechanizmus (10 straipsnio 3 dalies 2 punktas). MSĮ pakeitimai nuosekliai plėtė galimybes valstybinėms aukštosioms mokykloms pritraukti papildomų finansavimo šaltinių, įskaitant verslo sektoriaus užsakymus, tarptautinius projektus, filantropines lėšas, ūkinę veiklą, nesusijusią su pagrindinėmis funkcijomis. Studijų prieinamumo didinimas tiek gerai besimokantiems studentams, tiek paramos reikalingiems studentams atspindi finansinės paramos studentams sistemos plėtrą. Nuostatos dėl nemokamo aukštojo mokslo gerai besimokantiems studentams apima studijų kainos valstybės finansuojamose studijų vietose apmokėjimą) ar tikslinį studijų finansavimą, valstybės paskolas ir valstybės remiamas paskolas, stipendijas ir kitą paramą studentams ir atspindi studijų finansavimo modelio transformaciją, pereinant nuo studijų krepšelio prie valstybės finansuojamų vietų. Šia 2009 m. MSĮ įtvirtinta mokslo ir studijų valstybinio reguliavimo kryptimi įgyvendinamos ES politikos gairės dėl aukštojo mokslo prieinamumo didinimo ir lygių galimybių studentams užtikrinimo.

Valstybinis mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir meno veiklos finansavimo modelis buvo įtvirtintas 2009 m. MSĮ redakcijos 77 straipsnio 1 dalyje, kurioje numatoma, kad moksliniai tyrimai, eksperimentinė (socialinė, kultūrinė) plėtra ir meno veikla finansuojami: 1) iš valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų, skirtų moksliniams tyrimams, eksperimentinei (socialinei, kultūrinei) plėtrai ir meno veiklai; 2) pagal nacionalines mokslo ir nacionalines kompleksines programas; 3) pagal kitas konkursines mokslo

programas. Šio straipsnio 2 ir 3 dalyse apibrėžiamos nacionalinės mokslo programos ir nacionalinės kompleksinės programos, nurodoma, kad nacionalinės mokslo programos – konkursinės mokslo programos, sudarančios sąlygas spręsti valstybei ir visuomenei svarbias problemas ir didinti Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą. Šių programų tikslas – sutelkti Lietuvos mokslo potencialą ir finansinius išteklius, inicijuoti tam tikrai problemai spręsti būtinus naujus ir koordinuoti jau vykdomus mokslinius tyrimus. Nacionalinių mokslo programų nuostatus tvirtina Vyriausybė. Nacionalinės kompleksinės programos apibrėžiamos kaip konkurso būdu atrinktos projektų grupės, kurių tikslai ir uždaviniai orientuoti į aukščiausios kvalifikacijos specialistų rengimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros vykdymą, bendrosios infrastruktūros kūrimą, mokslo ir verslo saitų stiprinimą konkrečiuose ūkio subsektoriuose (verslo segmentuose). Taip pat nustatoma, kad programinį konkursinį finansavimą administruoja Lietuvos mokslo taryba ir Vyriausybės arba Švietimo ir mokslo ministerijos įgaliotos institucijos (2009 m. MSĮ 77 straipsnio 5 dalis).

2017 m. MSĮ redakcijoje 77 straipsnį pakeitė analogiškas 84 straipsnis, kuriame nustatomas valstybinių mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos finansavimas, jo šaltiniai. Esminis šio straipsnio pokytis įvyko 2019 m., kai buvo reikšmingai išplėstas mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos finansavimo šaltinių sąrašas. Be jau minėtų trijų pagrindinių šaltinių, įtrauktas finansavimas 1) iš valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų, skirtų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, meno veiklai; 2) pagal nacionalines mokslo ir technologijų programas; 3) pagal konkursines mokslinių tyrimų programas; 4) pagal konkursines technologijų programas; 5) pagal valstybės užsakymus inovacinei veiklai vykdyti; 6) pagal ūkio subjektų užsakymus vykdyti eksperimentinės plėtros veiklą; 7) pagal valstybės investicijų programas ir valstybės investicijų projektus valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms; 8) iš valstybės fondų lėšų; 9) iš tarptautinių ir užsienio fondų ir organizacijų skiriamų lėšų; 10) iš kitų teisėtai gautų lėšų.

Svarbu pažymėti, kad 2022 m., siekiant užtikrinti efektyvų mokslo ir studijų sistemos valdymą ir optimizuoti biudžetinių įstaigų, veikiančių mokslo politikos srityje, valdymą, sumažinti biudžetinių įstaigų skaičių, racionaliau naudoti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, materialinius ir finansinius išteklius, gerinti mokslo politikos įgyvendinimo valdymą, buvo nuspręsta nuo 2022 m. gruodžio 1 d. reorganizuoti Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą – prijungti ją prie LMT[110].

Lietuvos mokslo ir studijų finansavimo reglamentavimo raida atskleidžia nuoseklų perėjimą nuo visiškai valstybės finansuojamo sovietinio modelio prie mišrios finansavimo sistemos, derinančios valstybės biudžeto asignavimus su diversifikuotais mokslo ir studijų finansavimo šaltiniais. Mokslo ir studijų finansavimo sistema Lietuvoje nuosekliai keitėsi, pereinant nuo studijų krepšelio modelio prie valstybės finansuojamų vietų. 2009 m. MSĮ redakcijoje įtvirtintas studijų krepšelio principas ir į rezultatus orientuotas mokslinės veiklos finansavimas. Vėlesniais MSĮ pakeitimais šie mechanizmai modifikuoti, siekiant didesnio efektyvumo, kokybės užtikrinimo ir dermės su ES aukštojo mokslo finansavimo principais.

MSĮ redakcijų apžvalga atspindi ir mokslo (MTEP) konkursinio finansavimo reguliavimo pokyčius. MSĮ pokyčiai atskleidžia nuoseklų valstybės reguliavimo judėjimą link konkursinių mechanizmų stiprinimo. Naujasis finansavimo modelis grindžiamas dviejų pagrindinių komponentų sąveika. Pirma, bazinis institucinis finansavimas, kuris priklauso nuo ankstesnių mokslinės veiklos rezultatų, suteikia institucijoms tam tikro finansinio stabilumo. Antra, konkursinis projektinis finansavimas per Lietuvos mokslo tarybą ir kitas agentūras skatina konkurenciją ir aukštesnę mokslinių tyrimų kokybę. Šie pokyčiai atskleidžia nuoseklią konkursinių principų raidą ir administravimo sistemos tobulinimą.

Finansinių priemonių diferenciacija rodo norą kurti naujus finansavimo būdus ir priemones. Kuriamos specifinės fundamentinių tyrimų finansavimo

110 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1036 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos mokslo tarybos būdu“, https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/1d8d3ee0503811edba0ded10be2fa21c?jfwid=8nawava5w.

priemonės leidžia plėtoti bazinių mokslų žinias. Kartu plėtojami taikomųjų tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimo mechanizmai, kurie padeda užtikrinti mokslo rezultatų transformaciją į praktines inovacijas. Taip pat kuriamos tarptautinio bendradarbiavimo projektų finansavimo priemonės, skatinančios Lietuvos mokslininkų integraciją į tarptautinius tyrimų tinklus.

Atsižvelgiant į MSĮ pokyčius, kito ir mokslinių tyrimų projektų konkursinį finansavimą reglamentuojantys LMT nutarimai; jie detaliau nagrinėjami 4.3 dalyje.

Apibendrinant galima teigti, kad MSĮ pokyčiai mokslo ir studijų finansavimo srityje atspindi Lietuvos aukštojo mokslo sistemos reformų eigą ir ES aukštojo mokslo politikos įgyvendinimo kryptis. Nors Lietuvoje mokslo ir studijų finansavimo sistema ilgainiui keitėsi – stiprinti mokslo konkursinio finansavimo mechanizmai ir didinta jų diversifikacija, sparčiai kintantys visuomenės poreikiai ir technologinė pažanga kelia naujų iššūkių ir verčia ieškoti naujų finansavimo šaltinių.

4.2. TARPTAUTINIŲ MTEP FINANSAVIMO PARAIŠKŲ IR JŲ VERTINIMO TEISINIO REGULIAVIMO POKYČIAI

Išanalizavus MTEP finansavimo reguliavimo raidą, toliau svarbu palyginti, kaip keitėsi skirtingų tarptautinių MTEP konkursų reikalavimai teikiamoms paraiškoms ir jų vertinimo kriterijai. Pirmiausia aptartina programa, skirta Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių mokslininkų tarptautiniam bendradarbiavimui.

2011 m. gruodžio 19 d. LMT nutarimu Nr. VII-90 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ buvo patvirtintas Bendradarbiavimo tarp Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Kinijos Respublikos (Taivano) nacionalinės mokslo tarybos ir Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos bendrų lėšų programos įgyvendinimo tvarkos aprašas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir Baltarusijos Respublikos valstybinio mokslo ir technologijų komiteto

bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje programos įgyvendinimo tvarkos aprašas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir Ukrainos valstybinės mokslo, inovacijų ir informatizacijos agentūros bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir technologijų srityje 2011–2015 metų programos įgyvendinimo tvarkos aprašas ir Dvišalio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityje Lietuvos ir Prancūzijos integruotos veiklos programos „Žiliberas“ įgyvendinimo tvarkos aprašas[111]. Šiuo nutarimu įtvirtintas paraiškos formas sudarė trys dalys: 1) prašymas (pasirašomas projekto vadovo ir vykdytojų); 2) projekto aprašas (kuriame detalizuojamos projekto veiklos) ir 3) vykdančiosios institucijos raštas (pagal LMT pirmininko patvirtintą formą)[112]. Kita vertus, buvo nustatyta, kad „kvietime teikti paraiškas gali būti nurodytas reikalavimas pateikti papildomų dokumentų“[113]. Prašymas ir vykdančiosios institucijos raštas buvo teikiami tik popierine forma, o projekto aprašas – per elektroninę sistemą http://sistema.lmt.lt/[114]. Paraiškos turinyje buvo privalomos tokios dalys: 1) duomenys apie projektą; 2) duomenys apie projekto partnerius ir vykdytojus; 3) projekto tikslai ir rezultatai; 4) projekto išlaidų sąmatos vykdymas; 5) projekto mobilumo veiklų rezultatai; 6) paskelbtų ar priimtų spaudai straipsnių kopijos ir kt.[115]

Įtvirtintas dviejų etapų paraiškų vertinimas: atliekant administracinę patikrą

---

111 Lietuvos mokslo tarybos (toliau – LMT) 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. VII-90 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.97EF9D5377A5.

112 *Ibid*., Bendradarbiavimo tarp Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Kinijos Respublikos (Taivano) nacionalinės mokslo tarybos ir Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos bendrų lėšų programos įgyvendinimo tvarkos aprašo (toliau – Kinijos (Taivano) aprašas) 3.1 papunktis, 23 punktas; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir Baltarusijos Respublikos valstybinio mokslo ir technologijų komiteto bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje programos įgyvendinimo tvarkos aprašo 3.2 papunktis, 22 punktas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos ir Ukrainos valstybinės mokslo, inovacijų ir informatizacijos agentūros bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir technologijų srityje 2011–2015 metų programos įgyvendinimo tvarkos aprašo 3.2 papunktis, 22 punktas, Dvišalio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityje Lietuvos ir Prancūzijos integruotos veiklos programos „Žiliberas“ įgyvendinimo tvarkos aprašo 3.2 punktas, 21 punktas. Dėl aprašų nereikšmingų skirtumų toliau analizuojamos tik Kinijos (Taivano) aprašo nuostatos.

113 Kinijos (Taivano) aprašas, 28 punktas.

114 *Ibid*., 24–27 punktas.

115 *Ibid*., 1 priedas.

ir ekspertinį vertinimą[116]. Paraiškas vertino ekspertų grupės. Jos paraiškas skirstė į finansuotinas ir nefinansuotinas[117]. Galutinį sprendimą priimdavo Programos komisija[118]. Deja, nebuvo galimybės taisyti netinkamai užpildytų paraiškų.

LMT 2013 m. kovo 4 d. nutarimu Nr. VII-136 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ atlikti tokie pakeitimai: 1) įvestas privalomas reikalavimas, kad vykdančioji institucija būtų įtraukta į Švietimo ir mokslo institucijų registrą[119]; 2) nebeliko reikalavimo teikti prašymo ir vykdančiosios institucijos rašto kopijas (prašymą ir vykdančiosios institucijos raštą pakako nuskenuoti ir įkelti į sistemą[120], 3) atsirado galimybė, nustačius neesminių paraiškos klaidų, jas pašalinti per 2 darbo dienas (tačiau paraiškos esmės keisti nebuvo galima)[121]; 4) įsteigtas trišalis komitetas, kuris priimdavo galutinius sprendimus dėl finansavimo[122]. Taigi paraiškų teikimo tvarka buvo modernizuota: paraiškos suskaitmenintos, suteikta daugiau galimybių tikslinti neesminius trūkumus, kita vertus, atsirado ir papildomų reikalavimų pareiškėjams, taip pat padaryta vertinimo tvarkos pakeitimų.

Vėlesnėse redakcijose esminių pokyčių nebuvo, tik keitėsi partneriai (valstybės)[123], kol LMT 2018 m. spalio 3 d. įsakymu Nr. V-506 ši programa buvo panaikinta[124]. Šiuo metu LMT ir toliau skelbia kvietimus teikti paraiškas kitoms

---

116 *Ibid*., 30 punktas.

117 *Ibid*., 34 ir 35 punktai.

118 *Ibid*., 37 punktas.

119 LMT 2013 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. VII-136 „Dėl Dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A3C4A79B19CC; Kinijos (Taivano) aprašas, 3.11 papunktis.

120 *Ibid*., 26 ir 27 punktai.

121 *Ibid*., 31 punktas.

122 *Ibid*., 3.10 papunktis, 38 punktas.

123 LMT 2013 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. VIII-3 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-136 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.78E565DD2589; LMT 2016 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. VIII-7 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-136 „Dėl Dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/36236530231a11e684adf059272c7587.

124 LMT 2018 m. spalio 3 d. įsakymas Nr. V-506 „Dėl teisės aktų pripažinimo netekusiais galios“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/58c954f0c70a11e8bf37fd1541d65f38.

dvišalio bendradarbiavimo programoms[125], tačiau jos dėl šios mokslo studijos ribų plačiau nebus analizuojamos.

ES lygmens programų paraiškų ir jų vertinimo teisinio reguliavimo pokyčiai

Be pirmiau aptartos tarptautinės programos, svarbi ir ES lygmeniu organizuojamų tarptautinių mokslo programų, kurių paraiškų teikimo ir vertinimo tvarka nustatyta nacionalinės teisės aktuose, raidos analizė. Tarp šių atrinkta nagrinėti COST veiklų, „Eureka" projektų ir su jais susijusios programos „Eurostars" paraiškų ir jų vertinimo teisinio reguliavimo raida.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 2V-8 buvo patvirtintas Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašas. Pagal šį aprašą prašymus recenzuodavo Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo ekspertai[126]. Tuo pačiu įsakymu buvo patvirtintas ir Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovas, kuriame pateiktos paraiškos rengimo rekomendacijos su nuorodomis į COST veiklų įgyvendinimo taisykles, rekomendacijas ir kt.[127] Kartu nurodyta, kaip turi būti apibūdinta COST veikla – nustatytas reikalavimas įsitikinti, ar siūloma idėja nėra susijusi su jau įgyvendinama ar planuojama COST veikla[128], taip pat išdėstyti pavadinimo reikalavimai: ryšys su tema, trumpumas ir tikslumas[129], reikalavimas nurodyti pagrindinį vei-

125 „Tarptautinio bendradarbiavimo programos", LMT, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://lmt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/mokslo-finansavimas/tarptautinio-bendradarbiavimo-priemones/tarptautinio-bendradarbiavimo-programos.

126 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymas Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo ir Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AD6628EB8989; „Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašas", 7 punktas.

127 *Ibid*., „Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovas", 6 punktas.

128 *Ibid*., 7.1 papunktis.

129 *Ibid*., 7.2.2 papunktis.

klos tikslą vienu sakiniu, papildomai numatant (neprivaloma) „planuojamus rezultatus, priemones ir būdus, kaip juos pasiekti, ir kaip vėliau apie juos paskleisti informaciją“[130].

Be to, buvo reglamentuota paraiškos struktūra. Ją sudarė: 1) titulinis lapas; 2) I dalis: techninis priedas: a) pagrindas; b) tikslai ir nauda; c) mokslinė programa; d) organizacija; e) tvarkaraštis; f) ekonominė sritis; g) informacijos sklaidos planas); 3) II dalis: papildoma informacija: a) paraiškos istorija; b) preliminari darbo programa; c) suinteresuotų ekspertų sąrašas; d) paskutinės publikacijos; e) kitos pastabos[131]. Nustatyta, kad „paraiškos I dalies struktūra yra privaloma“, o „[p]araiškos II dalies struktūra nėra tokia griežta ir išvardytos dalys yra tik rekomenduojamos“[132]. Kiekviena iš nurodytų paraiškos turinio dalių atskirai aprašoma išsamiai[133].

Nutarime įtvirtinta ir vertinimo tvarka. Visų pirma pabrėžiama, kad paraiškų vertinimas grindžiamas „skaidrumo ir lygaus traktavimo principais“[134]. Tuo tikslu paraiškas vertino techniniai komitetai, kurie vadovavosi „COST veiklų vertinimo, stebėsenos ir analizės rekomendacijų“ kriterijais (doc. COST266/1/00 REV 1)“[135]. Techniniams komitetams taip pat buvo sudaryta galimybė „pakviesti papildomų išorinių ekspertų, jeigu reikalinga pagalba vertinant paraišką“[136]. Be to, techniniai komitetai turėjo papildomą teisę teikti siūlymus modifikuoti paraišką, t. y. „siūlyti padaryti tam tikrus pakeitimus originaliame pasiūlyme, atsižvelgiant į vertinimo rezultatus“[137]. Jeigu techniniai komitetai paraiškas įvertindavo teigiamai, jie tokias paraiškas rekomenduodavo COST Aukšto rango pareigūnų komitetui, o šis jas galutinai patvirtindavo[138].

130 *Ibid*., 7.2.3 papunktis.
131 *Ibid*., 8 punktas.
132 *Ibid*., 9 punktas.
133 *Ibid*., 10–12 punktai.
134 *Ibid*., 13.1 papunktis.
135 *Ibid*., 13.2 papunktis.
136 *Ibid*., 13.3 papunktis.
137 *Ibid*., 13.4 papunktis.
138 *Ibid*., 14.1 ir 14.3 papunkčiai.

Vėlesniu tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 2V-111 buvo atliktas nedidelis paraiškų vertinimo tvarkos pakeitimas – prašymus imta teikti vertinti agentūros nustatyta tvarka atrinktiems ekspertams[139]. Netrukus tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 2V-127 minėti teisės aktai panaikinti[140], priėmus toliau nurodytus teisės aktus, kuriuose buvo nustatyti nauji reikalavimai dėl paraiškų formų ir jų vertinimo.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. 2V-118 buvo patvirtintas naujas jungtinis Dalyvavimo COST ir „Eureka“ programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašas ir paraiškos forma (toliau – Dalyvavimo aprašas). Šiame apraše nurodyta, kad paraiškas gali teikti tik „Lietuvos Respublikoje registruoti juridiniai asmenys“[141], kuriems nustatyti papildomi reikalavimai (dėl mokumo ir kt.)[142]. Be to, pareiškėjais leidžiama būti tik tiems juridiniams asmenims, kurie dar nedalyvauja atitinkamoje COST veikloje[143].

Pareiškėjui, norinčiam dalyvauti COST veikloje, buvo privaloma pateikti: 1) prašymą dalyvauti COST veikloje; 2) patvirtinimą (dėl atitikties aprašo 3–4 punktų reikalavimams); 3) paraišką; 4) papildomus dokumentus – atstovų gyvenimo

---

139 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 2V-111 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo ir paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCEB348EF43D.

140 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. 2V-127 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo“ pakeitimo ir jį keitusio įsakymo pripažinimo netekusiu galios“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D85B954F16F2.

141 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo COST ir „Eureka“ programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir paraiškos formos patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9F571538F327; „Dalyvavimo COST ir „Eureka“ programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašas“, 3 punktas.

142 *Ibid*., 4–5 punktai.

143 *Ibid*., 11 punktas.

ir darbo aprašymus, patirtį tarptautinėje veikloje ir publikacijų sąrašą per paskutiniuosius trejus metus, įrodančias pareiškėjo galimybes vykdyti COST veiklą[144]. Atstovų galima buvo siūlyti ne daugiau nei du[145].

Kita vertus, „Eureka" projekto paraišką teikė „Eureka" projekto vadovas Lietuvoje[146]. Projektą turėjo vykdyti „ne mažiau kaip du nepriklausomi dalyviai iš skirtingų „Eureka" valstybių narių", vienas kurių – „ūkio subjektas, registruotas Lietuvos Respublikoje", taip pat projektas turėjo būti „ne karinės paskirties"[147]. Kaip ir COST veiklų atveju, buvo privaloma pateikti šiuos dokumentus: 1) prašymą vykdyti „Eureka" projektą (nurodant projekto tipą, pavadinimą ir kt.); 2) patvirtinimą (dėl atitikties 3–4 punktų reikalavimams); 3) paraišką (kurią sudarė: a) titulinis lapas, kuriame, be kita ko, nurodytas „atsakingojo vykdytojo pedagoginis vardas ir mokslo laipsnis, vardas, pavardė"; b) „paraiškos turinys, kuriame nurodomos visos sudėtinės paraiškos dalys"; c) įvadas „į siūlomą spręsti problemą"; d) siūlomo „Eureka" projekto aprašymas; e) papildomi dokumentai[148].

Tiek COST veiklų, tiek „Eureka" projektų paraiškos vertinamos dviem etapais: 1) administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimas; 2) pirmąjį etapą įveikusių paraiškų ekspertinis vertinimas[149]. Pirmame etape būdavo tikrinama, ar „pateikti visi prašomi dokumentai bei reikiama informacija, taip pat ar paraiška atitinka bendruosius paraiškos pateikimo bei šio Aprašo 10–11 ar 14–15 punktų reikalavimus". Šį vertinimą atlikdavo ir sprendimą dėl paraiškos teikimo ekspertiniam vertinimui priimdavo Agentūros direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė[150]. Tuo atveju, jei paraiškoje trūkdavo duomenų ar būdavo netikslumų, Agentūra turėjo teisę paprašyti, kad „pareiškėjas paaiškintų, papildytų ar patikslintų paraiškoje pateiktą informaciją", taip pat paprašyti „nustatyti terminą informacijai

144 *Ibid*., 12 punktas.
145 *Ibid*., 13 punktas.
146 *Ibid*., 14 punktas.
147 *Ibid*., 15 punktas.
148 *Ibid*., 16 punktas.
149 *Ibid*., 19 punktas
150 *Ibid*., 20 punktas.

pateikti“[151]. Tokia pati galimybė buvo numatyta ir ekspertinio vertinimo metu[152]. Jei paraiška sėkmingai įveikdavo pirmąjį etapą, ji būdavo perduodama ekspertiniam vertinimui, per kurį „įvertinama paraiškos kokybė pagal atitinkamai COST paraiškų vertinimo metodiką (3 priedas) arba „Eureka“ paraiškų vertinimo metodiką (4 priedas)“[153]. Ekspertinį vertinimą atlikdavo „Agentūros nustatyta tvarka atrinkti du ekspertai“. Kartu buvo nustatyta ir vertinimo tvarka: „Jeigu skirtumas tarp paraiškas vertinusių ekspertų vertinimų yra didesnis kaip pusė galimos surinkti balų sumos arba jeigu pagal vieno eksperto vertinimą paraiška yra tinkama, o pagal kito – netinkama, paraiškai vertinti skiriamas dar vienas ekspertas.“[154] Atlikus vertinimą tinkamomis paraiškomis būdavo pripažįstamos tik tos COST ir „Eureka“ paraiškos, kurios per ekspertinį vertinimą surinkdavo „daugiau kaip [pusę] galimos surinkti balų sumos“[155].

Kartu su Aprašu buvo patvirtinti ir priedai: pirma, „Eureka“ projekto išlaidų sąmata, kuria naudojantis privaloma nurodyti konkrečias projektui reikalingas lėšas[156], antra, paraiškos administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimo lentelė, kurioje nurodyti paraiškos administracinės atitikties etapo vertinimo kriterijai[157], trečia, buvo patvirtinta COST paraiškų vertinimo metodika, kurioje išskirti septyni vertinimo kriterijai: 1) pareiškėjo mokslinių tyrimų veikla ir kompetencija; 2) vykdytojų tinkamumas; 3) planuojamos vykdyti veiklos mokslinė ir praktinė vertė; 4) bendradarbiavimas; 5) planuojami rezultatai; 6) valdymas; 7) paraiškos kokybė[158]. Atkreiptinas dėmesys, kad šioje metodikoje ypač vertinta mokslinių tyrimų reikšmė ir aktualumas **mokslo ir technologijų pažangai**, mokslinių tyrimų naujumas, bendradarbiavimo nauda pareiškėjo padaliniui ir kalendorinio

151 *Ibid*., 21 punktas.
152 *Ibid*., 26 punktas.
153 *Ibid*., 24 punktas.
154 *Ibid*., 25 punktas.
155 *Ibid*., 31 ir 32 punktai.
156 *Ibid*., 1 priedas.
157 *Ibid*., 2 priedas.
158 *Ibid*., 3 priedas, 2 punktas.

darbų plano pagrįstumas (vėlesnėse redakcijose šie kriterijai buvo panaikinti arba pakeisti). Ketvirta, patvirtinta „Eureka“ paraiškos vertinimo metodika, kurioje nustatyti pagrindiniai tinkamumo kriterijai: 1) ar projekto paskirtis yra sukurti produktą, procesą, paslaugą; 2) ar projekte numatytas bendradarbiavimas tam tikroje (-ose) mokslo srityje (-yse); 3) partnerių finansinės galimybės; 4) partnerių bendradarbiavimo sutartis; ir pagrindinio vertinimo kriterijai: 1) bendradarbiavimas ir partneriai (tinkama partnerystė, bendradarbiavimo metu sukurta pridėtinė vertė); 2) partnerio analizė (partnerių žmonių, infrastruktūriniai ištekliai, partnerių vadybiniai sugebėjimai); 3) projekto struktūra: planas (metodologija ir planavimas, etapai ir tarpiniai rezultatai); 4) projekto kaštai, finansavimas ir įsipareigojimai; 5) technologinė pažanga (technologinio išbaigtumo laipsnis ir rizika, technologiniai pasiekimai); 6) inovacijos (inovatyvumas (naujumas), geografinė / sektorinė įtaka); 7) rinka ir pelningumas (bendras rinkos įvertinimas ir partnerių galimybių patekti į šią rinką įvertinimas); 8) privalumai prieš konkurentus[159]. Galiausiai patvirtintos abiejų programų paraiškos vertinimo anketos[160] ir dalyvavimo COST veikloje paraiška, kuriose nustatyti jau aptarti kriterijai.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. 2V-119 buvo papildomai patvirtintas COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašas ir paraiškų formos (toliau – Finansinių paraiškų aprašas) – nustatyti atskiri reikalavimai finansinėms paraiškoms. Pirmiausia buvo išskirta, kokios išlaidos yra tinkamos ir netinkamos. Tinkamomis buvo laikomos tik aiškios, realios, ekonomiškos ir pagrįstos išlaidos, kurios taip pat atitinka Reikalavimus tinkamoms išlaidoms (1 priedas)[161], t. y.:

159 *Ibid*., 4 priedas.

160 *Ibid*., 5 ir 6 priedai.

161 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.22E2F95A02F5. „COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašas“, 14, 18 punktai.

1) veiklos arba projekto darbo grupės darbo užmokestis; 2) socialinio draudimo įmokos; 3) išlaidos prekėms ir paslaugoms; 4) išlaidos konsultantų, ekspertų ir lektorių paslaugoms pagal autorines sutartis; 5) išlaidos komandiruotėms (taikoma **tik projektams)**; 6) išlaidos pareiškėjo / lėšų gavėjo veiklai pagal sutartį užtikrinti; 7) ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos[162]. Netinkamomis išlaidomis buvo laikoma: 1) baudos, finansinės sankcijos ir bylinėjimosi išlaidos; 2) finansinių operacijų išlaidos, komiso rinkliavos ir nuostoliai, atsiradę dėl užsienio valiutos keitimo, kiti finansinių sandorių kaštai ir 3) komandiruočių išlaidos (taikoma **veikloms**)[163]. Kaip matyti, komandiruočių išlaidos „Eureka" projektų atveju laikytos tinkamomis, o COST veiklų atveju yra netinkamos[164]. Vis dėlto šios nuostatos vėlesnėse redakcijose buvo keičiamos.

Finansinėms paraiškoms iš esmės buvo taikomi panašūs reikalavimai kaip ir dalyvavimo paraiškoms – pareiškėjai privalėjo pateikti pareiškėjo atstovo pasirašytą lydraštį ir užpildytą paraišką pagal Agentūros direktoriaus patvirtintą formą[165]. Pateiktas paraiškas vertino Agentūros direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė[166]. Vertinimas buvo atliekamas dviem etapais: 1) administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimas ir 2) finansinis vertinimas[167]. Taip pat įtvirtinta galimybė ištaisyti netikslumus[168]. Atskirai nurodyti finansinės paraiškos administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimo kriterijai[169]. Nustačius paraiškos atitiktį administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimo reikalavimams, būdavo atliekamas finansinis vertinimas[170]. Galutinį sprendimą dėl lėšų skyrimo ir finansavimo intensyvumo priimdavo Agentūros direktorius, atsižvelgdamas į Atrankos komisijos rekomendacijas[171].

162 *Ibid*., 15 punktas.
163 *Ibid*., 17 punktas.
164 *Ibid*., 2 punktas.
165 *Ibid*., 21 punktas.
166 *Ibid*., 27 punktas.
167 *Ibid*., 28 punktas.
168 *Ibid*., 30 punktas.
169 *Ibid*., 2 priedas.
170 *Ibid*., 31 punktas.
171 *Ibid*., 39 punktas.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. 2V-39 pakeistos kai kurios Finansinių paraiškų aprašo nuostatos. Pirma, nurodyta, kad tinkamomis išlaidomis laikomos tik tokios išlaidos komandiruotėms, kurios patiriamos įgyvendinant veiklas – **tik Lietuvos Respublikoje**[172]. Kitaip tariant, imta finansuoti ne tik „Eureka" projektų, bet ir COST veiklų išlaidas komandiruotėms, išskyrus tai, kad COST veiklų tinkamomis išlaidomis buvo laikomos tik tos, kurios patirtos Lietuvos Respublikoje. Be to, atnaujintos paraiškų formos. Tarp pakeitimų žymesni finansinės paraiškos COST programos veiklos vykdymui pokyčiai: imta reikalauti nurodyti institucijos kodą, PVM kodą[173], dalyvaujančias veikloje valstybes[174], o veiklos išlaidų sąmatoje tapo privaloma paskirstyti išlaidas kiekvienam metų ketvirčiui, taip pat atskirai nurodyti komandiruočių išlaidas (Lietuvos Respublikoje) ir išlaidas kitoms prekėms ir kitoms paslaugoms[175] (iki tol išlaidos prekėms ir paslaugoms patekdavo į vieną kategoriją[176]). Atskirai išskirtas veiklos darbo užmokestis[177]. Analogiški reikalavimai patikslinti ir finansinėje paraiškoje programos „Eureka" projekto vykdymui[178].

Finansinių paraiškų aprašas dar kartą pakeistas Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. 2V-109. Esminiai šiuo teisės aktu priimti pokyčiai: įtvirtinti reikalavimai investicijų projektui, pagal kuriuos reikalaujama pagrįsti išlaidas ilgalaikio

172 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. gegužės 28 d. įsakymas Nr. 2V-39 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka" programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo" pakeitimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.22A69AA66B0A, 1.1 papunktis.

173 *Ibid*., „Finansinė paraiška COST programos veiklos vykdymui (Forma)", 2.2 punktas.

174 *Ibid*., 3.2 punktas.

175 *Ibid*., 7.1 punktas.

176 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 2V-119, *supra note*, 7 punktas.

177 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. gegužės 28 d. įsakymas Nr. 2V-39, *supra note*, 8.1 papunktis.

178 *Ibid*., „Finansinė paraiška programos „Eureka" projekto vykdymui".

turto įgijimui[179]. Paraiškoms esminių papildomų reikalavimų pokyčių nenustatyta. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. 2V-108 pakeistas ir Dalyvavimo paraiškų aprašas, tačiau esminių pokyčių nenustatyta[180].

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 2V-58 atnaujintas Dalyvavimo paraiškų aprašas. Nustatyti nauji reikalavimai: akcentuotas atstovų indėlis dalyvaujant COST veikloje, **atstovaujant veikloje**[181], ypač išryškintas veikloje numatytos mokslinių tyrimų tematikos **aktualumas Lietuvai**[182] ir rezultatų viešinimas (aprašymas (viešinimo būdai, priemonės ir kt.)[183]. Atitinkami pokyčiai padaryti ir vertinimo metodikoje[184].

Nuo 2010 m. COST programos paraiškų teisinį reguliavimą į savo rankas perėmė LMT. 2011 m. balandžio 4 d. ji priėmė nutarimą Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo", kuriuo įtvirtino naujas nuostatas: 1) „kiekvienas Lietuvos partneris turi teikti atskirą

179 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. 2V-109 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka" programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo" pakeitimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7F74D0599749, 2 priedas.

180 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. 2V-108 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo COST ir „Eureka" programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir paraiškos formos patvirtinimo" pakeitimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5BBDA43DA50C. Reikšmingiausi pokyčiai buvo susiję su projektų ataskaitų teikimu, o tai nėra šios mokslo studijos tyrinėjimo objektas. Dėl to šioje studijoje neaptariami ir kiti vėlesni teisės aktai, kuriais nebuvo atlikta jokių su reikalavimais paraiškų formoms ir (ar) jų vertinimu susijusių pakeitimų.

181 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. 2V-58 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir COST dalyvavimo paraiškos formos patvirtinimo" pakeitimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.66501F5C0BBF. „Dalyvavimo COST veikloje paraiška", 3.2, 3.4 ir 4.2 papunkčiai.

182 *Ibid*., 6 punktas.

183 *Ibid*., 8.2 papunktis.

184 *Ibid*., 3 priedas.

dalyvavimo paraišką“[185]; 2) „dalyvavimo paraiškoms atliekamas administracinis ir ekspertinis vertinimai“[186]; 3) „tarybos komitetai dalyvavimo paraiškoms vertinti ir vertinimo išvadoms parengti sudaro ekspertų grupes“[187].

LMT 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. VII-82 buvo įtvirtinta galimybė kreiptis dėl papildomo finansavimo, vadovaujantis LMT 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. VII-77 patvirtintu Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašu[188]. Be to, nustatyta, kad „dalyvavimo paraiška teikiama <…> tiesiogiai COST biurui“[189]. Papildomų pokyčių padaryta ir vertinimo tvarkos apraše – jame įtvirtinta, kad „ekspertinį vertinimą atlieka ir sprendimą dėl atstovo skyrimo ar neskyrimo į COST veiklos valdymo komitetą priima komisija, į kurią po du narius skiria Tarybos komitetai ir vieną narį skiria Tarybos valdyba“[190]. Tuo pačiu nutarimu patvirtintas ir Finansinių paraiškų COST programoje teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašas, kuriame naujai nustatyta, kad „COST veiklos koordinatorius su COST veiklos vykdytojais (įskaitant ir pareiškėją) privalo sudaryti darbo sutartis veiklos įgyvendinimo etapui. Asmenys, nesantys veiklos vykdytojais, negali būti įdarbinti veikloje“[191], o „COST veiklos vykdytojai (įskaitant ir pareiškėją) negali gauti išmokų pagal autorines arba paslaugų sutartis iš COST veiklai finansuoti skirtų lėšų“[192]. Taip pat patikslintas perėjimas nuo administracinės patikros prie ekspertinio vertinimo

185 LMT 2011 m. balandžio 4 d. nutarimas Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 17 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.71656B788006. „Dalyvavimo COST programos veiklose paraiškų teikimo, jų vertinimo ir atstovų skyrimo tvarkos aprašas“, 4.3 papunktis.

186 *Ibid*., 9 punktas.

187 *Ibid*., 13 punktas.

188 LMT 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. VII-82 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CD572AD48C41. „Atstovavimo COST programos veiklų valdymo komitetuose tvarkos aprašas“, 6 punktas.

189 *Ibid*., „Dalyvavimo COST programos veiklose paraiškų teikimo, jų vertinimo ir atstovų skyrimo tvarkos aprašas“, 9 punktas.

190 *Ibid*., 16 punktas.

191 *Ibid*., „Finansinių paraiškų COST programoje teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašas“, 7 punktas.

192 *Ibid*., 9 punktas.

etapo: „administracinės patikros kriterijus atitinkančios finansinės paraiškos grupuojamos pagal mokslų sritis ir perduodamos ekspertiniam vertinimui“[193].

LMT 2013 m. kovo 4 d. nutarimu Nr. VII-137 buvo padaryta papildomų pakeitimų: nebeliko aiškaus reikalavimo, kad pareiškėjas turi būti tik Lietuvos institucija[194], taip pat detalizuotos dalyvavimo paraiškos sudedamosios dalys: t. y. 1) prašymas; 2) dalyvavimo COST veikloje aprašas; 3) pareiškėjo institucijos raštas; 4) patvirtinimas, jei taikoma[195]. Be to, nuspręsta viešai skelbti administracinės patikros rezultatus Tarybos interneto svetainėje[196], siekiant įtvirtinti skaidresnę paraiškų atranką. Kartu pridėta ir COST programos dalyvavimo paraiškos vertinimo anketa[197]. Dalyvavimo aprašo formoje COST strateginės mokslo politikos veiklai įtvirtintas papildomas reikalavimas nurodyti strateginės mokslo politikos srities problematiką[198].

Be nurodytų pakeitimų, ypač detaliai buvo atnaujintas COST programos projektų finansavimo tvarkos aprašas. Įtvirtinti nauji lėšų skyrimo principai ir bendrieji reikalavimai projektams: 1) „[s]kiriamų lėšų dydis priklauso nuo paraiškos tinkamumo, pagrįstumo ir valstybės biudžeto asignavimų, skirtų COST programai“[199]; 2) „[p]rojekto biudžetas vieneriems kalendoriniams metams turi būti ne didesnis, nei nustatyta Tarybos patvirtintame Atstovavimo COST programos veiklų valdymo komitetuose tvarkos apraše“[200]; 3) „[l]ėšos projektui skiriamos tik COST programos aukščiausio valdymo organo patvirtintos atitinkamos COST veiklos įgyvendinimo laikotarpiui“[201]; 4) „[p]areiškėjas gali planuoti tik

193 *Ibid*., 28 punktas.

194 LMT 2013 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. VII-137 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5862009200AA. „Dalyvavimo COST programos veiklose paraiškų teikimo, jų vertinimo ir atstovų skyrimo tvarkos aprašas“, 4.3 papunktis.

195 *Ibid*., 5 punktas.

196 *Ibid*., 14 punktas.

197 *Ibid*., 2 priedas.

198 *Ibid*., 1 priedas, 3.2 papunktis.

199 *Ibid*., „COST programos projektų finansavimo tvarkos aprašas“, 6 punktas.

200 *Ibid*., 7 punktas.

201 *Ibid*., 8 punktas.

tuos mokslinius tyrimus, darbus, įrangos įsigijimą, žmonių išteklius ir kitas priemones, kurie reikalingi projekto rezultatams pasiekti“[202]; 5) „[k]iekvieno projekto vykdytojo tyrėjo (įskaitant ir projekto vadovą) darbo apimtis projekte turi būti ne mažesnė kaip 20 valandų, padaugintų iš projekto trukmės mėnesiais“[203]; 6) „[p]rojekto vadovas ir kiti vykdytojai su vykdančiąja institucija privalo sudaryti projekto įgyvendinimo darbo sutartis numatytam darbo laikotarpiui. Projekto įgyvendinimo darbo sutartys sudaromos tik su projekto vykdytojais. Vykdančioji institucija privalo užtikrinti, kad projekto vykdytojai būtų įdarbinti tik į tas pareigybes, kurių minimalius kvalifikacinius reikalavimus (Žin., 2011, Nr. 60-2882) jie atitinka. Sutartyse projekto vykdytojams nustatytas darbo užmokestis turi būti apskaičiuotas neviršijant Tarybos nutarimu patvirtinto didžiausio leistino pareigybės valandinio atlygio (Žin., 2012, Nr. 117-5942)“[204]; 7) „[p]rojekto vykdytojai pagrindinius projekto rezultatus turi pasiekti patys. <…> Leidžiama pirkti paslaugas ir (arba) sudaryti autorines sutartis tik pagalbiniams (nepagrindiniams) projekte numatytiems darbams atlikti“[205]; 8) „[v]ykdančioji institucija, apskaičiuodama projekto vykdytojų komandiruočių metu patirtas apgyvendinimo išlaidas ir dienpinigius, vadovaujasi atitinkamais Lietuvos Respublikos teisės aktais“[206]; 9) „[v]ykdančioji institucija, pirkdama prekes, paslaugas ar darbus, vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (Žin., 1996, Nr. 84-2000; 2006, Nr. 4-102) ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais“[207]; 10) „[i]lgalaikį materialųjį, taip pat nematerialųjį turtą iš projekto lėšų įsigyti gali tik Lietuvos valstybinė mokslo ir studijų institucija. Šis turtas įtraukiamas į vykdančiosios institucijos turto apskaitą“[208]; 11) „[n]etiesioginės išlaidos projekte negali viršyti 30 procentų darbo užmokesčiui, socialinio draudimo bei kitoms įmokoms, išlaidoms

202 *Ibid*., 9 punktas.

203 *Ibid*., 10 punktas.

204 *Ibid*., 11 punktas.

205 *Ibid*., 12 punktas.

206 *Ibid*., 13 punktas.

207 *Ibid*., 14 punktas.

208 *Ibid*., 15 punktas.

paslaugoms bei autoriniams darbams numatytų lėšų. Išimtiniais atvejais gali būti numatytos papildomos netiesioginės išlaidos mokslinei įrangai eksploatuoti.“[209] Taigi COST veiklų paraiškų finansavimo reguliavimas buvo ypač sugriežtintas ir kur kas labiau detalizuotas nei ankstesnėse finansinių paraiškų aprašų redakcijose.

Minėtame nutarime atskirai pažymėta, kad, „[n]ustačius neesminių neatitikčių, pareiškėjui suteikiama galimybė juos pašalinti per 2 darbo dienas“, tačiau „[p]rojekto pagrindimo, jo veiklų apibūdinimo, išlaidų sąmatos taisyti neleidžiama“[210]. Be to, nuo šio nutarimo įsigaliojimo pareiškėjai galėjo teikti paraiškas tik per Tarybos elektroninę sistemą, o prievolės teikti paraiškas popieriniu formatu neliko[211].

LMT 2013 m. gruodžio 16 d. nutarimu Nr. VIII-14 buvo įtraukta nauja sąvoka „[j]aunasis tyrėjas – doktorantas ar mokslininkas, mokslo laipsnį įgijęs ne anksčiau kaip prieš 7 metus“[212], taip siekiant sudaryti galimybes į projektus įtraukti ir būsimus ar pradedančiuosius mokslininkus. Pvz., priimta nauja vertinimo nuostata: „[p]riimant sprendimą dėl antrojo Lietuvos atstovo COST veiklos valdymo komitete skyrimo pirmumas suteikiamas jaunajam tyrėjui“[213]. Tokio paties pobūdžio detalizuojančios nuostatos įtvirtintos ir vėlesniame LMT 2014 m. spalio 27 d. nutarime Nr. VIII-29[214].

LMT pirmininko 2019 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-388 buvo dar detaliau reglamentuota administracinė patikra: „pirmiausiai įvertinama, ar tarp visų paraiškas pateikusių pareiškėjų yra COST veiklų iniciatorių: <...> jei tarp pareiškėjų

---

209 *Ibid*., 16 punktas.

210 *Ibid*., 31 punktas.

211 *Ibid*., 27 punktas.

212 LMT 2013 m. gruodžio 16 d. nutarimas Nr. VIII-14 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-137 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo pakeitimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a37a210723711e3b29084acd991add8, 2.1 papunktis.

213 *Ibid*., 2.2 papunktis.

214 Pvz., LMT 2014 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. VIII-29 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/01d3eb505f7711e4bad5c03f56793630. „Atstovavimo COST programos veiklų valdymo komitetuose tvarkos aprašas“, 4 punktas.

yra du COST veiklos iniciatoriai, arba vienas, kuris numatomas skirti antruoju Lietuvos atstovu COST veiklos valdymo komitete, ir jie atitinka administracinės patikros reikalavimus, kitos paraiškos dalyvavimui toje veikloje yra vertinamos kaip neatitinkančios administracinės patikros reikalavimų ir nėra pateikiamos ekspertiniam vertinimui; <...> jei tarp pareiškėjų veiklos iniciatorių nėra, arba yra tik vienas, kuris numatomas skirti pirmuoju Lietuvos atstovu COST veiklos valdymo komitete, arba veiklos iniciatoriai neatitinka administracinės patikros reikalavimų, kitos paraiškos dalyvavimui toje veikloje yra vertinamos šiame Apraše nustatyta tvarka“[215]. Be to, neliko nuorodos apie tai, kad galima taisyti tik neesminius netikslumus: „[n]ustačius, kad pareiškėjo institucijos rašte nepateikti arba klaidingai pateikti reikiami duomenys, pareiškėjui gali būti suteikiama galimybė juos patikslinti per dvi darbo dienas, einančias po pranešimo išsiuntimo dienos, paraiškoje nurodytu pareiškėjo elektroninio pašto adresu“[216]. Keitėsi ir ekspertų skyrimo kriterijai: „skiriant ekspertų komisijos narius, prioritetas teikiamas tiems ekspertams, kurie turi dalyvavimo COST patirties“[217] ir „kas 2 metus komisija atnaujinama mažiausiai vienu, kiekvieno Tarybos Komiteto skiriamu nariu, o eksperto kadencija komisijoje negali viršyti 4 metų“[218].

Kaip matyti iš pateiktos COST veiklų paraiškų teisinio reguliavimo pokyčių analizės, tam tikru metu tie patys dalyvavimo ir finansavimo paraiškų aprašai buvo taikomi tiek COST veiklų, tiek „Eureka“ projektų paraiškoms, todėl toliau analizuojami teisės aktai iš kitų laikotarpių, kai „Eureka“ projektų paraiškos reglamentuotos atskirais teisės aktais.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2003 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 20 buvo patvirtinti mokslo ir studijų institucijų

---

215 LMT pirmininko 2019 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. V-388 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje (COST) veiklose tvarkos aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ce68e080a92311e9964cdd77475976b0. „Lietuvos atstovų dalyvavimo Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje (COST) veiklose tvarkos aprašas“, 16 punktas.

216 *Ibid*., 17 punktas.

217 *Ibid*., 22.1 punktas.

218 *Ibid*., 22.2 punktas.

bei įmonių paraiškų pateikimo programai „Eureka“ nuostatai. Juose įtvirtinta, kad mokslo ir studijų institucijų bei įmonių atstovai Agentūrai pateikia: 1) prašymą vykdyti projektą; 2) standartinę šešių punktų „Eureka“ projekto formą anglų kalba; 3) siūlomo „Eureka“ projekto aprašymą lietuvių kalba, kuriame turi būti: a) projekto pavadinimas ir santrumpa; b) technologijų kryptis; c) projekto koordinatoriaus duomenys; d) projekto vykdymo terminai; e) projekto santrauka (iki 10 psl.), „išsamiai atspindinti visų projekto partnerių tikslus ir uždavinius, originalumą ir novatoriškumą, įtraukianti kalendorinį darbų planą bei projekto etapus ir jų įvykdymą, projekto biudžeto paskirstymą, būsimąjį rezultatą, tiek mokslinį, tiek technologinį, ir šio rezultato ekonominę naudą, planuojamą jo panaudojimą ir įtaką mokslui bei gamybai“; f) „Lietuvai esant projekto koordinatore, pateikiami visų projekto partnerių mokslinės tiriamosios veiklos įdirbio bei mokslinės ir materialinės bazės pajėgumo, tyrimų ir darbų pasiskirstymo tarp visų projekto dalyvių, nurodant kiekvieno partnerio reikalingumą vykdant projektą, aprašymai (iki 5 psl.)“; 4) projekto lietuviškosios dalies duomenis: a) išsamią lietuviškosios projekto dalies santrauką (iki 15 psl.); b) projekto lietuviškosios dalies koordinatoriaus ir vykdytojų gyvenimo ir darbo aprašymus, įtraukiant dalyvavimą tarptautinėje veikloje ir publikacijų sąrašą už paskutinius trejus metus, įrodančius jų galimybes vykdyti projektą (iki 2 psl.); c) projekto vykdytojui, mokslo ir studijų institucijų atstovui – pateikti užpildytą Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo Mokslininko registracijos anketą paramai gauti (žr. www.vmsfondas.lt/, Prašymų teikimo, jų nagrinėjimo, paramos skyrimo ir ataskaitų pateikimo reglamentas, 2 priedas, forma VMSF-2R); d) organizacijų abipusiškai naudingo ir reikalingo bendradarbiavimo „Eureka“ projekto vykdymo metu aprašymą (pateikti nereikia, jei dalyvauja tik viena įmonė); e) Lietuvos įmonės (-ių) pristatymą, aprašant techninius ir vadybinius išteklius, įmonės (-ių) pajėgumą vykdyti mokslinę tiriamąją veiklą, apyvartą per paskutinius trejus metus; f) planuojamo rezultato Lietuvoje ir jo panaudojimo galimybių, dėl projekto vykdymo įmonės apyvartos augimo bei sukurtų darbo vietų skaičiaus, rinkos analizės ir naujų rinkų paieškos

aprašymus; 5) lietuviškosios „Eureka“ projekto dalies vykdytojų darbinius ir finansinius įsipareigojimus anglų kalba ir Lietuvos organizacijų atstovų, vykdančių „Eureka“ projektą, parašus šešių punktų „Eureka“ projekto formoje; 6) „Eureka“ projekto lietuviškosios dalies išlaidų sąmatą, nurodant visus finansavimo šaltinius[219]. Kaip matyti, „Eureka“ projektų paraiškoms jau iš pradžių buvo nustatyti itin detalūs reikalavimai, o toks reguliavimas galėjo turėti įtakos ir vėlesniems kitų programų reikalavimų paraiškoms reglamentavimo pokyčiams, kuriais taip pat buvo detalizuojamos ir plečiamos paraiškų formos.

MITA direktoriaus 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. 2V-92 buvo papildytas Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašas. Įtvirtinti trys galimi projektų tipai: individualūs, klasteriniai, skėtiniai[220]. Kartu nustatyti nauji pagrindiniai projektų tinkamumo kriterijai: 1) projektas yra nekarinės paskirties; 2) jį kartu vykdo ne mažiau kaip du nepriklausomi partneriai iš skirtingų „Eureka“ valstybių narių; 3) projekto tikslas yra sukurti produktą, procesą, paslaugą; 4) projekte dalyvauja ūkio subjektas, registruotas Lietuvos Respublikoje; 5) projekto trukmė yra ne ilgesnė negu 36 mėnesiai[221]. Nurodyta ir tai, kad dalyvavimo paraiškas gali teikti mokslo ir studijų institucijos kartu su ūkio subjektais arba ūkio subjektai[222]. Kiti reikalavimai iš esmės nekito.

MITA direktoriaus 2012 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. 2V-34 patikslintas finansavimo intensyvumas, išskirstant jį pagal atskirus subjektus: 1) mokslo ir studijų institucijų neekonominei veiklai – iki 100 % jų tinkamų išlaidų; 2) labai mažoms, mažoms ar vidutinėms įmonėms: a) pramoniniams moksliniams tyrimams – iki 75 % jų tinkamų išlaidų; b) bandomajai taikomajai veiklai – iki 50 % jų tinkamų

---

219 Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2003 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 20 „Dėl Mokslo ir studijų institucijų bei įmonių paraiškų pateikimo programai „Eureka“ nuostatų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4D03BBCD7EE3. „Paraiškų pateikimo programai „Eureka“ nuostatai“, 2 punktas.

220 Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros (toliau – MITA) direktoriaus 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymas Nr. 2V-92 „Dėl Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.98088C72F367. „Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašas“, 3 punktas.

221 *Ibid*., 4 punktas.

222 *Ibid*., 5 punktas.

išlaidų; 3) didelėms įmonėms: a) pramoniniams moksliniams tyrimams – iki 50 % jų tinkamų išlaidų; b) bandomajai taikomajai veiklai – iki 25 % jų tinkamų išlaidų[223]. Atskirai apibrėžtos tinkamos ir netinkamos išlaidos[224]. Tarp netinkamų išlaidų, be kita ko, įtraukta: debeto palūkanos, finansinių operacijų išlaidos, uostų, komiso rinkliavos ir nuostoliai, atsiradę dėl užsienio valiutos keitimo, kiti grynai finansinių sandorių kaštai; paskolų, išperkamosios nuomos išlaidos; pirkimo ir (arba) importo pridėtinės vertės mokestis (toliau – PVM), kurį pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus galima įtraukti į PVM atskaitą, net jeigu toks PVM į atskaitą įtrauktas nebuvo; projekto parengimo išlaidos; projekto viešinimo išlaidos[225]. Siekiant išlaidų pripažinimo tinkamomis, ypač svarbus tapo teisingas ir sąžiningas išlaidų paskirstymas pagal išlaidų kategorijas[226] – tiesioginės išlaidos: 1) išlaidos projekto personalui: darbo užmokestis, socialinio draudimo įmokos, įmokos į garantinį fondą, išlaidos komandiruotėms; 2) išlaidos priemonėms ir įrangai: ilgalaikio turto įsigijimo ir nusidėvėjimo arba amortizacijos išlaidos; 3) išlaidos pagal sutartis; 4) išlaidos medžiagoms, atsargoms ir panašiems produktams; netiesioginės (arba pridėtinės) išlaidos[227] – pastarosios buvo papildomai reglamentuotos atskirai[228], taip pat jų nustatymo ir apmokėjimo tvarka[229].

MITA direktoriaus 2014 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 2V-183 praplėstas pareiškėjų ratas: nuo šiol paraiškas galėjo teikti mokslo ir studijų institucijos ne tik su ūkio subjektais, bet vietoj jų – su universitetų ligoninėmis[230]. Paraišką visų projekto vykdytojų vardu teikė projekto koordinatorius[231].

---

223 MITA direktoriaus 2012 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. 2V-34 „Dėl Finansavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E4BD02A6039D. „Finansavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašas“, 12 punktas.

224 *Ibid*., 21–24 punktai.

225 *Ibid*., 23 punktas.

226 *Ibid*., 24 punktas.

227 *Ibid*., 22 punktas.

228 *Ibid*., 25–26 punktai.

229 *Ibid*., 27–31 punktai.

230 MITA direktoriaus 2014 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 2V-183 „Dėl Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fd2325d09bc111e48dcdae4eb2005eaf. „Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašas“, 5.1 papunktis.

231 *Ibid*., 12 punktas.

Kaip minėta, „Eureka“ tinklui priklauso ir įvairių metų **„Eurostars“ programos**, todėl toliau analizuojami ir šios programos paraiškų teisinio reguliavimo pokyčiai.

MITA direktoriaus 2011 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 2V-3 buvo patvirtintas Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas ir finansinės paraiškos forma. Apraše įtvirtinta, kad finansines paraiškas valstybinės mokslo ir studijų institucijos gali teikti tik tada, jeigu vykdo projektą kartu su Lietuvoje įregistruota maža ar vidutine įmone[232]. Kartu išskirtos tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos bei jų pripažinimo reikalavimai[233], detalizuoti 1 priede[234].

MITA direktoriaus 2011 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 2V-51 buvo įtvirtinti reikalavimai dėl projektų rezultatų viešinimo: „[l]ėšų gavėjai turi užtikrinti, kad projekto rezultatai būtų plačiai skelbiami techninėse ir mokslinėse konferencijose, mokslo arba technikos žurnaluose, viešose duomenų bazėse (kuriose esantys pirminiai tyrimų duomenys yra prieinami visiems) arba per nemokamą arba atvirojo teksto programinę įrangą“[235], taip pat „[v]isos intelektinės nuosavybės teisės į valstybinės mokslo ir studijų institucijos projekte sukurtus mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos bei naujovių diegimo rezultatus turi būti visiškai suteikiamos valstybinei mokslo ir studijų institucijai“[236].

MITA direktoriaus 2013 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 2V-50 buvo detalizuotos būtinosios dalyvavimo sąlygos: 1) „Eurostars“ projektą kartu turėjo vykdyti ne mažiau kaip du nepriklausomi dalyviai iš skirtingų „Eurostars“ valstybių narių; 2) „Eurostars“ projektą privalėjo koordinuoti mokslinius tyrimus vykdanti MVĮ;

---

232 MITA direktoriaus 2011 m. sausio 24 d. įsakymas Nr. 2V-3 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B9C1DCCA282. „Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas“, 7.1 papunktis.

233 *Ibid*., 22–25 punktai.

234 *Ibid*., 1 priedas.

235 MITA direktoriaus 2011 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 2V-51 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2011 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. 2V-3 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ papildymo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.61CA1B5F9C49.

236 *Ibid*.

3) mokslinius tyrimus vykdančiai (-ioms) MVĮ, dalyvaujančiai (-ioms) projekte, teko ne mažiau kaip 50 proc. viso projekto biudžeto; 4) „Eurostars“ projektas turėjo būti ne karinės paskirties; 5) „Eurostars“ projekto trukmė apribota iki 3 metų; 6) nė viena valstybė negalėjo prisiimti daugiau kaip 75 proc. projekto biudžeto įsipareigojimų[237]. Be to, mokslo ir studijų institucijos galėjo teikti paraiškas tik tuo atveju, kai su jomis projektą vykdančios MVĮ ar didelės įmonės finansinė dalis buvo ne mažesnė kaip mokslo ir studijų institucijos (-ų)[238]. Toks pat kriterijus buvo įtrauktas ir į administracinės atitikties vertinimą[239]. Atsižvelgiant į tuo metu vis dar reikšmingas 2008–2012 m. finansų krizės pasekmes, buvo įtvirtintas papildomas finansavimo apribojimas: „[a]tsižvelgiant į Komisijos reglamento Nr. 800/2008 1 straipsnio 6 dalies c punktą, finansavimas nėra teikiamas ūkio subjektui, jei jis yra priskiriamas sunkumų turinčios įmonės kategorijai, kaip nustatyta 2004 m. spalio 1 d. Komisijos [k]omunikate „Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti“ (OL[C 244, 2004 10 ,1], p. 2)“[240]. Kartu buvo atskirtos tinkamos ir netinkamos išlaidos tokiu pačiu principu kaip MITA direktoriaus 2012 m. kovo 20 d. įsakyme Nr. 2V-34 („Eureka“ tinklo programa)[241], detalizuotos netiesioginės išlaidos[242], taip pat reikalavimai tinkamoms išlaidoms[243]. Paraiškos buvo vertinamos dviem etapais: „atliekamas administracinės atitikties ir tinkamumo finansuoti vertinimas“[244], o vertinimą atliko „Finansinių paraiškų vertinimo darbo grupė“[245].

Paraiškos formoje atsirado naujovė, susijusi su tyrimų etika – „Pareiškėjo

237 MITA direktoriaus 2013 m. kovo 19 d. įsakymas Nr. 2V-50 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo ir finansinės paraiškos formos patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3BD3F0779D91. „Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas“, 6 punktas.

238 *Ibid*., 8.1 papunktis.

239 *Ibid*., 3 priedas.

240 *Ibid*., 11 punktas.

241 *Ibid*., 27–30 punktai.

242 *Ibid*., 31–37 punktai.

243 *Ibid*., 1 priedas.

244 *Ibid*., 47 punktas.

245 *Ibid*., 48 punktas.

deklaracija“, kuria pareiškėjai turėjo patvirtinti, kad „šioje paraiškoje ir jos pridėtuose dokumentuose pateikta informacija šio dokumento pasirašymo dieną yra teisinga; pareiškėjas nėra rimtai pažeidęs jokios kitos sutarties dėl paramos skyrimo iš Lietuvos Respublikos nacionalinio biudžeto lėšų“, taip pat pareiškėjo sutikimas, „kad paraiškoje pateikti duomenys būtų apdorojami ir saugomi Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros duomenų bazėje <...> [ir] kad informacija apie pateiktą paraišką (pareiškėjo pavadinimas, projekto pavadinimas, trumpas projekto aprašymas, paraiškos unikalus kodas ir prašoma lėšų suma) būtų skelbiama Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros interneto svetainėje (www.mita.lt)“[246].

MITA direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 2V-140 buvo patvirtintas naujas Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas. Šio aprašo esminė naujovė – suteikta teisė teikti savarankiškas finansines paraiškas universitetų ligoninėms (jos projektą galėjo vykdyti neprivalėdamos bendradarbiauti su kitais subjektais)[247]. Kitų reikšmingų pokyčių nebuvo.

MITA direktoriaus 2016 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. 2V-140 įtvirtinti papildomi apribojimai, susiję su projekto vykdytojais ir jų darbo apmokėjimu: pirma, „[p]rojekto darbo grupę, vykdančią projekto tiesiogines veiklas, gali sudaryti ne daugiau kaip 5 pareigybės (etatai)“[248], antra, „samdant toje pačioje institucijoje dirbantį darbuotoją, projekte gali būti dirbama ne daugiau kaip 80 valandų per mėnesį ir finansuojama iki 50 procentų darbuotojo pareigybei institucijoje nustatyto tarnybinio atlyginimo dydžio išlaidų. Darbo užmokesčio išlaidos neturi viršyti pareiškėjo/lėšų gavėjo institucijoje atitinkamos specializacijos ir kvalifikacijos

246 *Ibid*., „Finansinės paraiškos forma“, 9 punktas.

247 MITA direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymas Nr. 2V-140 „Dėl dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo ir finansinės paraiškos formos patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/15b0ff405a8c11e487eff7b424bd0f08. „Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas“, 8.2 papunktis.

248 MITA direktoriaus 2016 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. 2V-140 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0e41d4a04cac11e693ecd724c0a0a1a6, 1.3 papunktis.

darbuotojams nustatyto darbo užmokesčio.“[249] Papildomi apribojimai įvesti ir atskirų projekto dalių finansavimui: „Pramoniniams tyrimams projekte skiriama ne daugiau kaip 30 proc. visų skiriamų lėšų.“[250] Be to, pakeista vertinimo darbo grupės sudėtis: nuo šiol „[f]inansines paraiškas vertina Agentūros direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė, sudaryta iš ne mažiau kaip 3 narių: 2 Agentūros atstovų ir 1 Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos atstovo“[251]. Galiausiai apribotas ir vienu kvietimu galimų finansuoti projektų maksimalus skaičius: „per kvietimą tvirtintini ne daugiau kaip 5 projektai“[252]. Taigi šiuo pakeitimu įtvirtinta ypač daug griežtų apribojimų projektų finansavimui, taip pat sumažintas pačių finansuotinų projektų skaičius. Nors, viena vertus, tokie pokyčiai galimai leido racionaliau ir didesne apimtimi paskirstyti lėšas mažesniam skaičiui sėkmingesnių projektų, kita vertus, griežti apribojimai, sumažinę projektų skaičių, galėjo užkirsti kelią vertingų, bet nepatvirtintų projektų finansavimui ir taip nepagrįstai riboti mokslo plėtrą.

Vėlesniu MITA direktoriaus 2020 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 2V-109 įtvirtinta papildoma privaloma dalyvavimo sąlyga, susijusi su projekto „komercializavimu“, t. y. „numatomas projekto rezultato pateikimas į rinką per ne ilgesnį kaip 24 mėnesių laikotarpį, po projekto pasibaigimo“[253]. Be to, dar išsamiau aprašytos tinkamos ir netinkamos išlaidos: pabrėžta, kad tinkamomis išlaidomis laikomos tik išlaidos, patirtos projekto įgyvendinimo metu: „t. y. ne anksčiau nei projektas patvirtintas „Eureka“ sekretoriate ir pasirašyta projekto partnerių konsorciumo sutartis, kurioje nustatytas projekto pradžios laikas“, taip pat sukonkretintos

249 *Ibid*., 1.5 papunktis.

250 *Ibid*., 1.4 papunktis.

251 *Ibid*., 1.7 papunktis.

252 *Ibid*., 1.1 papunktis.

253 MITA direktoriaus 2020 m. kovo 19 d. įsakymas Nr. 2V-109 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b567da0069e911eabee4a336e7e6fdab. „Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas“, 6.7 papunktis.

ankstesnėje redakcijoje nurodytos „išlaidos pagal sutartis“[254] – šioje redakcijoje jos apibrėžtos kaip „išlaidos <…> paslaugoms“[255]. Kartu buvo atsisakyta baigtinio netinkamų išlaidų sąrašo, aiškiai nurodant, kad netinkamomis išlaidomis laikomos bet kokios išlaidos, „nenumatytos projekte, nesusijusios su finansuojama veikla ir neišvardintos aprašo 31 punkte [t. y. tinkamų išlaidų kategorijose]“[256]. Dar kartą akcentuota, kad netinkamomis išlaidomis laikomos tik tokios išlaidos, kurios buvo „patirtos iki projekto pradžios, t. y. anksčiau nei projektas patvirtintas „Eureka“ sekretoriate ir pasirašyta projekto partnerių konsorciumo sutartis“[257].

Apraše detalizuota ir tai, kokius priedus su finansine paraiška privalo pateikti pareiškėjai, siekiantys gauti finansavimą: 1) dokumentą, įrodantį įmonės priskyrimą MVĮ ar didelės įmonės kategorijai (Smulkaus ir vidutinio verslo subjekto deklaraciją – taikoma privatiesiems juridiniams asmenims); 2) dokumentus, įrodančius MVĮ priskyrimą mokslinius tyrimus vykdančiai MVĮ (teikiama, jei įmonė yra projekto koordinatorė ar paraiškoje nurodoma, kad įmonė yra mokslinius tyrimus vykdanti MVĮ); 3) prašomų finansuoti prekių ir paslaugų išlaidų kainas įrodančius ir pagrindžiančius dokumentus (ne mažiau kaip po du komercinius pasiūlymus, pagrindžiančius kainas); 4) darbo grupės narių gyvenimo aprašymus ir darbo užmokestį pagrindžiančius dokumentus[258] (iki tol galiojusiuose aprašuose tai nebuvo aiškiai nurodyta, o informacija būdavo pateikiama tik prieduose arba paraiškų formose). Kita vertus, buvo supaprastinta finansinių paraiškų darbo grupės skyrimo tvarka: nuo šiol paraiškas vertino „Agentūros direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė, sudaryta iš ne mažiau kaip 3 narių“[259].

MITA direktoriaus 2022 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 2V-20 atnaujintame apraše

254 MITA direktoriaus 2018 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. 2V-45 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/943af7502c2311e88ea9fc46d2024961. „Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašas“, 28.1.3 papunktis.

255 MITA direktoriaus 2020 m. kovo 19 d. įsakymas Nr. 2V-109, *op. cit.*, 31.1.3 papunktis.

256 *Ibid*., 32.1 papunktis.

257 *Ibid*., 32.8 papunktis.

258 *Ibid*., 43 punktas.

259 *Ibid*., 44 punktas.

buvo nustatyta, kad „vienai valstybei arba vienam dalyviui tenkanti projekto lėšų suma yra ne didesnė nei 70 proc. viso projekto biudžeto“[260], taip pat atsisakyta detalių komunalinių išlaidų rūšių įvardijimo[261]. Be to, atnaujinti reikalavimai finansinės paraiškos priedams. Privalomi pateikti priedai: 1) smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaracija, kurios forma patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 4-119 „Dėl Smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir Smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo“ ir paskelbta interneto svetainėje adresu https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-politika/statuso-deklaravimas-aktualus-dokumentai (toliau – Smulkiojo ir vidutinio verslo deklaracija), kai pareiškėjas yra labai maža, maža ar vidutinė įmonė. Kai pareiškėjas ir (ar) partneris yra didelė įmonė, jis gali pateikti laisvos formos deklaraciją (taikoma privatiesiems juridiniams asmenims); 2) prašomų finansuoti prekių ir paslaugų išlaidų kainas įrodantys ir pagrindžiantys dokumentai, kaip nurodyta 32 punkte[262]; 3) projekto darbo grupės narių darbo patirtį ir kompetencijas pagrindžiantys dokumentai; 4) darbo grupės narių darbo užmokesčio valandinį įkainį pagrindžiantys dokumentai; 5) paskutinių dvejų metų finansinės atskaitomybės dokumentai (balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita) ir (ar) verslo planas; 6) kiti dokumentai, nurodyti kvietime[263].

Sistemiškai įvertinus kiekvienos iš pirma išnagrinėtų tarptautinių mokslinių paraiškų teikimo ir vertinimo reikalavimų, įtvirtintų Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose, teisinio reguliavimo raidą matyti keletas svarbių aspektų:

---

260 MITA direktoriaus 2022 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. 2V-20 „Dėl Jungtinės programos „Eurostars 3“ dalyvavimo ir finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 16 d., https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/519fb870841e11ecbd43a994b3e2e1cb. „Jungtinės programos „Eurostars 3“ dalyvavimo ir finansavimo sąlygų aprašas“, 7.6 papunktis.

261 *Ibid*., 42.3 papunktis.

262 Jeigu subjektas yra perkančioji organizacija, taikomos LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos, o jeigu subjektas nėra perkančioji organizacija, tada jis privalo pateikti „ne mažiau kaip tris komercinius pasiūlymus, išlaidų pagrindimą grindžiant mažiausios kainos pasiūlymu“, nebent atitinkamas paslaugas teikia mažiau nei trys tiekėjai ir „nėra jokios kitos priimtinos alternatyvos“. Jei subjektas nėra perkančioji organizacija, bet pirkimų vertė viršija 58 000,00 Eur, privaloma vykdyti atvirą viešą konkursą (LR civilinio kodekso 6.947 straipsnis) (*ibid*., 32 punktas.).

263 *Ibid*., 32, 50 punktai.

1) nuo įvairių programų atsiradimo paraiškų teikimo ir vertinimo procedūros buvo gana aiškiai reglamentuotos, o bėgant laikui jos tik dar labiau tobulėjo, įtraukiant papildomas paraiškų formas ir vertinimo kriterijus detalizuojančias nuostatas;
2) visose programose buvo nustatyti konkretūs reikalavimai pareiškėjams dėl privalomų dokumentų (ir (ar) priedų) pateikimo, ilgainiui tokių dokumentų sąrašas buvo keičiamas, siekiant kuo labiau atskleisti mokslinių projektų vykdymo tikslingumą, taip pat didinti jų rezultatų viešinimą (pvz., Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. 2V-58, MITA direktoriaus 2012 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. 2V-34, MITA direktoriaus 2011 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 2V-51);
3) įvairiose programose skirtingais laikotarpiais buvo nustatytos nevienodos galimybės atlikti paraiškų trūkumo šalinimo procedūras (pvz., dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo programoje tokia galimybė atsirado ne iškart, o buvo įtvirtinta tik LMT 2013 m. kovo 4 d. nutarimu Nr. VII-136), tačiau, kalbant apie visas iki šiol tebeegzistuojančias programas, tokia galimybė yra įtvirtinta ir naujausiose teisės aktų redakcijose;
4) aprašuose ilgainiui vis buvo plečiami reikalavimai pateikti kuo detalesnes paraiškų formas, taip pat detalizuojami vertinimo reikalavimai, o tai rodo, kad tobulinant programas imta skatinti pareiškėjus teikti tokias paraiškas, kurios ne tik atitiktų formalius aprašo reikalavimus, bet kuriomis būtų siekiama konkrečių ir tikslingų (priklausomai nuo programos, turinčių mokslinę, komercinę ar kt. vertę) mokslinių rezultatų ir jų sklaidos visuomenėje.

4.3. NACIONALINIŲ PROGRAMŲ MTEP FINANSAVIMO PARAIŠKŲ IR JŲ VERTINIMO TEISINIO REGULIAVIMO POKYČIAI

Siekiant palyginti konkrečiai Lietuvos mokslo konkursinio finansavimo programose keliamus reikalavimus paraiškoms ir šių reikalavimų pokyčius, buvo pasirinkta išsamiau analizuoti LMT organizuojamo mokslininkų grupių tyrimų finansavimo konkurso dokumentus. Būtent šis konkursas buvo pasirinktas dėl jo išskirtinai nacionalinio pobūdžio (paraiškos forma rengiama būtent LMT, o

ne Europos Sąjungos institucijų) ir ilgalaikiškumo (galima analizuoti istorinius pokyčius).

Šio konkurso organizavimo tvarka detalizuojama Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos apraše[264]. Iki šio aprašo patvirtinimo mokslinių tyrimų finansavimo tvarka buvo reglamentuojama 2009 m. gruodžio 21 d. LMT nutarime Nr. VII-22 „Dėl mokslinių tyrimų projektų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo"[265]. Šio nutarimo I priede pateikiama paraiškos, teikiamos LMT dėl mokslinio tyrimo projekto finansavimo, forma. Išsamiau analizuojant nustatytą paraiškos formą matyti, kad ją sudaro šios dalys: duomenys apie projektą, duomenys apie mokslininkus, vykdysiančius projektą, projekto aprašymas, išlaidų sąmata, planuojamo įsigyti turto pagrindimas, anotacija ir priedai. Atsižvelgiant į leidžiamą teksto apimtį, galima daryti išvadą, kad didžiausias dėmesys paraiškoje skiriamas išsamiam planuojamo projekto aprašymui, jau esamo mokslininkų įdirbio projekto tema atskleidimui, siekiamų rezultatų nurodymui. Prie paraiškos reikalaujama pridėti įvairius planuojamas išlaidas pagrindžiančius dokumentus, projekto vykdytojų CV, svarbiausių mokslinių publikacijų sąrašą, bendradarbiavimo sutartis.

Nutarime taip pat įtvirtinta paraiškų vertinimo tvarka: paraiškoms vertinti sudaromos ekspertų grupės[266], paraiškos paskirstomos taip, kad „kiekvieną jų įvertintų ir išvadas pateiktų ne mažiau kaip du ekspertai"[267]. Nustatyti vertinimo kriterijai: 1) mokslinė ir (ar) technologinė kokybė (tiesiogiai siejant su kvietime nurodyta tematika); 2) įgyvendinimo ir vadybos kokybė bei efektyvumas; 3) tikėtinas projekto rezultatų poveikis tolesnei mokslo plėtrai, žinių sklaidai ir panaudojimui. Kiekvienam kriterijui nustatyti maksimalus ir minimalus vertinimo

264 Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. VII-50 „Dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B88F69A0FA1/asr.

265 Lietuvos mokslo tarybos 2009 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. VII-22 „Dėl mokslinių tyrimų projektų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo", TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.362950?jfwid=i3h7wg7mx.

266 *Ibid*., 7 punktas.

267 *Ibid*., 8 punktas.

balas (atitinkamai 5 ir 3)[268]. Kaip matyti, šiame nutarime administracinė patikra nebuvo nustatyta.

2010 m. pirma aptartas nutarimas buvo pakeistas LMT nutarimu „Dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“[269]. Šiame teisės akte, skirtingai nei aptartame prieš tai, nurodoma, kad paraišką sudaro trys dalys – prašymas, mokslinio tyrimo projekto aprašas ir vykdančiosios institucijos raštas. Taip pat nurodoma, kad paraiškos teikiamos elektroniniu būdu, LMT sistemoje, spausdinta aprašo versija neteikiama – pirmą kartą pereita prie skaitmeninio aprašų teikimo būdo. Aptariamu nutarimu tvirtinama tik viena paraiškos dalis – aprašas, kuris savo turiniu mažai skiriasi nuo 2009 m. nutarimu patvirtintos paraiškos formos: didžiausias dėmesys skiriamas planuojamo tyrimo aprašymui, jo metodologijai, vykdytojų patirčiai, susijusiai su planuojamo tyrimo tema, darbų planui, siekiamų rezultatų aprašymui. Priedų sąrašas iš esmės taip pat išlieka toks pat.

Minėtu nutarimu pakeista ir paraiškų vertinimo tvarka: 1) įvesti du vertinimo etapai: administracinė patikra ir ekspertinis vertinimas[270]; 2) įtvirtinta galimybė „pataisyti administracinės patikros pažymoje nurodytas leidžiamas taisyti Paraiškos teikimo klaidas“[271]. Kita vertus, šiame apraše neliko vertinimo kriterijų. Tokia vertinimo tvarka vėlesniais teisės aktais nebuvo keičiama.

LMT nutarimas Nr. VII-50 2010–2013 m. laikotarpiu buvo keistas kelis kartus, o šiuo metu galiojanti suvestinė redakcija neredaguota nuo pat 2013 m. Analizuojant paraiškų reglamentavimo srityje atliktas korekcijas matyti, kad 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimu[272] buvo atnaujinta aprašo forma, ją papildant duomenimis

---

268 *Ibid*., 2 priedas.

269 Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. VII-50 „Dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B88F69A0FA1.

270 *Ibid*., 21 punktas.

271 *Ibid*., 23 punktas.

272 Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. rugsėjo 11 d. nutarimas Nr. VII-77 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4F9B4A218844.

apie mokslinių tyrimų etikos reikalavimų laikymąsi. Prašoma nurodyti šiuos dalykus: ar vykdant projektą bus naudojami kitų tyrėjų (ne projekto vykdytojų) gauti empiriniai duomenys, jei taip, patvirtinti, kad tokie duomenys bus naudojami laikantis teisės aktų reikalavimų ir nepažeidžiant akademinės etikos; ar vykdant projektą bus gauta pirminių empirinių duomenų;, ar atliekant projekte nurodytus tyrimus yra reikalingas vienos ar kelių įgaliotų institucijų (Bioetikos komiteto, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Aplinkos apsaugos agentūros ir kt.) leidimas, jei taip, tai kaip priedą pridėti leidimo kopiją. 2012 m. nutarime[273] pirmą kartą aiškiai išskiriamos tiesioginių ir netiesioginių galimų finansuoti išlaidų rūšys, detaliai išvardijamos visos galimos tiesioginės išlaidos, aprašo formoje atliktuose pakeitimuose prašoma atskirai nurodyti projekto vykdytojus tyrėjus ir ne tyrėjus. 2013 m.[274] pakeitimų aprašo formoje neatlikta.

Analizuojant būtent aptariamam mokslininkų grupių tyrimų konkursui teikiamų paraiškų reglamentavimą pastebėta, kad nors pirma aptariamas LMT nutarimas dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo[275] nėra panaikintas, 2024 m. skelbtame kvietime teikti paraiškas mokslininkų grupių projektams įgyvendinti[276] pateikiama paraiškos forma labai skiriasi nuo anksčiau aptartu teisiniu reguliavimu patvirtintos vienos iš paraiškos dalių – aprašo formos. Atsižvelgiant į tai, kad LMT interneto svetainėje ir teisės aktų registre nėra skelbiama istorinė kvietimų teikti paraiškas ir paraiškų formų informacija, toliau bus pateikiama glausta 2024 m. mokslininkų grupių tyrimo

---

273 Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. VII-114 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.ED07CBDCB423.

274 Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. sausio 21 d. nutarimas Nr. VII-133 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. VII-114 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinto Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo dalinio pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.35E035868ADD.

275 Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. VII-50 „Dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B88F69A0FA1/asr.

276 „XIII kvietimas teikti paraiškas mokslininkų grupių projektams 2024–2027 m. įgyvendinti“, Lietuvos mokslo taryba, žiūrėta 2025 m. kovo 9 d., https://lmt.lrv.lt/lt/kvietimai/kvietimas-teikti-paraiskas-moksliniku-grupiu-projektams-20242027-m-igyvendinti.

konkurso paraiškos formos analizė, ją lyginant su aptartu reglamentavimu patvirtinta aprašo forma (2013 m. redakcija).

Išanalizavus dokumentus matyti, kad pagrindiniai paraiškos skyriai iš esmės išlaikyti (projekto duomenys, vykdytojai, biudžetas, priedai ir pan.), tačiau labai padidėjo reikalavimų detalumas. Senesnėje formoje daugiau dėmesio skiriama klasikinei projekto sandarai – tikslams, uždaviniams, tyrimų būklei ir bendram tyrimų planui. 2024 m. formoje yra daugiau automatinio pildymo laukų (pvz., vykdančiosios institucijos kodas ar partnerių statusas), atskirai išskiriamas juridinio asmens statusas, pateikiami išsamūs reikalavimai dėl vykdytojų duomenų (lytis, gimimo metai, daktaro laipsnio suteikimo metai), reikalaujama nurodyti projekto vadovo skaitmeninį identifikatorių (ORCID, ResearcherID), taip pat nustatytas aiškesnis projekto pradžios, pabaigos ir ataskaitų pateikimo terminų reglamentavimas.

2024 m. formoje atsirado detalūs duomenų valdymo, rizikų įvertinimo ir etikos klausimynai, kurių anksčiau apskritai nebuvo arba jie buvo įtraukti labai glaustai. Dabar reikalaujama, kad projekto vykdytojai išsamiai aprašytų, kaip bus tvarkomi tyrimų metu kaupiami duomenys, kokie numatomi etiniai aspektai ir kokiu būdu jie bus sprendžiami. Taip pat atsirado su paraiškos vertinimu susietas konkursinis reikalavimas, kuriuo skatinamas studentų įtraukimas į tyrimą, paraiškoje pateikiant papildomų argumentų dėl jų kompetencijos ugdymo. Lėšų planavimas (sąmata) antrojoje formoje išskaidytas detaliau: išlaidos turi būti pateikiamos ne vien pagal kategorijas (prekių, paslaugų, autorinių darbų), bet ir kiekvienoje kategorijoje išsamiai pagrindžiamos. Vis dėlto biudžeto pagrindimas standartizuojamas, atsisakoma smulkmeniškos apskaitos, mažinamos išlaidų grupės.

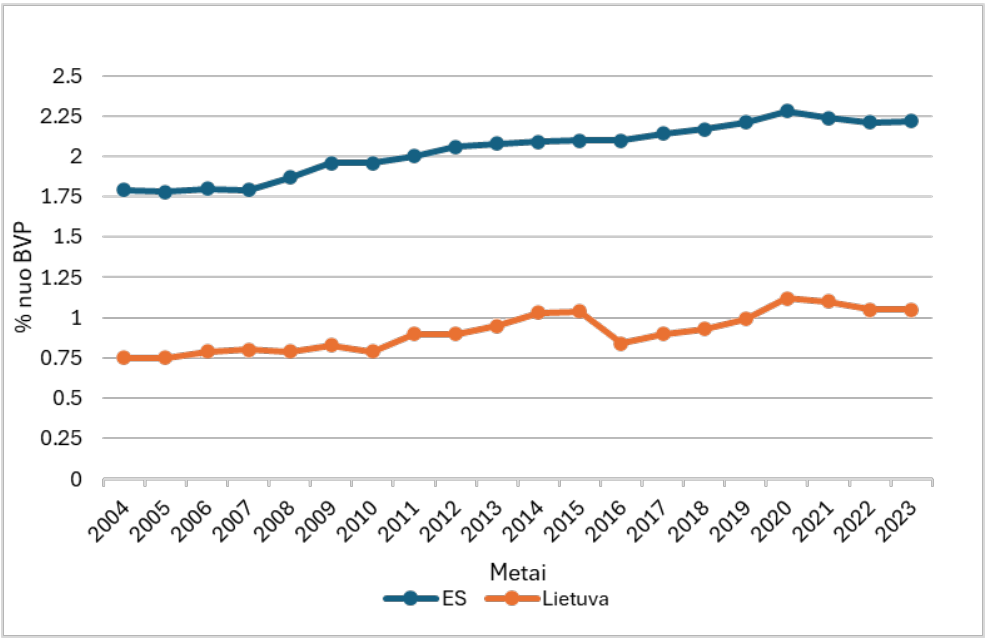
Išanalizavus LMT organizuojamo mokslininkų grupių tyrimų finansavimo konkurso paraiškų formas ir jų reguliavimą, galima daryti išvadą, kad dabartinės paraiškos formos, palyginti su naudotomis 2010–2013 m. laikotarpiu, yra daug detalesnės, labiau pritaikytos pildyti elektroniniu būdu, o svarbiausiu pokyčiu galima laikyti tai, kad jose labai daug dėmesio skiriama etikos, duomenų naudojimo

klausimų aptarimui. Tokie pokyčiai, be abejonės, gali būti siejami su Europos Sąjungos taikomais vis griežtesniais reikalavimais dėl mokslinių tyrimų etikos, tinkamo duomenų naudojimo.

4.4. MTEP FINANSAVIMO STATISTIKA LIETUVOJE: AUGIMAS, POKYČIAI, IŠŠŪKIAI 2004–2024 M.

Mokslinių tyrimų finansavimo sistemų evoliucija Lietuvoje, kaip aptarta 4.1 skyriuje, atspindi nuoseklų judėjimą link konkurencingesnių mechanizmų. Nors efektyviai funkcionuojanti MTEP sistema ir ja grįsta ekonomika ir yra vienas Lietuvos prioritetų, visgi daug kur dar smarkiai atsiliekama nuo ES vidurkio (proc. nuo BVP). Lyginant 2004–2025 m. Lietuvos ir Europos Sąjungos finansavimą[277], skiriamą moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, galima pastebėti, kad laikotarpio pradžioje Lietuva atsiliko nuo ES vidurkio beveik tris kartus (skiriamos lėšos atitinkamai buvo lygios 0,7 proc. ir 1,8 proc. nuo bendrojo vidaus produkto). Vėlesniais metais būta MTEP finansavimo augimo, nežymaus sumažėjimo 2010 m. ir gana ryškaus smukimo 2016-aisiais (1 pav.) nuo 1,04 proc. iki 0,84 proc. nuo BVP. Šį sumažėjimą didžiąja dalimi lėmė kritęs ES fondų finansavimas. Ankstesnių MTEP skatinimui skirtų priemonių efektas jau buvo išblėsęs, o naujojo ES finansavimo laikotarpio 2014–2020 m. MTEP plėtrai skirtos priemonės dar nespėjo paveikti realios MTEP statistikos, nes vėlavo jų paleidimas į rinką. Vėlesniais metais finansavimas vėl pradėjo augti.

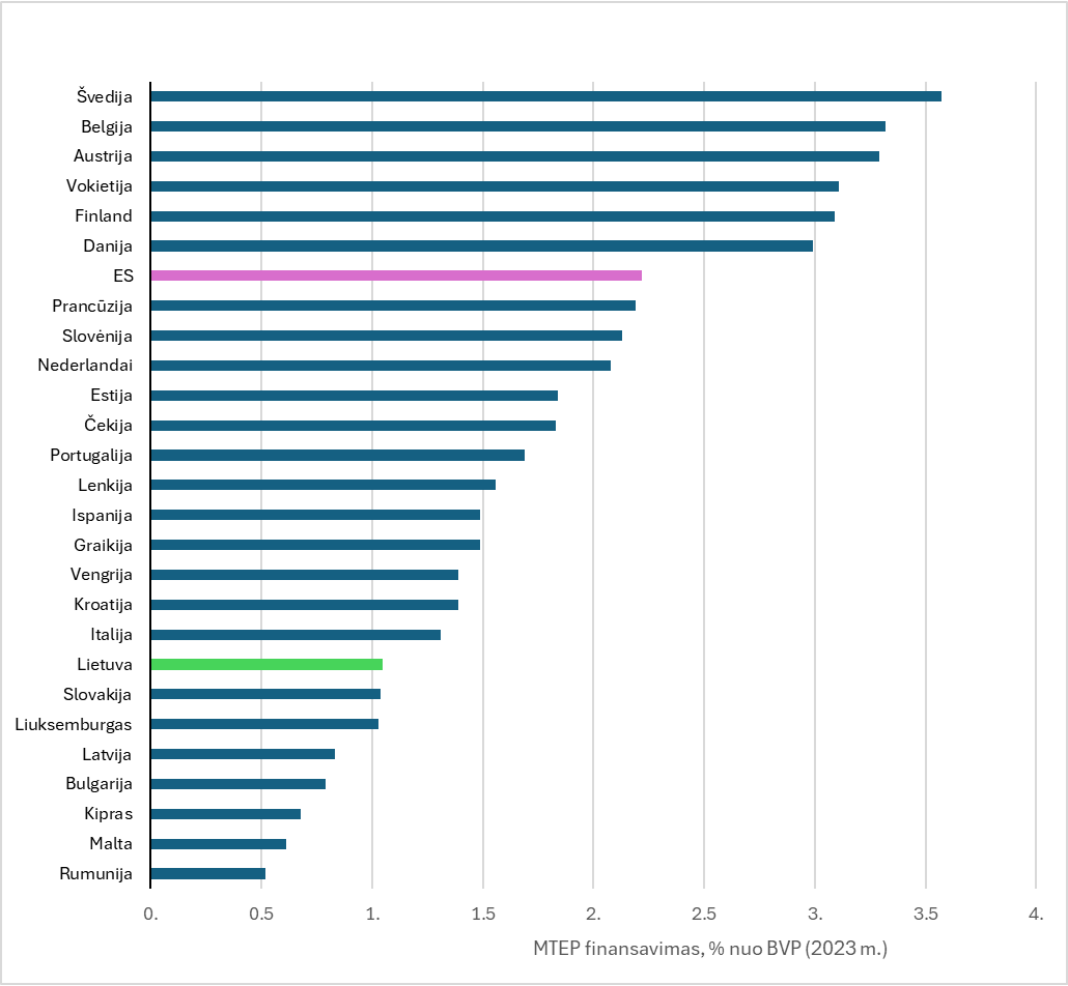
277 Eurostat, „SDG 9.10 – Industry, innovation and infrastructure“, Eurostat, 2024 m. balandžio 30 d., https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SDG_09_10__custom_9515780/bookmark/line?lang=en&bookmarkId=b966c774-2155-4f1c-85d0-df1d98eed993.

1 pav. Lietuvos ir ES MTEP finansavimo 2004–2023 m. palyginimas

Analizuojant naujausius MTEP finansavimo duomenis[278], Lietuva 2023 m. buvo dvidešimtoje vietoje, aplenkusi tik Rumuniją, Maltą, Kiprą, Bulgariją, Latviją, Liuksemburgą ir Slovakiją (2 pav.). Bendros išlaidos MTEP 2023 m.: Lietuva – 1,06 proc. nuo BVP, ES – 2,22 proc. nuo BVP.

278 *Ibid.*

2 pav. Lietuvos ir ES MTEP finansavimas 2023 m.[279]

Lyginant MTEP lėšas pagal finansavimo šaltinius (proc. nuo BVP) Lietuva taip pat atsilieka nuo ES vidurkio. Lietuvos verslo sektorius MTEP išleidžia 3–4 kartus mažiau lėšų nei ES vidurkis: 2023 m. Lietuva tam išleido 0,4 proc., ES – 1,47 proc. nuo BVP. Valstybės biudžeto lėšos, Lietuvoje skiriamos MTEP, yra 34 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES (atitinkamai 0,16 ir 0,24 proc. nuo BVP).

2021–2030 m. nacionaliniame pažangos plane numatytos siektinos MTEP plėtros išlaidos: 2025 m. – 1,5 proc. nuo BVP (67 mln. eurų didesnės nei 2024 m.),

279 Eurostat, „Gross Domestic Expenditure on R&D (GERD)“, *Eurostat Database*, March 15, 2025, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_10/default/table?lang=en.

vien valstybės biudžeto lėšos iš viso sudarys 415 mln. eurų, arba 0,52 proc. nuo BVP.

Detaliau paanalizuosime, kaip 2004–2025 m. keitėsi Lietuvos mokslo tarybos finansuojamų mokslinių projektų skaičius, finansavimo sumos ir paskirstymo tendencijos (1 lentelė). Išnagrinėję LMT pateiktas viešas ataskaitas (prieinamos nuo 2004 m.) pastebime, kad finansavimas MTEP veikloms augo nenuosekliai, o kartais buvo ir nepagrįstai mažinamas, nors LMT dėl to ne kartą kreipėsi į LR Seimą[280]. Kvietimų skaičius ir projektų įvairovė šiek tiek ryškiau ėmė didėti nuo 2005 m., kai pradėtos ES finansuojamos iniciatyvos. 2007 m. įtvirtintas programinis konkursinis finansavimas. 2008 m. valstybės biudžeto asignavimai išaugo daugiau negu dvigubai (nuo 972 tūkst. Lt iki 2153 tūkst. Lt), o 2009-aisiais – dar daugiau (iki 5219 tūkst. Lt). 2010 m., LMT perėmus Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo funkcijas, susijusias su programiniu konkursiniu mokslinių tyrimų finansavimu, valstybės biudžeto asignavimai dar padidėjo[281]. Nors tikslus kvietimų skaičius ataskaitose dažnai nenurodomas[282], pateikiama informacija, kad jis didėja. Šis finansavimo augimas gali būti siejamas su Lietuvos siekiu stiprinti mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą ir integruotis į ES mokslinių tyrimų erdvę, Lietuvai tapus ES nare.

Plėtėsi ir finansavimo prioritetai – nuo leidybos iki inovacijų, strateginio mokslinių tyrimų planavimo ir nacionalinių programų kūrimo (2006 m.). 2007 m. dar labiau išryškėjo perėjimas prie nacionalinių programų ir ES fondų finansavimo modelio (ES struktūrinių fondų lėšos daugiau nei keturis kartus viršijo valstybės asignavimus[283]). 2009 m. prioritetai rodo stiprią orientaciją į tarptautinius projektus, ES lėšų panaudojimą, kartu užtikrinant mokslininkų mobilumą ir ilgalaikį

280 Lietuvos mokslo taryba, *Lietuvos mokslo tarybos veiklos ataskaita 2022* (Vilnius: LMT, 2023), https://lmt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/10/qOF2jLTzpWI.pdf.

281 Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, *Lietuvos mokslas skaičiais 2010*, https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/skaiciai_Mokslas%202010.pdf.

282 Lietuvos mokslo taryba, *Lietuvos mokslo tarybos veiklos ataskaita 2022*, https://lmt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/10/h_qygl3svI0.pdf.

283 *Ibid.*

mokslinių tyrimų finansavimą. 2010 m. daugiau dėmesio tenka globaliems projektams, aktyviai bandoma pritraukti tarptautinių partnerių.

2011 m. pirmą kartą ilgalaikes MTEP programas pateikė valstybiniai mokslinių tyrimų institutai. Ir tais pačiais metais kilo problemų dėl ES lėšų panaudojimo (per vėlai pasirašytos sutartys, užsitęsę viešieji pirkimai ir pan.). 2012-ieji – Proveržio idėjų projektų pradžia. Kaip minėta 4.1.1 skyrelyje, formavosi naujas sisteminis požiūris į mokslo ir verslo sektorių bendradarbiavimą, tapo ženklus ES fondų finansavimo panaudojimas.

Finansavimas labai smarkiai sumažėjo 2015-aisiais, tačiau 2016-aisiais atsigavo – padidėjo dvigubai, o į finansuojamų programų sąrašą buvo įtraukta papildomų nacionalinių mokslo programų („Modernybė Lietuvoje“). Išaugo tarptautinių bendradarbiavimo projektų dalis (pvz., ERA-NET, Lietuvos ir Šveicarijos, Lietuvos, Latvijos ir Kinijos programos). Didesnis dėmesys buvo skiriamas mokslinių tyrimų infrastruktūrai ir atvirosios prieigos politikai. Apibendrinant galima teigti, kad LMT 2016 m. labiau orientavosi į tarptautiškumo didinimą ir MTEP rezultatų sklaidą.

2 lentelė. MTEP projektų finansavimo prioritetai ir skirtos lėšos

Metai	**Kvietimai, paraiškos, projektai**	**Skirtas finansavimas iš valstybės biudžeto (ES pinigai neįtraukti)**	**Finansavimo prioritetai**
2023	50 kvietimų, 1020 MTEP projektų, 3000 tyrėjų, 90 organizacijų, 100 publikacijų	42,8 mln. Eur	LMT prioritetai – MTEP projektų kokybės ir tarptautiškumo didinimas, mokslo ir verslo skatinimas, tyrėjų mobilumas, jaunųjų mokslininkų skatinimas, sklaida, tarptautinis bendradarbiavimas ir sprendimų priėmimas valstybės saugumo ir krizių valdymo srityse (prioritetinė tyrimų programa „Visuomenės atsparumo stiprinimas ir krizių valdymas“), edukologijos tyrimai, pagalba Ukrainai, šalies IT sektoriaus stiprinimas

2022	Finansuota virš 600 MTEP projektų	27,6 mln. Eur	Tarptautinės bendradarbiavimo programos (pvz., su CERN susijusiomis temomis ir kt.), Lietuvos mokslininkų integracija į Europos mokslinių tyrimų erdvę, strateginiai nacionaliniai prioritetai („Gerovės visuomenė“, „Modernybė Lietuvoje“, lituanistiniai tyrimai ir sklaida), parama Ukrainos mokslininkams
2021	Apie 1000 projektų	18,2 mln. Eur	Tarptautiškumas, lituanistiniai tyrimai (siekis – apimti kuo daugiau mokslo sričių ir krypčių, puoselėti lietuviškąją tapatybę, prisidėti prie tautos ir šalies politinės bendruomenės kultūrinės brandos), nacionalinės mokslo programos („Gerovės visuomenė“, „Modernybė Lietuvoje“ ir kt.), reikminių tyrimų projektai, DNR projektai sveikatos ir švietimo bei ugdymo srityse, COVID-19 padariniams skirti projektai, aukšto lygio MTEP projektai sumanios specializacijos kryptyse, infrastruktūrų plėtra, protų pritraukimas ir reintegracija
2020	Per 500 projektų	18,098 mln. Eur	Nacionalinės mokslo programos („Gerovės visuomenė“, „Modernybė Lietuvoje“, „Sveikas senėjimas“, „Agro-, miško ir vandens ekosistemų tvarumas“), COVID-19 pandemijos tyrimai, DNR projektai sveikatos ir švietimo bei ugdymo srityse, aukšto lygio MTEP projektai sumanios specializacijos kryptyse, tarptautiniai projektai
2019	Per 470 projektų	18,110 mln. Eur	Tarptautiškumas, nacionalinės programos, sveikatos mokslai, žiedinė ekonomika ir ekologija, visuomenės gerovės tyrimai, technologijų plėtra, lituanistiniai tyrimai, inovacijos, tyrėjų gebėjimų stiprinimas, protų (valstybės profesorių) pritraukimas ir reintegracija, reikminių tyrimų projektai
2018	600 naujų projektų	18,136 mln. Eur	Nacionalinės mokslo programos, tarptautinis bendradarbiavimas, mokslininkų grupių projektai, lituanistiniai tyrimai

2017	722 paraiškos, 179 finansuojami projektai, daugiau nei 700 vykdytojų	17,8 mln. Eur	Mokslo tarptautiškumas, mokslo inovacijos, sveikatos technologijos ir biotechnologijos, mokslininkų kvalifikacijos tobulinimas, nacionalinės mokslo programos („Sveikas senėjimas, „Agro-, miško ir vandens ekosistemų tvarumas“, „Gerovės visuomenė“, „Link ateities technologijų“, „Modernybė Lietuvoje“), lituanistiniai tyrimai
2016	Finansuojama per 1000 projektų (719 naujų projektų)	15 mln. Eur	Nacionalinės mokslo programos („Sveikas senėjimas“, „Agro-, miško ir vandens ekosistemų tvarumas“, „Gerovės visuomenė“, „Link ateities technologijų“, „Modernybė Lietuvoje“), technologinė plėtra, tarptautiniai moksliniai tyrimai, tyrėjų karjera ir mobilumas
2015	Finansuojami 1576 projektai	7,449 mln. Eur	Nacionalinės mokslo programos („Sveikas senėjimas“, „Valstybė ir tauta“, „Ateities energetika“, „Gerovės visuomenė“, „Link ateities technologijų“ ir t. t.), technologinė plėtra, dvišalis bendradarbiavimas, reikminių tyrimų projektai, parama karjerai ir mobilumui, mokslininkų grupių projektai, tyrėjų karjeros ir mobilumo skatinimas
2014	Paskelbti 27 kvietimai, finansuoti 963 MTEP projektai (2342 pateiktos paraiškos), 987 vykdytojai	13,469 mln. Eur	Sumaniosios specializacijos krypčių programa, siekiant inovacijų ir konkurencingumo stiprinimo, tarptautinis bendradarbiavimas, lituanistikos tyrimai, nacionalinis saugumas
2013	Finansuotas 1181 projektas	54 779,6 tūkst. Lt (16 732 tūkst. Eur)	Nacionalinės mokslo programos („Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“, „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, „Ateities energetika“, „Lietuvos ekosistemos“ ir kt.), tarptautinio bendradarbiavimo programos, parama mokslo renginiams ir išvykoms

2012	Iš viso finansuoti 1234 projektai (įskaitant paramos, mokslines išvykas), iš jų – 543 mokslinių tyrimų ir sklaidos, finansinė parama skirta 3177 projektų vykdytojams (tarptautinės programos neįtrauktos)	53 145,6 tūkst. Lt (16 082 tūkst. Eur)	Nacionalinės programos („Paveldas ir tapatumas“, „Ateities energetika“, „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita“, „Sveikas ir saugus maistas“, Lituanistikos plėtros programa), mokslininkų grupių projektai, proveržio idėjų projektai
2011	1029 finansuoti projektai	46 062,8 tūkst. Lt (14 038 tūkst. Eur)	Nacionalinės programos („Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“, „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, „Lėtinės neinfekcinės ligos“, „Ateities energetika“, „Lietuvos ekosistemos: klimato kaita ir žmogaus poveikis“, Lituanistikos plėtros programa), mokslininkų grupių projektai, parama akademinėms asociacijoms; tarptautiniai projektai (su Šveicarija, Baltijos jūros mokslinių tyrimų programa, BP7)
2010	1096 finansuoti projektai	43 292 tūkst. Lt	Tarpdisciplininiai tyrimai, technologijų plėtra, tarptautinių partnerių pritraukimas
2009	Finansuoti 186 projektai	5219 tūkst. Lt	Tarptautinis bendradarbiavimas, mokslininkų mobilumas, nacionalinės mokslo programos („Valstybė ir tauta: paveldas ir tapatumas“, „Socialiniai iššūkiai nacionaliniam saugumui“, „Lėtinės neinfekcinės ligos“, „Ateities energetika“, „Lietuvos ekosistemos“, „Saugus ir sveikas maistas“), mokslo politikos koordinavimas regionuose ir šalyse (TARGET)
2008	Šešios naujos nacionalinės mokslo programos, kvietimai dėl visuotinės dotacijos mokslininkams	2153 tūkst. Lt	Nacionalinės mokslo programos, tyrėjų mobilumo skatinimas, tarptautinis bendradarbiavimas
2007	Penkios nacionalinės mokslo programos	972 tūkst. Lt	Nacionalinės mokslo programos (ekosistemos, energetika, paveldas), studijų finansavimo reforma, podoktorantūros stažuotės
2006	Paskelbti kvietimai, gautos 143 paraiškos	945 tūkst. Lt	Nacionalinės mokslo programos, tyrimų krypčių strateginis planavimas

2005	Kvietimų sk. didėja, tačiau nenurodyta tiksliai	865 tūkst. Lt	Inovacijos, mokslo ir studijų kokybė
2004	Nenurodyta	842,7 tūkst. Lt	Humanitariniai, socialiniai mokslai, leidyba

LMT metinėse ataskaitose randame ir siūlymų, išvadų dėl įvairių strateginių dokumentų, reglamentuojančių MTEP finansavimą. Išsakoma kritika dėl MTEP ir inovacijų atskirties, pabrėžiant to pasekmes. Nors mokslo svarba labai sparčiai ir nuolat auga, 2017–2019 m. valstybės biudžeto lėšų, skiriamų LMT administruojamoms konkursinėms mokslo veikloms finansuoti, nedaugėjo. Ribotas finansavimas leido skirti lėšų tik 10–15 proc. konkursams pateiktų projektų, o toks rodiklis labai smarkiai atsilieka nuo ES ir rodo prastą mokslo konkursinio finansavimo situaciją. Dėl to LMT taip pat išsakė kritiką savo ataskaitose ir ragino valdžios institucijas užtikrinti tvarią fundamentinių mokslo tyrimų raidą. Per penkerius metus, 2016–2020 m., valstybės biudžeto asignavimai sumažėjo nuo 0,047 iki 0,027 proc. BVP[284]. Dėl nepakankamo finansavimo 2021 m. net nebuvo skelbiami konkursinės doktorantūros kvietimai, skatinimas dalyvauti ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje ir kt., sumažėjo tyrėjų skaičius. Labiausiai šį pokytį nulėmė tai, kad vienas ES struktūrinių fondų paramos laikotarpis baigėsi, o kitas vėlavo – dėl to atsirado finansinė pertrauka[285].

2022 m. biudžetas buvo padidintas iki 27,6 mln. Eur. Tam įtakos turėjo ir 2022 m. Vyriausybės sprendimu reorganizuota MITA, kurios veiklas perėmė LMT. 2023 m. MTEP veikloms skirta daugiau kaip 42 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, 2024-aisiais – apie 52 mln. Eur.

Apibendrinant galima teigti, kad nors Lietuva 2004–2025 m. padarė reikšmingų žingsnių MTEP finansavimo srityje, tiek nacionalinis, tiek ES finansavimas ne visada buvo stabilus ir užtikrintas, o tai turėjo įtakos mokslo sektoriaus vystymuisi.

---

284 Lietuvos statistikos departamentas, „Statistinių rodiklių analizė“, žiūrėta 2025 m. kovo 13 d., https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S4R073#/.

285 Strata, *Sumani specializacija: pirmoji ataskaita* (Vilnius: Strata, 2024), https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/02/sumani-specializacija-pirmoji-ataskaita.pdf.

5. IŠVADOS

1. Atsižvelgdama į vis didėjančią mokslo konkursinio finansavimo modelio svarbą pasauliniu ir Europos Sąjungos mastu, Lietuva nuo 2008 m. palaipsniui pripažįsta mokslo konkursinio finansavimo modelį vienu pagrindinių MTEP projektų finansavimo būdų. Didėjanti mokslo konkursinio finansavimo modelio reikšmė Lietuvoje pasireiškia tiek per nuoseklius teisinio reguliavimo pokyčius, tiek per MTEP projektams skiriamo finansavimo dydžius.
2. Pažymėtina, jog akademinės bendruomenės ir tarptautinių organizacijų lygmenyje vykstančios diskusijos dėl mokslo konkursinio finansavimo modelio tobulinimo galimybių atsispindi ir Lietuvos mokslo finansavimą reglamentuojančių teisės aktų pokyčiuose. Į mokslo konkursinio finansavimo modelį įtraukiami tarptautinio vertinimo elementai, tobulinamos šio finansavimo modelio administracinės procedūros, didinamas pasitikėjimas priimamais sprendimais.
3. MTEP paraiškos yra tikslingai ruošiami struktūrizuoti dokumentai, kuriems keliami griežti itin specifiniai reikalavimai. MTEP paraiškų atitiktis šiems reikalavimams ir kokybiškas paraiškų užpildymas užtikrina teigiamą paraiškų įvertinimą.
4. Išskirtini šie pagrindiniai MTEP paraiškų turiniui keliami reikalavimai: a) pavadinimas; b) santrauka; c) išsamus tyrimo problemos, tyrimo pagrindimo, tyrimu siekiamų tikslų ir tyrimu keliamų klausimų aprašymas; d) literatūros apžvalga (tyrimo pagrindimas); e) tyrimo planas ir taikytini metodai; f) tyrimo laikas ir biudžetas; g) projekto įgyvendinimo komanda.
5. Išanalizavus tarptautinių ir ES bei nacionalinių MTEP finansavimo paraiškų ir jų vertinimo teisinio reguliavimo pokyčius, darytina išvada, kad bėgant laikui paraiškų teisinis reguliavimas darėsi detalesnis, daugėjo privalomų pateikti dokumentų ir reikalavimų (pvz., susijusių su tyrimų etika, duomenų naudojimu, mokslinių rezultatų tikslingumu, visuomenine verte, sklaida visuomenėje ir kt.), taip pat į paraiškų formas įtrauktos su minėtais reikalavimais susijusios pareiškėjų deklaracijos. Be to, ilgainiui įtvirtintos galimybės pareiškėjams ištaisyti neesminius paraiškų trūkumus,

siekiant palengvinti administracinę patikrą ir išvengti formalaus vertingų paraiškų atmetimo. Kita vertus, kai kuriose programose ypač sugriežtinti reikalavimai ir apribotas finansuotinų projektų skaičius gali daryti ir atvirkštinį poveikį – mažiau konkurencingi projektai, nepaisant jų vertės, gali būti atmesti, o patvirtinti projektai, kurių išlaidos tinkamai nepagrįstos, sulaukti mažesnio finansavimo.

6. Įvairių konkursinio mokslo programų finansavimo paraiškas reglamentuojančiuose teisės aktuose detaliai aprašoma jų vertinimo tvarka ir kriterijai, kurie naujesnėse teisės aktų redakcijose (su tam tikrų programų išimtimis) sukonkretinami, siekiant užtikrinti pagrindinių vertinimo principų (pvz., nešališkumo, objektyvumo, skaidrumo, lygaus traktavimo ir kt.) įgyvendinimą ir tinkamą paraiškų įvertinimą bei atranką. Kita vertus, kaip pagrindiniam paraiškų atrankos metodui dominuojant ekspertiniam vertinimui, išlieka subjektyvios vertinimo kriterijų interpretacijos rizika, itin išauganti tose programose, kuriose smarkiai ribojamas finansuotinų paraiškų skaičius.
7. Projektų (paraiškų) (į)vertinimas – tęstinis procesas, paprastai susidedantis bent iš dviejų etapų: administracinio patikrinimo ir ekspertinio vertinimo. Projektai (paraiškos), kurie atitinka administracinio etapo reikalavimus, toliau vertinami ekspertinio vertinimo etape.
8. Projektų (paraiškų) vertinimo teisinis reguliavimas paprastai įtvirtinamas ne įstatyme, o Vyriausybės nutarimuose arba yra paliktas projektų (paraiškų) agentūrų kompetencijai. Pažymėtina, kad projektų (paraiškų) atrankos vertinimo teisinio reguliavimo srityje dominuoja vadybos moksle išplėtoti kriterijai ir metodai.
9. Konkretūs paraiškų vertinimo kriterijai nėra nurodyti, tačiau rekomenduojama taikyti tiek kiekybinius, tiek kokybinius metodus (naujumas, inovatyvumas, projekto tikslų aktualumas ir reikšmingumas, metodologinis patikimumas, biudžeto pagrįstumas, komanda ir komandos kompetencija).
10. Mokslo ir studijų finansavimo sistema Lietuvoje nuosekliai keitėsi, pereinant nuo studijų krepšelio modelio prie valstybės finansuojamų vietų, stiprinant mokslo konkursinio finansavimo mechanizmus ir užtikrinant

jų atitiktį ES politikos gairėms. Šie pokyčiai padėjo didinti finansavimo efektyvumą, skaidrumą ir aukštojo mokslo kokybę.

11. Nors per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvoje įvyko reikšmingų pokyčių modernizuojant mokslo konkursinio finansavimo mechanizmus, tačiau Lietuvos išlaidos MTEP išlieka mažesnės nei ES vidurkis (2023 m. jos sudarė vos 1,06 proc. nuo BVP, ES vidurkis – 2,22 proc. nuo BVP). Todėl būtina spręsti finansavimo nestabilumo iššūkius, skatinti aktyvesnį verslo sektoriaus dalyvavimą.

6. LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės norminiai aktai

1. Lietuvos mokslo tarybos 2009 m. gruodžio 21 d. nutarimas Nr. VII-22 „Dėl mokslinių tyrimų projektų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.362950?jfwid=i3h7wg7mx.
2. Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimas Nr. VII-50 „Dėl mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B88F69A0FA1/asr.
3. Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. VII-90 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.97EF9D5377A5.
4. Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. rugsėjo 11 d nutarimas Nr. VII-77 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4F9B4A218844.
5. Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. VII-82 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CD572AD48C41.
6. Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. VII-114 „Dėl Lietuvos mokslų tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.ED07CBDCB423.
7. Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. gruodžio 16 d. nutarimas Nr. VIII-14 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-137 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų

patvirtinimo pakeitimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a37a210723711e3b29084acd991add8.
8. Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. VII-136 „Dėl Dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A3C4A79B19CC.
9. Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimas Nr. VII-137 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. VII-67 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5862009200AA.
10. Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. VIII-3 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-136 „Dėl dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.78E565DD2589.
11. Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. sausio 21 d. nutarimas Nr. VII-133 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. VII-114 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2010 m. spalio 25 d. nutarimo Nr. VII-50 „Dėl Mokslinių tyrimų konkursinio finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinto Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašo dalinio pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.35E035868ADD.
12. Lietuvos mokslo tarybos 2014 m. spalio 27 d. nutarimas Nr. VIII-29 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo COST programoje tvarkos aprašų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/01d3eb505f7711e4bad5c03f56793630.
13. Lietuvos mokslo tarybos 2016 m. gegužės 23 d. nutarimas Nr. VIII-7 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2013 m. kovo 4 d. nutarimo Nr. VII-136 „Dėl Dvišalio (trišalio) bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje įgyvendinimo tvarkos aprašų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/36236530231a11e684adf059272c7587.

14. Lietuvos mokslo tarybos 2018 m. spalio 3 d. įsakymas Nr. V-506 „Dėl teisės aktų pripažinimo netekusiais galios“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/58c954f0c70a11e8bf37fd1541d65f38.
15. Lietuvos mokslo tarybos 2024 m. gruodžio 4 d. įsakymas Nr. V-663 „Dėl Projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 4 d.
16. Lietuvos mokslo tarybos pirmininko 2019 m. liepos 17 d. įsakymas Nr. V-388 „Dėl Lietuvos atstovų dalyvavimo Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje (COST) veiklose tvarkos aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ce68e080a92311e9964cdd77475976b0.
17. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2024 m. liepos 30 d. įsakymas Nr. 1K-259 „Dėl finansų ministro 2021 m. birželio 28 d. įsakymo Nr. 1K-227 „Dėl Strateginio valdymo metodikos taikymo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 5 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0990f1804e3211efbdaea558de59136c
18. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/asr.
19. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugsėjo 22 d. įsakymas Nr. ISAK-1491 „Dėl Gairių kvietimui teikti paraiškas paramai gauti įgyvendinti valstybinės svarbos projektus pagal Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumento 1 prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ 1.5 priemonę „Darbo rinkos, švietimo, profesinio mokymo, mokslo ir studijų institucijų bei socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (papildanti ESF remiamas priemones)“ patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 6 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A0DE93C0FDD
20. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2011 m. gruodžio 9 d. įsakymas Nr. 2V-92 „Dėl Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.98088C72F367.
21. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2011 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 2V-51 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros

direktoriaus 2011 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. 2V-3 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ papildymo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.61CA1B5F9C49.

22. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2011 m. sausio 24 d. įsakymas Nr. 2V-3 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B9C1DCCA282.
23. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2012 m. kovo 20 d. įsakymas Nr. 2V-34 „Dėl Finansavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E4BD02A6039D.
24. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2013 m. kovo 19 d. įsakymas Nr. 2V-50 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo ir finansinės paraiškos formos patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3BD3F0779D91.
25. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. 2V-183 „Dėl Dalyvavimo „Eureka“ programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/fd2325d09bc111e48dcdae4eb2005eaf.
26. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymas Nr. 2V-140 „Dėl dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo ir finansinės paraiškos formos patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/15b0ff405a8c11e487eff7b424bd0f08.
27. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2016 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. 2V-140 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0e41d4a04cac11e693ecd724c0a0a1a6.
28. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2018 m. kovo

20 d. įsakymas Nr. 2V-45 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/943af7502c2311e88ea9fc46d2024961.

29. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2020 m. kovo 19 d. įsakymas Nr. 2V-109 „Dėl Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2014 m. spalio 22 d. įsakymo Nr. 2V-140 „Dėl Dalyvavimo ir finansavimo „Eurostars 2“ jungtinėje programoje sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b567da0069e911eabee4a336e7e6fdab.
30. Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros direktoriaus 2022 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. 2V-20 „Dėl Jungtinės programos „Eurostars 3“ dalyvavimo ir finansavimo sąlygų aprašo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/519fb870841e11ecbd43a994b3e2e1cb.
31. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2003 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 20 „Dėl Mokslo ir studijų institucijų bei įmonių paraiškų pateikimo programai „Eureka“ nuostatų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4D03BBCD7EE3.
32. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo COST ir „Eureka“ programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir paraiškos formos patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9F571538F327.
33. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.22E2F95A02F5.
34. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros

direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymas Nr. 2V-127 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo ir Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo“ pakeitimo ir jį keitusio įsakymo pripažinimo netekusiu galios“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D85B954F16F2.

35. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. 2V-111 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo ir paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.DCEB348EF43D.
36. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. vasario 28 d. įsakymas Nr. 2V-8 „Dėl Prašymų dalyvauti Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veiklose teikimo tvarkos aprašo ir Paraiškų naujoms Europos bendradarbiavimo mokslo ir techninių tyrimų (COST) programos veikloms teikimo vadovo patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AD6628EB8989.
37. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. gegužės 28 d. įsakymas Nr. 2V-39 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.22A69AA66B0A.

38. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. 2V-108 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo COST ir „Eureka“ programose paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir paraiškos formos patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5BBDA43DA50C.
39. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2007 m. lapkričio 20 d. įsakymas Nr. 2V-109 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-119 „Dėl COST ir „Eureka“ programų dalyvių finansinių paraiškų teikimo, jų vertinimo, lėšų skyrimo, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo ir paraiškų formų patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7F74D0599749.
40. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2009 m. rugsėjo 1 d. įsakymas Nr. 2V-58 „Dėl Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros direktoriaus 2006 m. lapkričio 17 d. įsakymo Nr. 2V-118 „Dėl Dalyvavimo paraiškų teikimo, jų vertinimo bei tvirtinimo tvarkos aprašo ir COST dalyvavimo paraiškos formos patvirtinimo“ pakeitimo“. TAR. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.66501F5C0BBF.

Specialioji literatūra

1. Abdulai, Raymond Talinbe, ir Anthony Owusu-Ansah. „Essential Ingredients of a Good Research Proposal for Undergraduate and Postgraduate Students in the Social Sciences“. *SAGE Open* 4, 3 (2014). https://www.researchgate.net/publication/275594282_Essential_Ingredients_of_a_Good_Research_Proposal_for_Undergraduate_and_Postgraduate_Students_in_the_Social_Sciences.
2. Abhinav. „Research Proposal Writing: A Basic Understanding for Research“. *International Journal of Science and Research (IJSR)* 12, 7 (2023): 63. https://www.researchgate.net/

publication/372109253_Research_Proposal_Writing_A_Basic_Understanding_for_Research.
3. Albert, Matthias, Patrick Balve ir Konrad Spang. „Evaluation of Project Success: a Structured Literature Review". *International Journal of Managing Projects in Business* 10, 4 (2017): 796–821.
4. Al-Nimer, M., M. Anwar, I. B. Hani ir O. Hujran. „Project management team and project success: an overview. *Management Review Quarterly* (2024): 1–64.
5. Ardehali, Hossein. „How to Write a Successful Grant Application and Research Paper". *Circulation Research* 8, 114 (2014). https://www.ahajournals.org/doi/10.1161/CIRCRESAHA.114.303695.
6. Barnett, Chris, ir Laura Camfield. „Ethics in evaluation". *Journal of Development Effectiveness* 8, 4 (2016): 528–534.
7. Bauer, D. G. *The "how to" grants manual: Successful grantseeking techniques for obtaining public and private grants* (Rowman & Littlefield, 2021).
8. Berman, Elizabeth Popp. *Creating the Market University: How Academic Science Became an Economic Engine* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2012).
9. Beshaha, Goshu Gebremikal, Wubishet Jekale Mengeshab ir Belachew Astrey Demissa. „Developing success criteria model, quantitative evaluation method, and process framework for building projects". *Cogent engineering* 11, 1 (2024): 16.
10. Chasokela, Doris, ir Lwazi Sibanda. *Enhancing Research Output in Higher Education* (University of South Africa, South Africa, 2025). https://www.researchgate.net/publication/387159155_Writing_a_Research_Proposal.
11. Chung, K., ir Melissa J. Shauve, „Fundamental principles of writing a successful grant proposal", *Journal of Hand Surgery-American Volume* 33, 4, (2008), https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4413465/pdf/nihms-681614.pdf.
12. Creswell, John W. *Research design. Qualitative, Quantative, and Mixed Methods Approaches* (Sage Publications, 2009). https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf.
13. eBooks on EBSCOhost. (2021). *The standard for project management and*

a guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide). (Seventh edition.). Project Management Institute, Inc.
14. Glasser, Stephen P. *Essentials of Clinical Research* (Springer Science + Business Media B.V., 2008).
15. Gomes, Richmond Ronald. „How to Write a Research Proposal". *Iris Journal of Educational Research* 4, 4 (2025): 2. https://www.researchgate.net/publication/387786071_How_to_Write_a_Research_Proposal.
16. Gudelis, Dangis, ir Donata Sekonaitė. „Kaip skirstomos valstybės lėšos Lietuvos mokslui?". *Mokslo problemos analizė* 1, 1 (2008): 1–4. https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/sf_MPA1_Valstybes-lesos-mokslui.pdf.
17. Haass, Omid, ir Gustavo Guzman. „Understanding project evaluation – a review and reconceptualization". *International Journal of Managing Projects in Business* 13, 3 (2020): 573–599.
18. Hekmat, Siavash, Zahra Eslami ir Sanaz Panahi. „Qualitative and Quantitative Evaluation of R&D Projects Applying a Hybrid Grey BSC-DEA Approach" (8th International Conference of the Iranian Society of Operations Research, Ferdowsi University of Mashhad, May 21-22, 2015).
19. Horta, Hugo, Jeroen Huisman ir Manuel Heitor. „Does Competitive Research Funding Encourage Diversity In Higher Education?". *Science and Public Policy* 35, 3 (2008): 146–158. https://doi.org/10.3152/030234208X299044.
20. Hossain, Ismail, Nafiul Mehedi ir Iftakhar Ahmad. *Principles of Social Research Methodology* (SpringerNature Link, 2022). https://www.researchgate.net/publication/364743258_Designing_a_Research_Proposal_in_Qualitative_Research.
21. Hren, Darko, David G. Pina, Christopher R. Norman ir Ana Marušić. „What makes or breaks competitive research proposals? A mixed-methods analysis of research grant evaluation reports". *Journal of Informetrics* 16, 2 (2022).
22. Kevles, Daniel. „The National Science Foundation and the Debate over Postwar Research Policy, 1942–1945". *Historical Studies in the Physical and Biological Sciences* 18, 2 (1988): 233–264. https://doi.org/10.1086/351711.
23. Krishna, Kumari R. „Crafting an Effective Research Proposal". Iš *Enhancing*

Research Output in Higher Education: Research Proposals, Profiles, and Publishing, Andile Alfred Mdikana (ed) (IGI Global Scientific Publishing, 2025). https://www.researchgate.net/publication/387155539_Crafting_an_Effective_Research_Proposal#fullTextFileContent.

24. Langfeldt, Liv. „The Decision-Making Constraints And Processes of Research Funding: An Introduction". *Research Evaluation* 10, 3 (2001): 189–197.
25. Laursen, Markus, Per Svejvig ir Anna Le Gerstrøm Rode. „Four approaches to project evaluation" (paper presented at the 24th Nordic Academy of Management Conference, Bodø, 2017).
26. Liu, Fang, Jian-bo Yang, Weishu Liu, Yu-wang Chen ir Dong-ling Xu. „Solving Multiple-Criteria R&D Project Selection Problems With A Data-Driven Evidential Reasoning Rule". *Forthcoming in International Journal of Project Management* 37, (2019): 87–88.
27. Magin, Parker Shaun Prentice ir Angelo D'Amore. „Writing grant applications: A practical guide for the novice researcher". *Australian Journal of General Practice* 53, 12 (2024). https://www1.racgp.org.au/getattachment/295ac0c2-760c-4b9f-b54d-53057ec394e7/Writing-grant-applications.aspx.
28. Mansfield, Edwin, John Rapoport, Anthony Romeo, Samuel Wagner ir George Beardsley. „Social And Private Rates of Return from Industrial Innovations". *Quarterly Journal of Economics* 77 (1977): 221–240.
29. Mikulskienė, Birutė. *Research and development project management* (Mykolo Romerio universitetas, 2015).
30. Mishra, Piyush, G. S. Dangayach ir M. L. Mittal. „An Ethical approach towards sustainable project Success". *International Conference on Asia Pacific Business Innovation & Technology* 25 (2011): 338–344.
31. Mohanty, R. P. „Project Selection By A Multiple-Criteria Decision-Making Method: An Example From A Developing Country". *International Journal of Project Management* 10, 1 (1992): 31–38.
32. Mohd Idros, Nur Athirah Nobila, Mohamed Hazura ir Jenal Ruzzakiah. „The use of expert review in component development for customer satisfaction towards E-hailing". *Indonesian Journal of Electrical Engineering and*

Computer Science 17, 1 (2020): 349.
33. Monrroy, Mariel, Heriberto Franco ir José Renán García. „Criteria of Formality and Structural Elements of Research Proposals“. *Education Research International* 9447931 (2022): 1–6. https://doi.org/10.1155/2022/9447931.
34. Munagandla, Vamshi Bharath, Sai Surya Varshika Dandyala ir Bharath Chandra Vadde. „AI-Driven Optimization of Research Proposal Systems in Higher Education“. *AI for Medicine Health* 15, 1, (2024). https://www.researchgate.net/publication/386218550_AI-Driven_Optimization_of_Research_Proposal_Systems_in_Higher_Education.
35. Nagesh, D. S., ir Sam Thomas. „Success Factors of Public Funded R&D projects“. *Current Science* 108, 3 (2015): 357.
36. Pandey, Gopal Prasad. „Research Proposal Development in ELT: Tools for Planning, Structuring and Writings“. *NPRC Journal of Multidisciplinary Research* 5, 1 (2024): 6. https://www.researchgate.net/publication/385670545_Research_Proposal_Development_in_ELT_Tools_for_Planning_Structuring_and_Writings.
37. Pangsri, Prapawan. „Application of the Multi Criteria Decision Making Methods for Project Selection“. *Universal Journal of Management* 3, 1 (2015): 16.
38. Powers, Joelle, ir Danielle Swick. „Straight Talk From Recent Grads: Grant Writing Tips for New Investigators“. *Academic Leadership: The Online Journal* 9, 2 (2011). https://www.researchgate.net/publication/368259210_Straight_Talk_From_Recent_Grads_Grant_Writing_Tips_for_New_Investigators.
39. Reese, Ashley N., Rajeev R. Rachamalla, Alex Rudniy, Laura L. Aull ir David Eubanks. „Contemporary Peer Review: Construct Modeling, Measurement Foundations, and the Future of Digital Learning“. *Journal of Writing Analytics* 2 (2018): 96–137.
40. Rose, K. H. „A guide to the project management body of knowledge (PMBOK guide)“. *Project Management Journal* 44, 3 (2013): e1-e1.
41. Santos, J., ir A. S. Brandão. „The R&D canvas: A design thinking tool for the management of R&D projects“. *Journal of Research Administration* 53, 1 (2022): 62–69.

42. Schweiger, Gerald, Adrian Barnett, Peter van den Besselaar, Lutz Bornmann, Andreas De Block, John P. A. Loannidis, Ulf Sandström ir Stijn Conix. „The costs of competition in distributing scarce research funds". *PNAS* 121, 50 (2024): 1–10. https://doi.org/10.1073/pnas.240764412.
43. Slaughter, Sheila, ir Gary Rhoades. „The Emergence of a Competitiveness Research and Development Policy Coalition and the Commercialization of Academic Science and Technology". *Science, Technology, & Human Values* 21, 3 (1996). https://doi.org/10.1177/016224399602100303.
44. Sundararajan, Vasanthakumari. „Writing research proposal". *World Journal of Advanced Research and Reviews* 10, 1 (2021): 184–190. https://www.researchgate.net/publication/351233017_Writing_research_proposal.
45. Šimkus, Audrius. „Mokslo projektų paraiškų vertinimo kriterijų analizė Lietuvos kontekste". *Ekonomikos studijos* 3, 2 (2015).
46. Thamhain, Hans J. „Contemporary Methods for Evaluating Complex Project Proposals". *Journal of Industrial Engineering International* 9 (2013): 7.
47. Turkmen, Gizem Filiz ir Ilker Topcu. „Research And Development Project Selection: A Comprehensive Analysis Of The Trends and Methods". *South African Journal of Industrial Engineering* 32, 4 (2021): 28.
48. Vaesen, Krist, ir Joel Katzav. „How much would each researcher receive if competitive government research funding were distributed equally among researchers?". *PLoS ONE* 12, 0 (2017): 1–11. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183967.
49. Xiao, Yunyu, ir Myrna M. Weissman. „Why stating hypotheses in grant writing is usually necessary". *Genomic Psychiatry* (2024): 1. https://www.researchgate.net/publication/383213511_Why_stating_hypotheses_in_grant_writing_is_usually_necessary.

Kiti šaltiniai

1. Committe on Publication Ethics (COPE). COPE Guidelines: A. Short Guide to Ethical Editing for New Editors (2020).
2. European Research Council. „ERC President Speech on the Role of Competitive Research Funding in Science". Žiūrėta 2025 m. kovo 10 d. https://erc.europa.eu/news/erc-president-speech-role-competitive-research-funding-science.

3. Europos Komisija. Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Moksliniai tyrimai ir inovacijos – atsinaujinusio augimo varomosios jėgos“. 2014. Žiūrėta 2025 m. kovo 10 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:52014DC0339.
4. Eurostat, „Gross Domestic Expenditure on R&D (GERD)“. *Eurostat Database*, March 15, 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_10/default/table?lang=en
5. Eurostat. „SDG 9.10 – Industry, Innovation and Infrastructure.“ Eurostat, April 30, 2024. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SDG_09_10__custom_9515780/ bookmark/line?lang=en&bookmarkId=b966c774-2155-4f1c-85d0-df1d98eed993.
6. Frascati vadovas 2015: Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros duomenų rinkimo bei teikimo rekomendacijos. Mokslinės, technologinės ir inovacinės veiklos vertinimas (lietuviškas leidimas) (Vilnius: Lietuvos inovacijų centras, 2017). https://www.lic.lt/wp-content/uploads/2020/09/Frascati-vadovas-2015.pdf.
7. *Investavimo į MTEPI, MTEPI išlaidų apskaitos ir MTEPI projektavimo praktika ir tendencijos* (Vilnius: asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, 2017).
8. Lietuvos mokslo taryba. „Veiklos ataskaitos“. Žiūrėta 2025 m. kovo 10 d. https://lmt.lrv.lt/lt/andiministracine-informacija/veiklos-ataskaitos/.
9. Lietuvos statistikos departamentas. „Statistinių rodiklių analizė“. Žiūrėta 2025 m. kovo 13 d. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S4R073#/.
10. OECD. „Effective operation of competitive research funding systems“. 2018. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://www.oecd.org/en/publications/effective-operation-of-competitive-research-funding-systems_2ae8c0dc-en.html.
11. Strata. *Sumani specializacija: pirmoji ataskaita*. Vilnius: Strata, 2024. https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/02/sumani-specializacija-pirmoji-ataskaita.pdf.
12. Scoring Methods. https://www.praxisframework.org/en/library/scoring-methods.

13. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. *Lietuvos mokslas skaičiais 2010* (Vilnius: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija). https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/skaiciai_Mokslas%202010.pdf.
14. „Tarptautinio bendradarbiavimo programos“. Lietuvos mokslo taryba. Žiūrėta 2025 m. kovo 16 d. https://lmt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/mokslo-finansavimas/tarptautinio-bendradarbiavimo-priemones/tarptautinio-bendradarbiavimo-programos.
15. „XIII kvietimas teikti paraiškas mokslininkų grupių projektams 2024–2027 m. įgyvendinti“. Lietuvos mokslo taryba. Žiūrėta 2025 m. kovo 9 d. https://lmt.lrv.lt/lt/kvietimai/kvietimas-teikti-paraiskas-mokslininku-grupiu-projektams-20242027-m-igyvendinti/.

MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS PROJEKTŲ (PARAIŠKŲ) RENGIMO, ATRANKOS IR (Į)VERTINIMO VADYBOS PAGRINDAI BEI TEISINIO REGULIAVIMO GENEZĖ 2004–2025 M. LIETUVOJE

Kolektyvinė mokslo studija

Maketavo Martynas Švarcas
Redagavo UAB Skrivanek

Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, Vilnius
Puslapis internete www.mruni.eu
El. paštas roffice@mruni.eu